

Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « oeuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

Copyright - © Bibliothèques Virtuelles Humanistes

DE
ORIGINE VSV

ET RATIONE VVLGAR-
RIVM VOCVM LINGVÆ
Gallicæ, Italicæ, & Hispanicæ, libri primi
fiue A, Centuria vna.

*Ad HENRICVM tertium Christianiss.
Gallie & Polonia Regem.*

Auctore I. B. Parisiensi Consiliario Regio.

Pascite lector amulare haud inuide.

Δι' ἡμετέρας Φεγγίδας Γεωγραφίας.

P A R I S I I S,

Ex Typographia Steph. Preuosteau, hæredis Guil. Morelj in
Græcis Typogr. Regij, in clauso Brunello.

M. D. LXXXIII.

Cum Privilegio Regis.

ORIGINE

Extrait du Priuilege du Roy.

IL est permis au S. de Poissons, faire imprimer vn liure intitulé, DE ORIGINE, VSU ET RATIONE A VULGARIVM: VOCVM; LINGVAE CALLICAE, ITALICAE, ET HISPANICAE, par luy composé: & ce pour le terme & espace de dix ans: avec deffenses à toutes personnes de n'imprimer, vendre ne distribuer ledit liure, sans son congé & consentement: comme plus à plain est contenu es lettres dudit Priuilege, du vingt huietième Decembre 1582.

Δεσφινεσθαι εστω

ΡΑΙΣΙΙΣ

ΑΔΙΑΧΤΗ

Το Αρχειον

AVROÏ.

SIRE, Comme le vigneron va
offrir à son maistre, le pl⁹ beau
& premier fruct de la vigne,
testmoing de sa eulture & af-
fectiō: n'est ats ny luy hōreux?
ny le maistre desdaigneux dō

*De la source
de origine des
Mots François
Italiens &
Espagnols.*

la petitesse du present. Ien'ay ainsi doubté que
vostre majesté, par son humanité, & desir de
bonnes choses, receuroit de moy cest œuure,
petit en ce qui'est mien: mais pour l'entre-
prise & subiect aussi ample & louable, qu'au-
tre qui se puisse penser & reduire par escrit.
Mais pour autāt que ce poinct n'est accordé de
ro⁹, soit qu'aucuns le veuillent debatte, ou plu-
sieurs ny ayēt pris garde: sans enfilier aussi plus
de discours & iterer longs propos, lesquels en
leur lieu & selon l'occasion nous toucherons:
Il est besoing a present, le plus briuelement
qu'il se pourra, recueillir le commencement &
ordre du tēps, la verité des choses aduenues, &

l'estat present d'icelles; le tout appartenant a nostre intention. Ayant Dieu le createur crée toutes choses, & assubiecti a l'homme, voulut estre par luy nômées de leur nom: luy octroyât apres la raison, la parolle interprete de la raison: & la lettre & l'escriture, gardiennes d'icelles: Estans les deux, la raison & la parolle, l'image & participation diuine. Nom, dis-ie, propre & reel, en soy contenant & demonstrent la chose, ses vertus & proprietéz. Donc le premier homme Adam, & autres ses proches descendants, enseignez de Dieu, ont nommé les choses par leur nom (comme est dict par Moïse) c'est a dire proprement & reellement: Et encore que par la mesme permission diuine, l'orgueil eust engendré cōfusion en Babilone, & diuersité de langues, & que la pureté de la premiere ayt esté alterée: toutesfois est a bon droict appellée la langue diuine & mere, par laquelle Dieu a parlé & escrit, continuée es Hebreux & Iuifs iusqu'a ce temps. De la vient que leurs maistres, Rabbins & Thalmudistes, recherchent tant les mots, leur origine, analogie, propriété, fondent sur eux & sur chascune lettre plusieurs excellences & mysteres, & y establisent leur seule & grande doctrine Caballique, peut estre trop superstitieusement,

Mais par la donnent à entendre que la parolle & les mots enseignants, les choses doiuent contenir leurs vertuz & proprietes: Aumoins ne soient fortuitement imposez, & sans aucune origine, cause, & sans celle, qui est en tout propre à l'homme, raison. Les Grecs par les mains desquels la cognoissance des lettres & sciences est venue à nous, encor que premiere-
ment non si exactes en l'origine des motz, routesfois sont ordinaires, heureux & presque admirables és compositions & facti-
ons d'iceux, soit propres ou communs: Attribuant par là à la parolle, raison & deriuation. Qui m'a faict esmerueiller que ce grand & cōmun Philosophe estime plus les noms estre
fortuitement donnés: le sien mesme d'Aristo- *Aristote.*
te estant bonne fin *ἀγαθὸν τέλος*. Car quāt a ceux
qui sont simples appelez primitifs, encor ont
ils leur origine d'une autre langue, plus ancienne, que nous deuons estimer l'Hebraique, par
par argument du simple au composé: comme
les lettres ainsi les motz sont d'origine Hebrai-
ques: Bien que la Phenicienne plus approchāt
de l'Hebraique auroit esté entre deux. A quoy
n'auroient pris garde plusieurs & plusieurs do-
ctes anciens, Mais Atheneus, Eustathius, & au-
tres dignes auteurs, ont poursuiui les Etymolo-

giers: non toutefois entièrement, n'estant à eux
venu la cognoissance de l'Hebraique mere lan-
gue: recognoissants seulement les lettres de plus
antiens, ont estimé la grecque estre descendue
& façonnée d'elle mesme. La langue Latine es-
tant en sa fleur & vertu du temps & par la bou-
che de Cicero, Cesar, & plusieurs autres, sça-
vants & puissants Romains, fust aussi recher-
chée en son origine par le docte Varro, Festus,
Pomposus, Nonius Marcellus, & autres, & de
siècles plus moderne par Isidorus, bon auteur.
Titants ladicte source & origine maintenant
du Grec, & d'une autre langue réputée plus
antienne & voisine, ou aucuns la raportants
aux vieux temps de Pythagoras, Euander, Ia-
nus, des Sabins, Toscons, Oïces, Volscs, ou bien
d'un autre commun moreen. C'en est donc sans
exemple & louable imitation de rechercher &
cognoistre l'origine des mots, indices des cho-
ses. De ladicte langue Latine laquelle a eu son
origine à Rome dominatrice du monde, sont
engendrées & dérivées la Françoisse, l'Italiennne,
l'Espagnole: trois sœurs d'une mere Latine,
grãd mere Grecque, antique mere Hebraique:
l'accompaignans & aidans l'une l'autre, & com-
muniquans de pres par les interposés pays &
idiomes. L'estendue de l'Empire Romain, l'estat

à commander & gouverner, maintenu par les
pays subiects, mais principalement les plus pro-
chains, comme ceux cy, l'Italie, France, & Hefpa-
gne. (prenans les vaincus la loy, & peu à peu la
langue des vainqueurs) la conuersation ordinaire
pour la iustice, pour la garde, aydes, traffis,
de marchandises, ont aisément par le change-
ment de la langue maternelle, & emprunt de la
Latine maistrresse, composé ces langues, que
nous voyons Latines corrompues: engendrées
yray est, de la corruption de la Latine, Mais
comme la mouche à miel du taureau, en beauté
& accomplissement: qui est à present nostre but
& subiect. On ne peut nier quelles ne soient
maintenant plus parfaites que iamais, d'autant
qu'elles approchent plus que iamais du Latin,
leur origine: langue la plus douce, facile, & ma-
niable qui soit entre les hommes, ce que ie ne
m'empescheray à present de prouuer. Veu aus-
si la dureté, absurdité en aucuns, qu'un chacun
entend es liures & papiers de cent ou deux cent
ans, & au parauant escrits es dites trois langues.
Et ce, non seulement es mots, mais par iceux
(chose à regretter) es propos & discours.
Mais pour toucher en ce lieu ce poinct, qui est
nécessaire: nous recognoissons le grand Iulius
Cesar pour le debellateur des Gaules, & intro-

ducteur de la langue Latine, & depuis la François: & lequel apres ses victoires, n'estima autre recompense de sa grandeur que l'Empire du monde, & de fait fut auteur du Romain: laissant les Gaules sous la puissance, quoy que soit au commandement des Romains. Sera assez à present de ceste descouuerté: Car nous ne deuons prendre les Francomanes pour les François, desquels l'estat auroit commencé à Pharamond: Ains laisser la langue Cimbrique, ou telle autre, aux Frisons, Danois, Flamants, encore qu'eux soient inferieurs Gaullois. Accordons s'il est besoin à Goropius Flamant, à autres ingenieux inventeurs que celle soit l'originale François. Laissons en coniecture le pareil de la langue Bretonne, qu'on dit Bretonnante seule delaissee comme pour marque: soit que les loix & mysteres des plus anciens Gaulois fussent escrits & gardez en langage Grec. Car quel profit nous peut il aduenir en chose si ancienne & passée: quelle doctrine en coniectures si incertaines? Quant à l'Espagne, long temps au parauant les Gaules elle estoit Romaine, dès le voyage des Scipions en Affricque, Sertorius, Perpenna & plusieurs autres. Plusieurs Espagnols dès long temps eurent droit de Citoyen Romain, y ont exercé estats, ont parlé & escrit comme Romains

mains naturels, & en ce n'est besoin de preuve.
 Je laisse aussi à la nation, gens d'esprit & de lettres,
 chercheurs d'anciennetez & Chroniques, rechercher quelle
 langue ils auroient eu au parauant, soit la Punique qui a esté de
 grande estendue, soit l'Arabique l'une des secondes
 meres langues. Car quant à l'Italienne, Il est trop
 notoire que la Romaine ou Latine y estoit aupara-
 uant, & auroit dechassé les precedentes: Non toutes-
 fois si tost apres l'edification de Rome: Mais à mesure
 que les villes & contrées estoient reduites par victoires,
 par confederation, & de volonte à l'estat Romain.
 Estans doncq paruenus à ceste source, nous y
 voulons arrester, & ne tend nostre but principal
 qu'à ladiète langue Latine ou Romaine. Car d'enquerir
 soit par coniectures, soit apres autres, qui fut sa
 mere (côme on dit en prouerbe) de celles des Sabins,
 Volces, rutuliens, des pays de Diomedes, d'Euander,
 de Sicile, seroit en obscurité chercher la lumiere,
 & en infinité vne fin. Combien qu'il soit plus vray
 semblable estre venue de la Grecque, enrichie, aug-
 mētee: voire estre vne autre langue Grecque, comme
 a esté l'opiniō de Postel homme tres-expert aux
 langues. Et furent dites la vieille Grece, la Pouille,
 Calabre & Sicile: esquelles contrées paruint

anciennemēt Pythagoras. Il est donc à veoir que plusieurs mots sont de la Grecque, comme aussi quelque peu de l'Hebraïque, autres faits à plaisir, & sur le son naturel, ou de quelque parole fonciere: sont pourtant en soy, & en generalité demy Latines. Et pour les comparer ensemble, maintenant & à l'enuy, l'une ou l'autre se tient plus proche de la mere Latine, soit pour l'origine, soit en la termination, prononciation, ou autrement. Mais à la verité pour le plus frequent & general à mon aduis, l'Italienne est plus approchante d'origine: l'Espagnole apres, mesme en la terminaison: la Françoisse (laquelle estant nostre nous mettons deuant) pour estre plus cachée & couuerte, n'est moins certaine. Veu donc telle connexité & parenté de langues, comme aussi de nation en voisinage, traffic, estudes, religion: veu que nos Roys y ont tels acces & appartenances qu'on void, ou sçait par histoires: le ne puis nommer lesdictes autres langues estrangeres, ains nos alliées. Je n'ay toutesfois desir de m'engêdrer aucune enuie vers nosdits voisins, pour nier & nous desfier, qu'ils ne puissent mieux penser & escrire, encore que i'eusse plus hâté avec eux, & leurs liures: Et comme on dict, chascū chez soy. Mais qu'ils ne soiēt ingenieux sur nostre labour.

& chemin rompu, en detractant comme il est plus aisé : laissant le lieu & l'honneur à qui mieux mieux, au iugement des lecteurs raisonnables, amateurs de sçauoir, & en la beneuolence des bons princes. Je n'ay entendu, qu'on ait recherché ny enfoncé l'origine des mots Italiens & Hespagnols : Nagueres de loüable memoire Budée, Perion, & peu d'autres ont estimé nostre ditte langue auoir origine, & l'ont descouuert en aucuns mots. Je les louë grandement de l'entreprise : mais que ne soit seulemēt du Grec, ny en si peu de mots. Car si nous rencontrons l'origine en cent mots, pourquoy deffierons nous recherchants & trauaillants, ne la pouuoir trouuer en cent autres, & dauantage? Et si auons approuué les cent, reprouuerons nous les autres? ou s'il n'y a pas mesme raison & apparence de verité, en beaucoup, qu'en peu, le tout estant semblable? Or si la Latine est venue de la Grecque la pluspart (comme est aussi l'auctorité de plusieurs Romains) nos vulgaires posterieures à la Latine, & de subjection Latine, se doiuent par toute raison plustot rapporter à elle: Ioint que le faict le descouure: l'entens en la plus grande & presque totale partie. Ce qu'estant à mon aduis trop clair & certain, reprouue mesme ceux, qui sous confiance de

leur esprits & inuentionis nous veullent donner
 autre origine. Il est vray que comme les petits
 enfans sont quelque fois l'image des grâs peres:
 ainssy se void en certains mots retirans de pres
 au grec. Je ne dispute aussi que plusieurs vesti-
 ges de mots Grecs sont demeures à Dreux & à
 Marseilles: laquelle coniecture confirmee par
 notables & ordinaires tesmoignages, demôstre
 voirement qu'il y a plusieurs mots d'origine
 grecs entre nous: mais non la vingtiesme partie;
 sinon la Latine entre deux: & entre Italiens &
 Hespagnols aussi: se communiquât ladiète lan-
 gue, tât comme mere de la Latine, que par mes-
 lange de langage, par la bouche, soit des Latins
 & Romains dominateurs de nosdits pays; ama-
 teurs & curieux d'icelle, voire plus qu'aux pre-
 cedents siecles: soit de plusieurs estrangers, bar-
 bares, inuaseurs ou autremét: ainssy qu'en tout
 ce faiët de langues (plus qu'en nul autre) com-
 me en vne seconde Babylone & confusion en-
 tretenüe en longueur de temps (maistre de tou-
 tes choses) par la circonuolution des langues,
 aages & empires, guerres & mutations en ce bas
 estre ordinaires, est aduenü. Donc pour cōclur-
 re reprenât nostre premier propos: ce n'est sans
 exemple, ce n'est aussi sans bonne fin de traicter
 l'origine, & etymologie des mots: laquelle

nous descouure, nous faict entendre leur cause
 propriété & verité, soit en ce qu'ils portent en
 soy, soit par figure & similitude (celles qu'on
 traicte en la rethorique) ce qui est en toutes
 langues fort frequent & commode. Disons
 avec l'ancien qu'il ne se dict rien, qui ne soit dict
 deuant nous, c'est à dire sans imitation, exēple,
 & raison: sinon peut estre es noms propres & à
 plaisir, esquels encor n'est à plaindre la peine
 de rechercher, si lieu y a. Non pas que par scrupuleuse curiosité i'entende, quant à moy, rechercher la premiere source & racine, ny commencer le faict de Troye par le premier œuf, comme on dict: Mais ie me contente de rapporter le mot à quelque imitatiō, vne & non plus: encor que le discours s'estende sur plusieurs, & que quelquefois la difficulté engendre multiplicité: acquiesçant au dire, qu'il a esté dict deuant nous. Ou pourquoy ne nōmerions nous vne chose pour l'autre, & plustot ainssy qu'autrement? souuent aduient, disoit Varro, que la nature des mots est certaine & entiere: mais l'vsage est ou depraué par le vulgaire, ou chāgé à son arbitre & fantasie. Donc qui peut bien parler sans sçauoir la propriété: d'ou se peut mieux sçauoir la propriété, que par l'origine? D'auantage tout ce qui est sous le cercle de la Lune,

ou est incogneu à l'hōme, ou à son nom & appellatiō : soit en choses animées ou inanimées. Qui fait que nous conclurons, que l'intelligēce des mots, est l'intelligēce de toutes choses: non toutefois si exacte & entiere (ou elle n'est de grande peine) Au moins est vne certitude, vne comprehension & abbregeé : Et par le moyen dequoy, & la voye de l'etymologie, on peut, sans labourieux estude, paruenir à la louable Encyclopedie, & instructiō generale de toutes choses, & peu à peu de toutes affaires. Ce que nous auons traicté cy dessus, soit pour response à aucuns, qui semblent suggiller & dire, que c'est le faict d'un gramaticien, indigne d'estat, inutile & vain, & pis peut estre. Si sont gens sçauants, ou amateurs de sçauoir, ils sçauent que ceste vie ne doit estre passée comme vn songe, ny sans s'employer aux arts & sciences, soit en cognoissant ou prattiquant de quelque estat qu'on soit : à l'exemple des Romains, ou les plus puissants furent des plus sçauants. Et si chacune art & science particuliere est requise & recherchée, voire curieusement les Mathematicques (la pluspart sans sujet & en l'air, qu'on ne peut nier) en quel lieu tiendrons nous la cognoissance, & intelligence des nōs appartenās à tout art, science, & à toute chose que nous

manions & entendons : Veu aussi la communication de parler nécessaire entre les hommes. C'en est toutesfois nostre intérieu & employ, de nous arrester sur la signification & escorce des mots:: qui se sçait ou par l'usage, ou par vn vocabulaire. Sera pour exemple en ce lieu, le mot Syre ou Cyre Κύρις, du Grec κύρις ô seigneur: *Syre.* Les Grecs vserent iadis de ce nom Κύρις Cyrus, en la personne du roy des Perles, lequel ils tenoient pour le plus grád seigneur & plus redoutable: Ainsy aucuns Rois descendus ou extraicts d'Asie ont eu nom de seigneur: Le grand Turc, *Turc, grand seigneur.* le Despota, *Despota.* *d'Albanie.* Seigneur d'Albanie. Les Empereurs Romains, voire Traian, receurent le nom de *Domine*, κύρις. Mais les Chrestiens Grecs ont tres-souuent nommé en prieres Dieu κύρις; & d'eux les Latins Kyrie, & en Latin *Domine*, aussi seigneur: *Kyrie.* Duquel pour vouloir faire difference on a extraict *Domme*, ou *Dompne* (comme on escrit p apres m) pour le nom de seigneur entre les hōmes, & de supérieur. A esté attribué le nom de *Domp* es Hespaignes principalement, aux Rois & Princes, aux supérieurs & antiens esconuents (ainsy en France) aux illustres & cheualiers: & de *Domp* on a fait par usage *Damp*. *Domp.* Aussi Messire, *Damp.* *Messire.* *εμὸς κύρις*, mon Seigneur, a esté attribué ou à gents d'Eglise, comme ve-

nerables, ou à ceux qui sont honorez du nom de Cheualiers & cousins du Roy. Syre s'attribue aussi aux premiers Barons tenans les premiers rangs de seigneurs, apres les Côtes. Est obserué aussi qu'on dit Syre beau pere (encor qu'aux villages, ou est le plus antien & naturel langage) comme de nom plus honorable apres Pere. Il est vray que des moindres noms d'honneur, aussi est Sire : mais ie l'estime d'autre origine, comme d'escriture : & venir de *herus* qui est comme nous disons Maistre. Ainsly en Italien & plus clairement *sere here*, *messere* & *missere mio sere* (car l'aspiration du Latin *herus*, comme en autres se tourne en *h*.) Conuient dis- ie au mot Syre, (biē attribué à V. M. nostre souuerain seigneur apres Dieu) cognoistre, au moins rechercher l'origine & vsage, ensemble la raison de l'un & l'autre: par similitudes du passé & tēps present, & conference d'un pays à autre, & par telles ou semblables recherches. Qui est-ce que j'ay entrepris par cest œuure, lequel ie desire rendre du tout vulgaire, faire en tous autres qui sembleront besoing de declairer, & ne seront trop manifestes: Ce que i'espere à l'aide de Dieu Createur des choses & des mots, à son honneur & nostre pouuoir mener à fin. Mais i'estime qu'on ne doit trouuer mauuais, si apres chercher

Sire.

Sere, Messere,
Missere.

cher la source & l'usage, nous estendons (pour le deuoir de verité & aucune experiēce) quelque discours sur la raisō: & si ce qui est à louer, nous le desirōs louer, & ouir louer: à mesme raison ce qui est à vituperer: en passant toutefois, pour le vice non la persone, & sans offenser aucun, s'il ne s'offense de luy mesme. On trouuera donc icy plusieurs & plusieurs coniectures vray semblables plus & moins, à mon aduis & desir, cōme aussi presque tout ça bas, & mesme ce sujet ne tombe en assurée certitude, & à l'exemple de ceux qui ont deuant escrit: quelques témoignages de bons auteurs, encor que sans nom, quelque obseruation par lire & ouir, tant en voyageant es pays loingtains (d'ou rapportōs ce fruit) que rememorant tout le passé, Icelle entretenue, depuis douze ou quinze ans en ça, & conceue des mon entrée aux estudes. Delibéré à la perfin veu nostre condition d'oubliance, & mortalité, le tout recueilli en son temps, ceuvre non d'un an, ains d'un profond & agreable loisir, à mon desir en illustrer nostre siecle, & encourager les vertueux esprits. Laquelle mienne affectonnée intention, ne sera moins refroidie que dessus, par enuie & calumnie, d'eux fleaux de vertu: A la premiere ie responds à l'entre du liure: Qu'ils essaient & facent à l'en-

E P I S T R E

Nuy, non à l'enuie: Je leur assisteray, i'embrasse-
 ray leur intention, en ceste façon d'ouurage, ou
 autre. Quand aux calomniateurs, ie tascheray
 à les contenter honestement, & s'il persistent
 iniquement, Dieu me donnera la grace, par la
 mesme plume les r'embarrer: N'estant aussi
 feant à vn homme de vertu, & doctrine, par
 moqueries atroces & railleries (que nous voïos
 trop ordinaires) destourner la poursuite de
 vertu. Aucunes personnes mesme dignes d'hô-
 neur n'ieront, ou difficulteront à chacun pas.
 Mais qu'ils considerent entre autres les Etymo-
 logie de Varro, digne auteur, qui sembleront
 redicules, qui voudra chacune fastidieusement
 esplucher: & encor plus celles des Iuriconsul-
 tes, & aucús autres. Ne m'est aussi incogneu ce
 que disoit sur mesme subiect Varro, Qu'il n'est
 possible qu'un qui dict beaucoup ne dise chose,
 qui plaise à tous: aussi qui deplaise à tous. Mais
 en tout i'imploreray l'ayde de vostre majesté,
 progenerée du plus illustre sang du monde, &
 de nagueres des grands roys de Valoys, par le
 benefice desquels nous recognoissós les lettres:
 grâde en paix & en guerre, par le cōquest & en-
 tretenemét de la paix: A ce que par elle, comme
 par le maistre vent toute maligne nuée soit dis-
 sipée & renuoyée, & vueille faire que l'œuure,

A V R O Y.

qui luy est desdié, & entrepris en espoir de mieux en mieux, en desir de decorer le siecle de son regne florissant, & n'ayant faute de bons esprits, & les encourager aux lettres, & a louables entreprises : puisse estre en tel succes accōply. Supliant Dien vous donner & continuer

SIRE, en bonne paix heureuse & royale prosperité ceste année & plusieurs autres suiuanes. En vostre ville de Paris ce premier iour de L'an mil cinq cens quatre vingt & trois.

*De V. M. treshumble ser-
uiteur Jacques Bourgoing cō-
seiller & general en vostre
Court des Aydes.*

AD LIBRVM.

*Vitare ambigua poteras vaga pulpita fama,
Domique tutus immorari & immori:
Hic te leta manente securis otia Musis,
Nemo nocebit & placebis nemini.
Auspiciis immò magnum maioribus aude,
Inuenta somno mille Lethæo luens.
Pallade, Rege, Deo trino Liber auspice fultus,
Placeto multis, & noceto nemini.
Sic noceat ne quid studio veterique probæque,
Pacate lector Æmulare haud inuidè.*

AD BENEVOLOS.

*Si mala mens, si lingua nocet, defendite amici:
Hæc animi locuples gratia testis erit.*

DE ORIGINE, VSV, ET RA-
TIONE VVLGARINM VOCVM
LINGVÆ GALLICÆ, ITALICÆ,
ET HISPANICAE, LIBRI PRI-
MI SIVE A, CENTVRIA VNA.

A.

VÆCVNQVE in rebus esse cõ-
perimus, ea vocabulis omnia at-
que sermone, vocabula autem lit-
teris comprehendimus. At hæc
quidem post rationem Dei ima-
go, hæc diuinæ auræ particula, lin-
guarum ministerio, celesti in humanum genus beneficio
concessa est. Nulla autem in re successit vsquàm tanta,
quàta in linguis varietas: ab Hebraica diuina cætera-
rùmque parente per Babilonica, hoc est, confusionis
tempora (id pium est credere) in mille demùm idiomata
propagata, alia aliis propiora primæ, faciliora, cultiora,
rursum alia desueta, atque subdiuisa. Nos autem in
illa longæua parente, auia Græca, matre Latina, cogi-
tatione institutòque acquiescimus: cõtenti oris seculique
nostri linguas coætaneas atque collactaneas, trinas in-
quàm sorores Gallicam, Italicam, Hispanicam, qua

A

DE ORIGINE ET USU

licet, & forēſibus occupato, & ad externa mutuatitio
ſermone diuerſanti, indagine, non tam è grammatico-
rum ſaltibus, aut compitorum ſtrepitibus conductæ, ſed
explorato ex rerum uſu perquirere. In quo ego quidem
calumniam atque inuidiam, formidoloſa tormenta à
uerſus à me deprecor : ſitque omnibus vel alienigenis
in ſuis (quos à nobis vix alienos cenſui lingua, religio-
ne, ſitu affines) benè meliùſve ſcribendi petita relictæ
venia, ſi cuius tentandi locus : modò ab æquanimis
principibus, quos appello, maledicendi abruncetur li-
centia. Enitar ego Dei rerū verborūque collatoris gra-
tia, Regis, cuius hoc quicquid eſt, ſeculo honorique ap-
penditur, auſpicio, pacata æquorum humanorūque
iudicū lectione : ne me, ſiqua erant ingenioſorum in
aliena ſcripta ludibria, aut inficientium peruiacioſes
ſcrupuli, à probo, ut iam dudum exiſtimaui, veteribūſ-
que probato inſtituto deturbent, nève remorentur.
Multa ſcio quæ contra hæc dici poſſent, plura quàm
quæ diximus. pro his dicenda habuimus. Indulgendum
denique genio probo, veteriſque inuentorū generis ſtu-
dio, rei quidem, ut ſpero, publicæ literariæ adiuuēto,
permultis qui iam iam eadem ingenioſè tractant, exer-
citamēto. Satiſfactum enim iri honeſtis honeſtè ſpero :
ut nemini non plus ad retorquendum ſit animi, quàm
nobis ad maledicendum. fuit conſilij : ſic enim copioſa
hoc in agro redarguendi ſuccidatur ſeges. Cū nihil hu-
manius denique ſit, alienas, ut dicitur, nō lædere vites.

Germanas inquā tres has linguas dicim⁹: (at si verbis
 linguisque & etas & cognatio est, quidni iisdē & so-
 ror, mater, auia, & ait Varro, tritauia) Quid enim, (ut
 altiore quo debet initio res procedat) Hebraicā magis
 prosapiam indicat, quid inter omniū populorū linguas
 connexionem, quā elementorum (nam à compositis
 ad simplicia progredimur) eadem ferè in voce similitu-
 do, in figura & ordine, et utique vicenariò paulò ma-
 iore numero? Nostrates quidem in tribus & viginti
 litteris cum Latina matre, ut numero, etiam scriptura
 conueniunt. Ergo rei litterariæ atque sermocinatricis
 vniuersas apud linguas & antiquitatis dignitate, &
 pronæ vocis facilitate primum princepsque elementum
 est a. Deus rerū verborūque principium & finis, nu-
 merorū quoque unitas, his a & ω designari voluit.
 Nullāq; quæ noscitur lingua (ne Syriaca quidē in Olaph
 & Arabica in Eliph, dissimili nomenclatura littera
 eadem) primum nō agnoscit. Cuius haud longiūs quā
 ab Hebreis (intermedijs necne Phœnicibus) in Græcos,
 à Græcis in Latinos nostratēsque petenda ducendāque
 nobis est origo. At sua apud alios fuerit nomenclatura,
 nostris ipsa, deest neque valdè necessaria est. אֵלֶּפֶּי aleph
 unde Chaldaïs & postea Græcis ἀλφα, & si quietius
 e, scheua inquā, quod neque cogitatibus accidit, aut
 huic addideris, aut illi detraxeris, alph alepha effeceris.
 Scripturā verò, ut non eadam, at non contraria: Trāf-
 uersę lineæ subducta alia Græcam grandiusculam effi-

DE ORIGINE ET USU

cit : ex qua minutiores (Hebraeis enim una figura est) compacta sunt. Gallicarū etiā una & ad Hebraicam accedit: caterg vero nostratésque ad utriusque caracteris Græcas. Scribendi verò auxiliari manu via (nam difficultatem aut facilitatem omittimus, qua sua quævis assueta natio contenta est) eadem nostratibus qua Latinis, Latinisq; quæ Græcis: peculiaris quidem & à ceteris differens : quibus Hebraica præeunte contraria à nobis via progressus est. Quibusdam, sed ignotis, à capite ad calcem, aut transversa papiro exaratur. Antiquitati sua nō abnegetur dignitas, à dextro latere in sinistrum manum ducēdi, vix fortè maior: à sinistro verò in dextrum etiam maior commoditas nostra est. Fit enim ut quod scripto exactum est, manu excedente oculis magis pateat & subiiciatur. Nec moveamur verò differenti paulò Hebræorum patrum æconomia, vocalibus punctis (aut adscriptis aut subauditis) non litteris utentium: quæ postea in a, e, i, o, u, (quæ sola vocis produntur organa) quintuplici scissa sunt literatura, ut ego sentio, commodiore captivique faciliore. At si quidem aleph non vocale sit, quòd ipsū ut cætera, his notis moveatur, nec propterea cōsonās censendum est: nusquam enim nisi singulare sonat, vocalis magis quam consonantis dignandum classe. Non præterea secus in cæteris linguis factum est, vocales singulares syllabarum loco esse: non herclè syllabas, quæ non συλλαβὰς οἰνεque comprehendunt (ex litteris

DE ORIGINE ET USU

Ad Gal.

H.

ai, æ, habet: Av cæterum au vel v Latinū vel Græcū. Diphthongos inquam vocales sono scriptoque duplices (nam improprias Græcorum excipio) sono quidem immoderate expressionis experte, & que cum in omnibus tū in dicēdo odiosa sit, affectatione. At eam nouissimæ quidā tēpestatis opinionisque homines, dum in Gallicis vulgaribusque improbāt, in Græcis (cur non & in Latinis?) moris recepti desertores, duri innouatores inducere ipsi conantur. Atenim cum solēnibus in ferculis minutula præire debeant, celeri ne ingrato gustu ista libāda sunt. Apud omnes denique comparatū est, tum vsus magisterio, tum loquentis mente, voces alias leniter mollitèrque, alias aspiratè & ut anhelanti turbatoque è pectore efferri: unde tenues aliæ, aliæ aspiratæ, tam consonantes quam vocum imprimis formatrices vocales. Hebræis quidem suæ sunt aspiratitia, aut suo caractere, aut exasperante raphe litteræ: Græcis Latinisque suæ quoque suoque caractere aspiratitia consonantes, exceptis si quæ nota aspirationis afficiuntur: ch, ph, th: quæ suis si proponantur locis dilucidius patebūt. At vocales Græcæ si aspiratæ, spiritu aspero, si tenues tenui notantur: Latinis autē inde & vulgaribus, à latere situsque eodē ordine præfigitur aspirationis nota h, cū aspirata voce opus est: sin secus, notæ huius absētia atque priuatio (ut in contradictoriis) præsentia alterius spiritus atque lenitatis ad quam dictio intentioque procliuior est, habitudinem significat: Concinnius id qui-

dem. Ne quid aut quam paucissimum interlineare & adscriptitium punctorum, accentuum, spirituum, cæterorumque signorum (quæ iam imperatoria lege damnata sunt) lectionem turbet ac remoretur. Probè tamen & Græci litterario loco non dignati, inter notas ad plurima servilem collocauere. Eam quoque nostris in confesso est omnibus, aspirationis notam non litteram esse, nisi fortè in abaci ratione & litium inuētariis ultimo numerationis, non litteraturæ loco. Nomen verò sortita est à Græcis a principe, & aspiratissimo Χ: nomeclatura, ut sentio, ACH, ACHE: ni verò & figura & origine ab aspirato ἤ Chet Hebræorū prodierit: aut cum figura huic accersenda esset, ex amborum spirituum (sic enim maiusculi inueniuntur ἠ hic lenis, ille asper) coalitione compacta est hæc nota item maiuscula H: ex qua minutæ aliæ consecutæ sunt. At enim si statim & benè ordinatis in linguis etiam incertum & instabile est, quanam aspiratione insignienda sint vocabula: quanto in nostratibus hisce & rudioribus, & paulò ante balbutientibus magis? Nullo ergò asseratur litteræ ordine, quæ non est littera: ne si quidẽ quarundam semiuocū calci affixa fuerit vah, veh, ah: cum ad calcem quoque aspiratio efferenda tātum denotetur. Minus hæc quidem noua apta, ut opinor, operi institutòq; meo preloquor: sitque A HA una eadẽque lenis aut aspirata pro affectione vocalis. Antiqua nihilominus & recepta vsui, dicendi scribendique principi, relinquo.

Ach. It. & Hi.
Ache Gal.

A ha.

DE ORIGINE ET VSV

AAG E.

Inordinata & haud quaquam coherētia ex ordine alphabetico prodibunt vocabula. At ea nobis iam selecta ex omnibus consēctanda est œconomia. Visum est Italica atque Hispanica Gallicis nostris cōuenientia subnectere: loco minòs apta aptiori remittere: composita verò & deriuata suorum iuri, tanquā patrio, restituere: At in omnibus veterū more (quis enim nō optimis anhelet vestigijs?) opinioni atque inuēto non uni stare: quòque dilucidior, ut in ipsius transmutationis actu, & credibilior res fiat (id enim anteriorum etymis deesse opinamur) barbarum latinismum aut gracismum tanquā rudi vulgarique in ore effectum (ita enim se res habuerit) hac nota, quasi, non sine exēplo, & inducendæ fide testimonio, & necessitate proponere: In uno verò siue Latino Gracōue, siue quid aliud patrium accidat, ne & vetera alijs disquirendi viam praecludere velle videamur, ferè quiescere. Ne quis verò improbet, néue miretur, si me modò trāslatio, modò similitudo & confirmandi onus (similia simul melius constant) ab alijs in alia Et nonnunquā penē aliena traducūt: ea indigesta materia sylua, scribendique aliud ex alio cathena, & ad ultima tendendi votum, nullam neque instituto, neque lecturo, noxiam allatura sunt. Etenim fore id spero, ut tota operis structura optato, quanuis lōginquo, fini perducta perlectaque, non tetricæ lectionis gratiam, humanus & non per-

peruicax lector consequatur. Multa quidem interpolata, multa deformata, quedam à primordijs vetustatis deleta, & nouis seculis mutata sunt: atq; ipsa aut gratiam aut usum verbis, ut animantibus, ceu senio ceu corrente fato adimit, aut Phœnicis sorte floridiorem constituit. Fiunt hæc denique aut natiua volubilitate linguarum, commutatione autem, production, arctatione syllabarum, aut populorum confusione, aut denique (quid infinita enim comprehendere satagemus?) atatum rerumque omnium vicissitudine. Quorum omnium rationes multò difficilius est assequi, quam quorum ipsa sunt, euentum persequi. Et si perscrutæ sunt, singulatim & è re nata, non in aceruum facere decreuimus. Nec enim si non omnia, at quam plurima iustè indagari quis potuerit, & probabiliter tentauerit, male potius consulendum censet in originibus Varro, quam qui aliquid nequiuert reprehendendum. Quî enim fieri potest, ut cû quis multa & diuersa ancipitisque vel hoc seculo iudicij coniectanea, de originibus verborum dicere conetur, non etiam dicat quod ab omnibus non probetur, quod etiam ab omnibus non improbetur. At hoc in scribendi genere qui ante versati sunt ex Græcis Latinisque perlecti sunt, nuncque perleguntur: ex Hebraeis apud suos etiam admirationi sunt. His minora nobis deuouemus: at neque auia Pieridum, ut ille, sed peruia, qua licet presenti ope, peragro loca.

Primum ergo meritoque occurrit vitæ omnium que

B

DE ORIGINE ET VSV

in rerum natura sunt dimensio atas: Ab atate scilicet
 deducta sunt hec in ora vernacula ET A, & ETA-
 TE Jt. à Latino non aliena: et ad H. quoque, quod
 ferè ex more vocalem abiicit. Et pro aate A AGE G.
 alijs E AGE ex bissona æ: t, verò in th, th in z, as-
 perascentibus (rusticulè enim A A Z E) Z, rursum
 quodam & Græco, & vulgari nostratium idiomate
 (ut sibi ipse respondent linguæ) in g mollescente. Liceat
 enim in primo diligenti inquisitori esse. Nam quod a-
 gere atatem, vitam, ævum dicimus, ab appposito ἐ-
 τας hercle alienius est. A AGE' G. T E M P O -
 S O T E M P A D O IT. tiempad H. tempus
 enim explorator omnium, vitæ quoque nostræ dimen-
 sor est. Liceat autem atatum gradus vivendique seriè
 in omnibus quæ motum vitalem agunt, dignoscere:
 Lapideis ut quidam ferunt, corporibus, plantis & ar-
 boribus, animalibus; Heroibus atque Nymphis, si
 quos esse, aut hos damonas, fides canentibus danda est:
 Atenim & sub celo mutantur omnia, inueterascunt
 & peribunt: Deus autem unus & ab eo calites im-
 mortali immutabilique aguntur vita. Digna herclè
 contemplatione est hominis imprimis vita, hominis ve-
 rò figura & similitudine mundi (mundum enim mū-
 dique partes hominis hoc est μῦχος-μῦς, vel membra-
 tim diuisi, imagine cosmographi referunt) inde regno-
 rum, urbium, domuum, linguarum, studiorum hu-
 manorum, verborum denique: ipsa adolescendi atque

eta etate I.

etad. H.

aage eage. G.

aagé. G

Tempofo tem-
pado. I.

Tiempad. H.

senescendi, floridiorumque inter hæc temporum conditio. Vetustissimi ætates mundi diuisere in auream, argenteam, æneam, & (sub qua degamus, si gradus auctarij sint, pessima & longissima) ferream, aut postremam adde terream: à bonitate & malitia humana, & utriusque pensatrice diuina largitate. Seriem alij annorum ab Adamo, Abrahamo, Mose, Christo Deo ad consummationem seculi: Doctores nonnulli ex relligionis discrimine naturæ, legis, gratiæ tempora obseruarunt: ex Danielis denique prædictionibus, ἀποκαλύψεως designationibus, variis variorum perquisitionibus, alias aliasque ætatum formas gradusque augurati sunt. Probe omnia: Nisi quod ante rei interneccionem, cui non ætas vitæque (ni diuinitus vaticinanti) ignota est, & occulta. Liceat veterum linguarum, & quæ principes censentur, trinarum fluxa vitæ spe ægrè reuiuifcentium ortum, tractum, interitum speculari: Regnorum quoque, Romani olim imperij in ultimis imperatoribus vetustate labascentem: Gallicarum verò rerum Valesis regibus optima spe felicissimam, sinibusque quam unquam maximam sortem gratari. Veram igitur hominis vitam ab infantia, pueritiæ, adolescentiæ, iuuentutis, virili, senectutis, ultimæque ætate alij aliter, nunc breuiori, nunc ampliori indagine partiti sunt. Rectè inquam omnia, nec sese inuicem perimentia. Liceat & trinam hanc à lege distinctionem assignare: ad vigesimum

DE ORIGINE ET USU

quintum annum minorem, à septuagesimo maiorem
hanc quidem vacationis emerito, illam novitate à
Repubblica semotam, & eam quæ medio inter has tem-
pore gerendis rebus negotiisque actitandis addicta est.
Aut denique adolescentiæ primam, ad trigesimum
circiter annum, quousque adolescendi incrementis ho-
mo acquiescat: aliam perfectorum operum, tricenario
aut paulo plus maiore annorum numero, capacem: Ul-
timam senescendi, & tantum decrescendi, quantum
illic accrescendi ad infantia usque redeuntis imaginem:
hoc enim & pridem dicitur, Bis pueri senes tan-
quam naturalis ad pristina reuersio sit. Ultimam qui-
dem ætatem, ut hominem, bonam compellamus: aut
quod laboriose satietate vitæ & proxima cogitatio-
ne mortis communes viuendi nequitias expleuerit: aut
quod longum & diuturnum breui momentaneoque
vulgo præstare, bonumque id æstimamus. Compleuit
scilicet iusta nonagesimo & paulò plus anno humane
vitæ tempora Maro;

Ter binos deciesque nouem superexit in annos.
Iusta senescentum quos implet vita virorum

Nobis eadem cum Marone opinio: paucique & illo
& præsentis seculo seculi metas adequarunt, vix e-
tiam sub hoc cælo & seculo quarta parte diminuti. Sit
ergo iusta & naturalis ea viuendi fors, sit humane
compaginis definitio; quã ait idem Maro fatali me-
ritaque morte accidere;

Revenir en
enfance G.

Bien aage
bon hôme. G.

Nam quia nec fato, merita nec morte peribat,
Sed misera ante diem.

Quæ enim ante diem est, morborum, internecionum, euentuum mille modis (apud Deum vt interpretor certis & definitis) frequentissima omni animantium generi mors est : mors inquam vltima rerum linea, siue ad ipsum integræ vitæ terminum, siue ad interruptæ periodum, etatem, vt visum est superis, & producit & coarctat. Etatem enim nos tempusque vulgaribus dictis æstimamus, aut quantumcumque, articulum, aut iustum vitæ terminum. At media in morte viuimus, hoc est lucis vicaria nocte : Et si interdum somnolenti, quid lucis, vigiliarum, quid vitæ supererit? Sed varijs quidem modis somnolentiam excutiunt homines : non quàm mobilibus & actiosis (vt hoc fert seculum) sed quàm domi forisque, in principem remque publicam, & priuatam, nunc & in posteros laudabilibus. Beata postremo ea mors est, quæ in domino est. Sed nos Etymologica prætergressi, in Logicis non ingrato tamen campo paulùm immorati sumus.

A H A N E R.

Difficilem altumque spiritum ducere, & vt effectus pro ea sæpe ex qua oritur causa, laborare, anxiumque esse : anheli tum inquam ducere, qui ex defatigatione viæ, contusione cannabis, lignificissione, tanquam

B iij.

DE ORIGINE ET USV

de industria & auxiliari vice (sunt enim anhelituum spiramina oculis reddita ahan, ac, hoc) in defessa annu quasi ahanu dicteriolo exauditur. Factitium ergo ex his similibusque apparet, at prævio anhelandi dicto. Respondet Italicum *A S M E* ασμα ipsa & expectorata, sed ut morbo anhelatio: *AMSARE* It. pro *asmare* ασμάσσειν et anhelatim spirare. Haud secus factitium Hispanicum *acezo*, Gallicumque *HO C Q V E T*, singultu item intercisâ anhelatio atque abhiscendo nō aliena.

A A R O N.

Populi Israelitici cum fratre potentiore, at minore Mose sacerdotij ipse principatui delegatus virgâque donatus est pontificiæ potestatis insigni. Quæ proverbiij apud sacra specie, lituo augurali antiquior in iustam potestatem abiit sacerdotalem: ab ecclesiasticis præpositis maioribusque antistibus, distinctis tamen pedi non secus ac tiaræ gradibus, iam dudum gestatione usurpata. Pedus quidē baculûsque ille pastoralis antiqua ab Aaronis virga, ad ouilium curam & custodiam à Christo summo bonoque pastore ecclesiæ pastoribus commendatâ relatus est. Similitudo verò vocis ari (quæ draconculûs & folius latior subiectam speciem præbet) inde serpentaria minor officinis & aliquatùm medica, *barbe d'Aaron*, verge d'Aaron. G. *barbam* (quæ ipsa venerationi in Aarone fuit) aut aliis virgam Aaronis nuncupatione produxit, *B A R B E*,

VERGED AARON G. *virga quidem sed obtusam in pistilli aut sceptri formam, tum flore tenuis quem ut è theca rubicundum emittit.* ARO I. *Θ* *produ-*^{aro, iaro, giga-}
ctim IARO GIGARO aut quod gingiber Ger-^{ro. It.}
manicè redoleat teuschen iugher notat Iunius quasi gin-^{varo. H.}
giaro : yaro H. Si qua vero alias, tum herbarum oc-
currant spontè & ludibriò accersita cognomina (ut
cumulatim hoc in aro gallico accidit) dicto scriptoque
pudenda, publico minus stilo prodenda, licuerit passim
edicere, mihi conticere.

ABB E.

ABB ATE Jt. Abbad H. & multa ab his con-^{Abbate It.}
ingata posterioris latinitatis vocabula ab abbate: cui ^{Abbad. H.}
secunda Christianitatis ætate & excrecente numero
gradibúsq; iεεραxias dispositis, inter episcopum &
& priorem dignitate medius constitutus est locus, for-
tunis, infulsiq; tenuis, his quidem aut pedali, aut u-
troque, ut institutio tulit. Monachorum ille curæ
ut monacharum abbatissa, communi conuictu preposi-
ti xovobíapxα: at cœnobiarcham ad priorem, cui so-
dalitium subsit, etiam referunt: archimandritam &
"αρχοντα τῆ μοναχῆ quia ouili prefectum, ad abbatem
pedali pastoralis baculo insignitum. Ab Hebraico אב
Ab, unde Chaldaicum אבא abba abbas: pater enim
seniorue tum tempore tum verò honore significatur.

DE ORIGINE ET USU

Nimirum nulla ætas atque πολιτῖα senectutem gubernaculo, tanquam iure suo, non addixit. Qui enim præferri dignius, qui iustius præfici, aut huic reip. claustrali, aut civili valeant, quam qui actorum temporisque meritis, & naturali in antiquos vicariâque obseruantia successione, rerum cognitione polleant. Nec denique aptior ad imperandum, quam qui aptus fuit ad parandum. Tales abbates, tales senatores desiderentur: aut ætatis postremo moram inuenili prudentia, honorumque accelerationem benè agendi cupiditate compensent: Vt qui cæteris præsumunt, tantum ipsis præstare se putent, quantum ipsi virtute præstant. Verum illud autem ætatiq; debitum, si quando non superba morositate tempore quæsitâ vafrities admisceatur: quod ab honoratis utique alienum est. Iam verò neque ferè senes more maiorum gubernaculo addicuntur: Neque ut hominibus potiores, sed ut domibus potiantur: & quibus (ut ille conqueritur) splendent calcaria, sordescunt altaria. Fuere & prisco tempore sub Germanis imperatoribus, Gallisque regibus, qui res abbatiarum procurarent & tuerentur, patronorum loco, aut qui his fruerentur: abbatum delato aut honoratiore arrepto titulo: ita ferentibus præscis tum è Germania historicis: nec enim quid tale in decretis memoretur, neque toleretur. Dicitur & ludicra præstitione abbas. Cùmque senior ætas Et otiosa solitudo grauitatem pondusque tum abdomine corporis, tum tarditate prouidentie

VULGARIVM VOCVM. 9

vidētia ex præfectura addat, cunctationis in dicax vul-
gus prodire voces *ABADA*, *I. EN PAS D'ABBE'* Abada. It.
En pas d'abbé G.
G. id enim cunctanter ut ipsa lingua lingua interpret
quàm saepe, esse videtur.

A B E C E'.

Puerilis eruditionis libellus aut tabella: quod primu-
las literas *a, b, c*, atque tam lectioni quàm institutioni
probæ elementa contineat: frontispicio verò signaculū
crucis pietatis memoria gerat, *CROIX DE PAR* Croix de par
Dieu. G.
DIEU, G. Quæ enim aptior eruditio, aut quæ demum
fieri potest, quàm in rudibus annis & incrementi lacte
ad legendum simul & sapiendum? Hispanis cartilla, Cartilla H.
puerilis eadem chartula: trita etiam litterarijs in colle-
gijs Minerualis operæ custode charta. *ABACO* Abaco It. *Jt.*
tabella & palinxestus, litteras quidem calculosque cō-
tinens, nec iam (ut quidem censetur abacus). debiles:
petenda enim est analogia ex etymologia ipsius aba-
ci atque, *ἀβᾶκος*, aut, quod videbatur potius *ἀβᾶ-
κος*, ab *a, β, γ*, & *a, b, c*. Sic enim lingua lingua &
ipsa sibi cōueniat. Principibus autē elemētis atq; figuris
quæ sequuntur cætera indicentur. Qui primis duabus
litteris usque discendo inhæret *ἀβᾶκῶν*: qui idem
quatuor abecedarius correpte *B E D I E R G.* Litteras Bedier. G.
Ignorante. It.
qui nescit, *IGNORANTE* *Jt.* ignorantem uti-
que censent: quem etiam Iustinianus excusatione iusta

C

à tutela excipit. Vindicandi à calumnia eundem imperatorem, locus officio monet Suidæ abecedarium, immò legum litterarumque studiosissimum, istiusque modi studiosorum exemplar. Nec enim tantum studium isti infideat imperitiis, neque unius (hominis ita dicam legis) leue testimonium tantam rei euidentiā vincat. At enim saltem qui amat scientiam ex Platone, neque omnino potitur ea, neque omnino eius ex pers est.

ABEILLE.

A VEILLE & **pro AVEILLETTE** **AVETTE**, G. abeia H. *Apecula aut apicula* : diminutitia enim illa, ut est animalculum apes **A P E** It. Hispanis Gallisque mosca à miel, **MOVSCHÉ A MIEL**, *Muscarum* quidem è genere nobilissima, mellis (à quo dulcissimo & potiore munere denominata tanquam musca mellita $\mu\delta\gamma\iota\omega\alpha$ ἢ $\mu\delta\gamma\iota\tau\alpha$ ceræque in hominem munifica humanam naturali πολιτία, rationem instinctu, prudentiam peritia emulatur: floridissima & optima sectatur, seligitque: dignum imitationis humane opus, in lectione & actione: dignum in vigilantia & parsimonia. **ABEILLON** G. aiunt, quasi apiculconem: apium aut in alueum, aut vaganter confertarum turmam & examen: ab examine **SCIAME** It. & ab hoc deformatum **SCIARRA**, **ME** It. & ab hoc deformatum **SCIARRA**, **tum exambre**. H. *Apiarium* quo apes confidunt & custodiuntur **R V C H E G.** quasi, $\rho\acute{o}\tau\iota\kappa\omicron\nu\ \delta\pi\omicron\tau\omicron\ \tau\acute{\epsilon}\ \rho\acute{o}\nu\epsilon\delta\alpha$

UVLGARIVM VOCVM. 10
hoc est custodire: idémque quod fastigiátum culminis-
que instar quasi culminarium. colmenar H. Insi-
gne quoque tantam huic animalculo pungendi vim in-
ditam, tantúmque ex aculeo dolorem infligi, vel exclá-
mante, apud Anacreontem cupidine,

Ερως ὁ πολ' ἐν ἔρδεσι
Κοιμῶ μὲν μὲν πῆας
Οὐκ ἔδιν' ὄμῃα ἐπεώ'η. *deinde*
Ωλωρῶ μᾶτερ εἶπεν *additur*
εἰ δ' ἔν' ἔρδι

Γονεὶ δ' ἔρδι μὲν πῆας.
Γόσον δοκεῖς πονοῦσιν
Ερως ὅστις σὺ βόμῃς.

Apiculam latentem
Dum sub rosis Cupido
Non cernit, vlceratur.
Perij ego mater, inquit.
Apiculæ si acumen
Doloris istud infert
Tuum quid ô Cupido?

Vnde emanarit nonnullarum collisione litterarum *Picquet G.*
PICQUER G. quasi apiculare: quamquam & cum
spiculo coniugatio est.

ABISME.

ABISMO Ital. abbisso H. ἄβυσσος feriúsque
Latio recepta abissus: congeries inquam aquarum ex
abrupto ruens, & infinitæ voraginis humana treme- *Abismo I.*
Abisse. H.

DE ORIGINE ET USV

factioni atque desperationi tam rerū quæ oculis subjiciuntur, quàm quæ in animo consistunt. Justiniano immensum pelagus, profundū βαθος. Allusionis est quasi abissus, abissus ima. immo quasi ἀβυσσος, ἀβυσσὸν ABISMER G. At figurata usurpatione (ut augmento & diminutioni facile est addere) deprimi, & ex superiore gradu in inferiorem imūque demitti, atque tanquam eis ἀβυσσὸν in abissum inquam, quasi abissare ABBAISSER G. Ex his alia multi usus vox BAS G. producta sit, immensæ profunditatis specie quemlibet inferiorem & demissiozem locum sermonis protelatione, aut verò rei restrictione denotans: cui merenti suus dabitur locus.

Abaisser G.
Bas G.

Bassé I.
Baso H.

ABLATIF.

Casuum variationes ignotæ nostris vulgaribus, simplicius & natio ore loquentibus, articulis tantum & prepositionibus indicari existimantur. Hebræis ut & Orientalibus, immò cæteris omnibus ferè præter Græcos Latinosque, haud secus: apud quos tamen supponuntur, non preponuntur articuli. Græca lingua in pluribus implexa, tum in his quoque & articulorum prepositura & casuum multa varietate: Latini ut mihi videtur, mediam viam secuti (quos Græcis simillimos, eosdem etiam ex nominum verborumque imprimis flexione Postellus iudicavit & quod vetus Græcia

in Italiae parte fuerit) sextum tamen hunc & à Græcis
 auctarium casum habuerunt. Liceat imitationum in
 linguis usu proditam æconomiam contemplari: cùm-
 que nostrates ab his à quibus oriunda desciverint, facile
 ad antiquam, parentemque Hebraicam redierunt: qui-
 netiam ea quæ nunc à priore superstes est, vulgaris Græ-
 ca. Quare Latinus hic casus meritò sextusque vocatur:
 ablatius quod auferendi præcipua & frequentiore vi
 pollat: comparatiuus, comparationi idoneus: absolutus
 denique, quod nullius quandoque in oratione indigeat,
 nulli unus connectatur, absolute vagantisque instar cū
 adiecto efferatur, extensa quoque locutione ad vagantia
 vice adagij ABLATIFS ESGARÉS G. Nulla inquit Ablatis es-
garés G.
 vulgaribus casuum notio, (nec quidem priscis Gallis, ni-
 nos haud integer Varronis locus fallit) Vnius tamen
 ablativi Latini multa apud illos dignitas, multæq; officij
 partes, tanquā absoluti tantæq; , ut in cæteris, curæ nō
 indigi. Sive enim in a desinant Italica, atque Hispanica
 nomina, ad primæ declinationis, femininorum autem
 classis, ablativum referas: si in o, ad secundæ masculino-
 rum: si in e etiam Gallica plurima, ad tertiæ. Minus
 ultra hanc crebræ etiam Latinis fuere declinationes: si
 quæ verò in consonantem abeunt, aut aliam fortè vo-
 calem, speciali originis iure habentor. Singulares casus
 intelligo: nam plurales, Italici quidem nominativum,
 Hispanici Gallicique accusativum (ut patientius ipsi
 indaganti patebit, & id arbitrarium videbitur variā-

DE ORIGINE ET USU
 di studium agnoscunt. Atque hæc institutionis verbo-
 cinatricis principia mentione nobis exaranda fuere.

H A B L E.

Haute G.

Port G.
 Porto I.

Puerto H.

Attarazano
 H.

Estancia It.
 Stancia. H.

Rade, à la Ra-
 de G.

Arsenale I.

Arsenal G.

Aut H A V R E : illud originis magis confcium, hoc
 fortasse usus. Est autem locus nauibus nauigique omni
 generi, tuto collocandis atque asseruandis, nauale, simi-
 larium mutatione H A B L E, aut à N A V I R E, H A-
 V R E. G portus inquã est cunctis cum aura undaque
 patens P O R T. G. P O R T O. It. cuius varia & /
 speciosissima imprimis circa Italiam Romanis instau-
 ratoribus est facies : puerto quòdque in eo alligari
 soleant naues attarazano H. Ad portum denique per-
 tinet E S T A N C I A It. & H. male fida, neque
 perpetua nauium statio : non alienum est R A D E, A
 L A R A D E G. qua terra securitati utcumque pre-
 hendenda raditur, stationique eligitur Placuit Vlpia-
 no portum, stationem (sit enim hæc illi genus) muniam
 conclusamque dicere : quod mirum vel spectantibus vi-
 deatur, nisi qua penè constratum subest solum, vallatã-
 que margo siquando penè in amphiteatri formam por-
 rigitur. si quis naualis instar scriptus est undique locus,
 qualis qui apud Venetos amplissimus & refertissimus,
 A R S E N A L E It. nec semper ad maritima,
 qualis qui Parisiis, demptis naualibus illo non minor,
 A R S E N A L G. Armamentarium, inquam publi-

cúmque instrumentorũ, monumentorũ, sed iam impri-
mísque armorũ (hinc enini est principis, reip. omniũque
securitas) receptaculum: quasi archiuale, ἀρχὴν ἀρ-
χειούτων. Nam ἡ ἀρχὴ archia, penè archiua sub vl-
timis imperatoribus dici cœpta sunt, non ab arca arcia.
potiũsque ab arce publico eo propugnaculo quasi arce-
nale. Ad naualia redeo: nauali celebre oppidum est in
Italia Liguria Nauliũ NOLO. I. In Normania ve- Nolo. I.
rò Gallica addã celebris emporij, ἔνθα ut optati portus,
urbem cognominem HAVRE DE GRACE G. Hure de
Nauale gratiæ. Optatum id scilicet diuina gratiæ na- Grace G.
uale, opportunũsque sale tabidis portus. Qualis reduci
è bellicis tumultibus Ciceroni philosophiæ atque litte-
rarum fuit expetitus, talis exercitatisimo ad humana
homini expetendus. Donec optata demũ salutis, vi-
tæ, quietis, ultimus perennísque liberatis à pœnis mun-
di; ut maris procellis, pijs successerit. Quòd non modo
dictũ expreßit, sed ἔνθα actu eduxit modò coniux diu
vidua Maria Albretenfis Niuerniorum comes: cuius
argutus (pernæ quidem euolant) hic fuit symbolus, sed
principali familia, ἔνθα exemplari pietate dignissimus,
Deficient pœnæ, succedet vita perennis.

ABOLIR.

ABOLIRE It. Abolere sic quidem tollere ἔνθα Abolire It.
delere, ut neque vestigiatim memoria extet, ἔνθα ut so-

DE ORIGINE ET VSV

nat, ne oleat quidem : exemplo Didonis parantis igne

Abolere nefandi Cuncta viri monumenta.

Dicitur & deffuetudine in iuregentiū & contraria lege lata in ciuili. Cūmq; quod abolitū est, ab vfu facti tam voluntate quā facultate abhorreat, ipſum ab-

Borras H. *horrere Hispanis borras pro aborras, tāquam, aborrecer. Quæ autem perire nunc, instantia triennio, quæve causa ad agendum legitimis præſcriptionibus (hic meritum causa vertitur, illuc agendi forma ventilatur) & olim aboleri dicta est. Abolitio verò criminum multis & aliis contingebat casibus, à iure ſcripto proditis, iam in principis poteſtatem deuolutis. Apud quem vnum iuris legūmq; interpretem, deprecationi veniaq; , vt meriti præmiūque locus eſt : quæ vel in parte, ſuadet Liuius, populico, atque optimatuum imperio, rigiditati multò magis inanimata legum inexorabilem, antecellat. Nec eò ſecius, pœna & exemplo probè delata vindicentur crimina, imminente delatoribus talionis vice. Præſantiſſima ſiquidem regiæ ſunt partes, in reſtutionibus per gratia, condonationis, & abolitionis diplomata. Gratia & remiſſionis quidem (nam ſua eſt & aliis gratia, neque non in vocitandis discrepantia) cum veniam, quam imprudentia aut neceſſitate nocens à iure meretur, à principe impetrat. gratioſum, ſed debitū munus diuini beneficij (cuius illud vicarium eſt) exemplo, quo originale, & veniale (ſic maiores noſtri vocauere) remit-*

Lettres de grace, pardon, abolition G.

titur

titur peccatum. Condonatio quoque & abolitio, misericordiam maiorem maximamque à principe veniam & gratiã, deprecatione expostulat: in illa, neq; inficias itur, & in confesso, crimen est, sed ipsum deprimitur: in hac, utcúmque sese res habeat, neque probata, neq; negata. At pietatis motu, & ad pietatem causis, quibusdam etiam benemerendi officiis, ad impartendam gratiam, bonorum, famæ, vitæ restitutionis, princeps ipse, penes quem summa rerum est (pensato verò, cuius pecuniario interesse creditur damno) traducitur.

ABRAHAM.

Quidni è sacris vulgata, & antiquissima huc producamus nomina: qualia imprimis principum patrum trium, hoc est אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, quique miræ serie, nec posthac visa, diuturnum fato ævum traxerunt, Abraham, Isaac, Jacob. Ab hoc quidem Abraham, patre multarum gentium (diuini hæc oris etymus אֲבִרָהָם quasi Abrahã, qui prius אֲבְרָם Abran pater altus) suæ etiã originis seriũ (christus nuncupavit exordiũ: & in hunc primũ munifica cõtulit promissa. Patre Isaac יִשְׁחָק qui exponitur risus, à quo utroque obediẽtiæ omnibus amplectendũ, Christo apprehensum prodijt exemplum. Auo Iacob, יַעֲקֹב luctatoris à quo fato maiori fratri prælato, Judaica longo ordine pro sapia: nominis quidem inditore Juda יְהוּדָה qui lau-

DE ORIGINE ET USV

datorem exprimit, & duodecim quidem fratrum primogenitus stirpi Christiana, Iudaea expultrici, electus promissusque fuit.

ABRICOT.

Armeniacum siue pomum, siue prunum, siue utri-
que medium: ad hoc osse & cute accedens, ad pomum
cætera: *Persico* tenerius molliusque, omni-que ferè of-
seo fructu ἀέρονες: atque inde existimauerit quis,
quod ἀέρον molle & delicatum. At quemadmodum
maturescit facilius & præcocius, horrescit quoque, &
perit in arbore, corrumpiturque citius, à præcoce illi no-
men (anteit autem *Persicum*, cuius de genere cotumid
esse creditur) a ascito quasi a precotium: videnturque
astipulari grammatici. Non ita certum videtur quasi
a peritium, quod è maturitate tenerrima & mollitiæ
ipsum se (neque ut persicū, aperiat, pandatq; Itē abri-
dero & abricoque. H. Quæ autē Hispanica poma
& plarè nomina albiricoques, aluaricoques, alba-
rigas formata & extensa, letiā temerè intruso, oque
nunquidquā specie fortasse differentia, ab abricoque
rara nobis hæc protulerint alberges. Hispanici ortus
tractusque conscia.. Italis MONIACHO, hoc est, *Armeniacum*: GRISOMELE, χρυσόμυλον bonitate, colore penè, aureum malum: sed no-
men cotoneæ communicatur. ..

Abri-dero
Abri-coque
Albiricoque
Aluaricoque
Albariga H.

Alberges G.

Moniacho
Grisomeli I.

ASSENSI *A* It. *ausenza* H. *Absentia eius* *Affensia* It. *Ausenza* H. dicitur, qui sui copiam aut latitando, aut abeundo non facit, in eo loco, foro, urbe, regione ubi præsens petitur. Notabilior & damnosior non est absentia, quàm quæ in ius vocati, ut momento causæ, atque etiam periodo, non sine sumptuum infusione cadat. Legitimè ergo si vocatus absit, non alio quàm absentis apud cæteros nomine, **DEFAILLANT** G. Cum enim qui *Defaillant* G. adesse vel iussioni vel officio debuit, deest: virumvis videtur fallere, hoc **FAILLIR**, **DEFAILLIR**, **DEFAVLT** nota foro: sed his nondum erat locus. Si sæpius vocatus, neque se ipse iudicio, neque per procuratorem cum licet, sistat, contumax. Interpretatione verò iurisconsultorum & forensi, absens etiam est, qui consensum rei, cui interest, agenda non præstat, puer, furiosus, similisque: si quis quoque præsens in iure se non defendit, aut id non defendit, inter absentes præsens inquam refertur: **DEFAVLT EN PRESENCE** G. *Default en presence* G. Absentiæ quidem iustæ excusationes censentur: publica causa legationis & militiæ, priuata valetudinis, funeris ducendi, totorum aut maioris partis bonorum vel procul sitorum iacturæ, studiorum honesta, mercaturæ probabilis: Addunt necessariam scilicet in relegato detentóquæ. Veteres nostri forenses **EXONIER** pro **EXONE** *Exonier* G.

DE ORIGINE ET VSV

RER, exonerari inquam & excusari à iuris vocationis onere post iudicis concessionem vocauerunt:

Exoine G. ipsamque absentiae excusationem EXOINE.

ABSINTHE.

Assenso It.
Encensios H.

ASSENSO Ft. Encensios H. Absinthij denominationem vulgari, & expedito modo habemus. Huius ex doctrinae herbarum collectione, ista feruntur genera: vulgare quod & Ponticum, & Romanum: marinum idemque Seriphium: Tertium genus Santonicum. Addunt absinthiomenon idemque

Aurone G.
Abrotono It.
Abrotano H.

abrotonum abrotono Ft. & H. AVRONE G. syncope quasi abronum: vestium condiendarum odore, &

Garderobe G.

conseruandarum usu praestans, GARDE ROBE G.

Cypres G.
Cypresso It.
Cypresso H.

Quodque & foliorum & bractea similitudine in cypressum aliud arbore scat CYPRES G. cypresso Ft. & Hisp. sed haec foemina, ille mas, distinctis arbitrio classibus. Alibi absinthij pabulo pecora pinguescere: alibi id ὡπὸ τῆ ἀφειδῆς aut contra ἀντεσφαιδῆς dictum quod ab omni animali dimittatur, aut non attingatur: abrotonum ἀβρον, delicatum notant quod amarissimum: Seriphium idem aiunt, quod modò quoddam absinthium à marino formam non affingunt. Denique nihil nobis certi, ut vix ipsa in herbaria re neque mirum est, tanta in locorum, scriptorum, effectuum varietate iudicant. Vulgare illud, ceu maius agnoscimus ma-

iusculis quod solys, maiorisq; pretij & vsus, absinthii:
 minus minusculis, visum illud abrotonū, ἀβροτόνιον,
 absinthioque accedens forma, virtute, & communi
 voce. Eaque defendi potest, tam ratione quàm etymis
 perplexa rei finitio. Vt cunque vermibus conficiendis,
 sed illud præstantius, & ut amarius, neutrumque hor-
 tis deest. Vtriusvis autem produniur hac vernacula,
 à medendi vi, quod cum terræ nunc ventris vermibus
 lumbricis bellum gerat, lumbriguerra H. vermes Lombiguerra
 enecet & auferat, OSTEVERS G. VERS H.
 OSTINE, BARBOTINE G. VERMOTINE: Barbotine G.
 (ea ad etymologias exemplaris est via) vermicidam
 dixeris: aut vero officinarū contorto ore, pro ABRO-
 TINE ab abrotono, quod & absinthio ipsum vendi-
 cat: Et quod diuinitus & à semine sancto medela data Semenzina
 SEMESANTO corruptè SEMENZINA J. Et Santolma Lt.
 tãquam sanctula, SANTOLMA It. sed abro-
 tonum malunt. Porro à sapore tetro inquam pueris &
 amarissimo, atque ut à melle, quod dulce est & melli-
 tum & πὸ τῆς μελιτος μελιτὶς, ab aloë quoque, quod ama-
 rum & aloës proximum, quasi aloinum, aut alosinū,
 ALVINE G. alozna H. Indicarunt & alij: sunt Alvine G.
 enim mel & aloë contrariorū saporum contraria sym- Alozna H.
 bola. Atque adeo id amaritiei est, ut quæ gustui ini-
 micissima: etiam acerrima, & fortissima absinthio,
 fortis nomen pepererit, FORT G. atque hic absin- Fort G.
 thij abrotonique tractatus noster sit, absinthij qui-

DE ORIGINE ET USU

dem : cui si proposito abrotonum secundum conferas, nonnullum ab eo inter illo : si primo abrotono, proximo distabit. Quod si quis me & numerosa, & perquam varia, herbarum indagari nomina quoque vellem miretur, temerario paucorumque sæpe arbitrio obrepentia, atque in lubrico gradum figere : intelligat ea à me (in hortis quoque, ex instituto, gratè & utiliter rusticante) agnosci, quæ ceu ratione, ceu auctoritate aut probata, aut per vulgari subnixa videbuntur.

ACADEMIE.

Platonis natale & schola doctoris doctrinæque excellentia, frequentiaque sectatorum, celeberrimum & longævum Academiæ in agro Atheniensi sita, quæ Cicero vocat.

Vmbriferam, nitidumque Lycæum, nomen dedit. Auxit celebritatem & villa, & studio Ciceroniana imitatio : eamque conseruat, & æmulator nominata quæque & famosa litterarum schola, nomine tamen, ut videtur, tenuis : secta enim Lycæi pridem potior visa est, morosa licet, & quæ torqueat : illa verò apertior, & cum utilitate delectat. Quamquam de præstantia iam non agimus, diu disceptata, nondum iudicio terminata : ni verò & Aristoteles Platonicus origine fuit. Vix quidem ex Academicis à Cicerone alius, scholarum in pulpitis exauditur. Cele-

bre verò illud, receptumque nomen, Academia noua Gallica praeheadat, ingeniosa quaeq; & quae usu sunt vernacula (ea quoque nos volumus) laudabiliter inceptans : cui quanto laudis debetur initianti, tanto magis enitendum, ut è contractis pulchrè principijs, quàm pulcherrima in posteros opera producantur. (celebriorè verò, & docentium discentiùmque laude frequentior, toto hoc in orbe haud reperias Parisiensi nostra Academiam (absit à vero inuidia, nec benè meritis, qui suus est, alijs detrahitur honos) etiam ante referatissimam : quae eadem Lutetia: non iam, quasi lucetia, proba tamen, tritaq; allusione, quod studiorum splendore, urbis continentia, populi frequentia luceat & emicet At si indagationi iam locus est (nam & ante Caesarè nomen habuit, & Leucodecta est Ptolomaeo, aliique λευκον ab albedine gipsi autumant) malim à luto, vocis rei que ratione : cuius tota urbs, insularis verò ciuitas attributo nomine, & quia vetustior, ita ferente solo & attrito & paludoso, tenacissimi referata. Eadem vniuersitas (quales & aliae quaedam) quod particularium, multis quidem in urbibus, Mineralium studiorum scholae sint : In hac linguarum, probato omni genere, Grammatica tractatur disciplina, Poëtica, Rethorica: prostant & Mathematicarum inquisitionum exercitamenta : Theologica & Medica agitur professio: Iurisprudentia neque desunt pulpitae : Logographorum, Musicorum, & exercitiorum

DE ORIGINE ET USV

corpori (apud Cisalpinos etiam plusquam palaestra literaria par est) non deest cura. Quæ omnia atque uniuersa, quæ ingenuum decent studia, uniuersitati Parisiensi suis statutis, magistratibus, priuilegiis, censibus, typographiæ opificijs, collegiorum plurimis domibus, scholisque compositæ: quemadmodum & hæc suis perfectæ numeris mundi compago, uniuersitas: in re publica autem ærarij fiscalis fertur generalitas, cognomentum peperere.

ACHARIASTRE.

Græcum natiuum vocē intelligitur, Gallis peculiare: estque quasi ingratiōsus ἀχαιῆστος, at nobis sonat subinsaniens: nempe, qui petulantia verborum, morūque ad dementia similitudinem temulentia, nullam sibi apud homines gratiam, apud suos amicitiam conciliat: ingratus ipse, molestusque omnibus: Tacere loco non licet, si qua quoque clamosa & obstrepera mulier (ut liberius à viris hocce in campo variè que luditur) pica χεῖρ ἄνθρωπος & clamosa, acris, garrula, aut quæ inter ficedulas aues est rostratula: ΠΙΓΡΙΕΣΧΗ, ΠΙΑΥΡΗ, ΠΙCΑΣΣΗ aut ΒΕCΑΣΣΗ G. ΠΡΟΠΙΕ ΓΡΙΕΣΧΗ Α. ΚΡΙΕΡΑ nec secus gallina apud Columellam agrestis ΠΟΥΛΛΗ ΓΡΙΕΣΧΗ, ΓΡΙΕΤΤΗ G. domestica opposita, quæ clamore usque obstrepit, & a diabus obstrepera non nisi

Pigrièsche,
Piacre,
Picassr,
Becasse G.

Poullè Grief-
che, Griette,
G.

nisi pinguescit. Hominibus inquam si insolentia eo usque exundat, infernalium etiam Jdearum, laruarumque cientur nominibus, Diaboli, Megerae, Proserpinæ. Nam & in Tragædiis, qui alienata, & furenti mente aguntur, Tartareis furiis agitari finguntur. Quid enim tam hominem decet, quàm clementia, & sui propria humanitas : quid tam sapientem quàm moderatio, moderatumque quàm ipsa agendi facilitas & erga omnes comitas?

ACHATES.

Achatis nomen, Mæcenatis, Patrocli, Achillis, taliæque nonnulla à nominibus propriis in vernaculum communemque usum Poetico insigniue tubicine decantata usurpando abiire : atque hoc Maroniano haud iam novum quidem. Maronis verò spetiosissimis in hortis quidni vacantes spatari lubeat ? Is enim singulari Poëtices arte, quamvis non occupato in dramate, simulachrum vitæ laudabilis exhibet. Pio & fortissimo imperatori, laudatoque Æneæ, hoc est ἀνέτης Achatem à latere apponit sedulum, curarum participem, & ἀχέντιω curiosum anxiumque dicas : ἄχος enim dolor, aut, quæ sine dolore non est, cura. Dux etenim in mari

Magno curarum fluctuat æstu :

E

DE ORIGINE ET USV

Atque animum nunc huc celetem nūc diuidit
illuc,

In partēque rapit varias.

*Principique curam comitem esse oportet, qui quanto
pluribus imperat, tanto plurium sollicitudinem gerat.
Etenim qui tali ac tanto regij consortij ascitus fuerit
honori, oneri quoque sese ascitum agnouerit. Neces-
sarium vitæ, ignis primum, annonæq; sataget, Acha-
tis Æneadæ exemplo*

Ac primum filicis scintillam excudit Achates
Suscepitque ignem foliis;

Tum Cererem corruptam vndis, Cerealiæque
arma

Expediunt.

*Ideoque Regi adstat cibum suis patria cura pa-
ranti:*

Fidus quæ tela gerebat Achates.

Fidus inquam, et arcanorum particeps:

Ipse, ait, vno graditur comitatus Achate:

Obstupuit simul ipse, simul perculsus Achates
Lætitiaque metuque auidi:

It comes & paribus curis vestigia figit.

At in nube densa et negatiorum cumulo

Prior Æneam compellat Achates.

Prolis regia non minore cura:

Æneas rapidum ad naues præmittit Achatem

Ascanio responsa ferentem.

Idem inquam in acie tam de vulnerato sollicitus,

Interea Æneam Mnestheus & fortis Achates
Ascaniûsque comes castris posuere cruentum :

Quam in vulnere præes et socius fuit,
Tum Numitor iaculo fratris de corpore raptò
Æneam petiit : sed non & fige e contrà
Est licitû, magnique femur perstrinxit Achata.

Idem primus in speculis ad regia vota & publica,
animo & oculis,

Italiam primus conclamat Achates.

Quandiu verò hic absuit aut tacuit, tandiu ille
Regnorum immemor est, turpique Cupidine
captus :

Nec super ipse sua molitur laude laborem:
Multoque animum labefecit amore.

*Tantulo verò ad se rediens spatio, nullas pietatis
magnanimitatisque vacuas partes reliquit. At nemi-
nem non sollicitudo quoque decet (sibi quisque, suisque
rex sit) nemini non comes sit Achates. Non enim pru-
denter acta, non cogitata, atque à cura & sollicitudi-
ne immunia sunt. Cura in officio continet : in aduer-
sis prosperisque temperantiam, ad humana patientiam,
ad diuina spem ministrat, lætitia & exultatione, cen-
set Plato, præstantior. Mactus ille virtute animi, &*

DE ORIGINE ET USV

caelesti gratia, cui si quid tentatu inconsultum eruperit, ponè adest sapiens & sollicita (à quo et monendi tanquam menerandi munere priscis dicta Latinis) Minerva apud Homerum Achilli:

Astitit à tergo iuveni Ioue nata Minerva,
Implicuitque comam dextrà, traxítque furentem.

Sic enim ille

ἦλθε δ' Ἀθωῶν

ἔραοθέν

Στῆ δ' ὀπίθεν ξανθῆς δὲ κόμης ἔ'ε Γηλείωνα.

ACCEPTER.

Acceptare, numulariorum rationibus lubenter frequentérque Latinis accipere: Iuriscōsultorum, et ab his usu forēsi nostrū, tū ACCETARE, It. accetar H. tanquam contestata ultro citroque et per oblationē optionemque ventilata re, gratum habere, & oblatum accipere, ACCEPTER L'OFFRE G. Cuius quantum acceptatio uni saepe ad expensas inuat, tantum recusatio alteri nocet. Ergo ut diligens debitor soluendi munus impleat, usurarumque cursum sistat, creditore non acceptante, pecuniam penes publicum deponat. Nec enim offerente satis esse censitū est, nec verò

Acceptare It.
Accetar H.

Accepter l'of-
re G.

consignante, signatimue demonstrante : sed & depo-
nente opus est : ne si penes se habeat debitor, et ipse in-
debito fructu potiatur, et acceptationis resumpta optione
creditor priuetur. At id utrumque consignationis
et depositionis munus, consignationis iampridem Latio Cösignatio e.
dictum est, tanquam per depositionem completa. At
nunc, non ut olim aedes sacrae, aut tabularij sedis offi-
ciales, aut si quem idoneum iudex vel externum vel è
lite assumptum nominarit, depositionibus iure, non alij,
destinantur. Verum illud totum trinumque munus,
oblationis perfecta censetur nomine OFFRE REEL- Offre réelle e.
LE G. cum re et effectu, hoc est, consignatione et depo-
sitione secutis. Ergo ipsa moram ut utiliter purget,
pretium rei, si certa sit, certum, si incerta, unam qui-
dem quantitatem et quantum pluris minorisue (ut so-
let) oporteat, oblatio complectatur. Usuras denique Les interets
Les despens fraix
& loyaux
cousts. G.
legitimas, litis damna, et siquid legitime, et cum ra-
tione insumptum est, daturus una item quantitate cer-
ta expromittat : Oblationis inquam ista sunt : ad quã
nos acceptatio (hæc illius enim est) deduxit.

ACCES.

Accedere ad aliquem aut leui notitia, aut non vs-
que intima familiaritate : atque inde accessus : sic quoq; Entree G.
Intrata Id.
ENTREE G. INTRATA It. dicuntur, hinc porro
E iij

DE ORIGINÉ, ET VSV

sed paulo alteri fini, febris accessus atque accessio, hoc est, ut in fluminibus incrementum atque augmentatio. Cum enim morborum in omni ferè genere tum ob febris aduenientis societatem, sit accessio, sit contra decessio, hoc est, augescendo ipsa accedat, decrescendo decedat, mediâque calidiora ἡ πυρετὶς, sint (πυρετὶς enim febricitare aiunt) ipsa verò accessio ἡ τῆς συμπτώσεως formidolosa sit, iudicialis ἡ κριτικὴ, letifera quoque, ut in ancipiti naturæ ἡ morbi conflictu accidit, non decessio: factum denique, ut ipsum σύμπτωμα, febrisque accidens, accessus ceu accessionis nomen vulgari ἡ analoga voce sortitū sit. Nusquam enim par ac sui similis febris, ne ὁμοίως quidem: neque sic uniformis in momento incipit, desinitque, ut non incrementum, vicissimque decrementum recipiat. At hæc medicis. Hinc porro coniugatum accessorium principalis accessorium, appendix, sequela. At ACCESSORIO It. ἡ H. ACCESSOIRE G. in malam magis rem ἡ negotiorum perplexitatem accessus, qui iam in febre malus iudicatus est.

Acces de fe-
bre G.

Accessorio
It. ἡ H.
Accessoire G.

ACCOINTANCE.

Familiaritatis est quidem coniunctio, nondum tam firmo inita vinculo: ἡ adhuc cognitio COGNOSSENZA It. sed quæ frequentatione

Cognosscenza.
It.

mutuâq; contractatione ambitur: à con pro ACCON-
TANCE: ACCOINTER *συμείβαι* & simul esse: *Accointer G.*
Cetera autem, ut in meditullio, postliminio probarunt
veteres, extensione adiectitia.

ACCOVSTRER.

Parare, sed cum ornatu cultûque, opiparè, &
ait Plautus, basilicè. Quid autem ornatum cultûm-
que refert magis, siue à natura, siue ab arte, implanta-
tione atque consitura herbarum, arborum, vinearum
ordinata atque decenti, & iam à Xenophonte (exem-
plo defero) ut pulcherrima regiôque & basilico cul-
tu digna collaudata? Aut verò ab ipsa cultura: quasi
& correptim acconsiturare ACCOVSTRER, accul-
turare ACCOVLTRE. Traducor tamen
quasi acconstrare, leui item litteræ inuersione, ad con-
stratum referre. Iam enim sternere & consternere
parare & ornare est. Appendet huic COVSTRE *Constre G.*
Gallicè. ædituus tanquam ædicultor, ornamentis ec-
clesiasticæ suppellectilis disponendis parandisque (cui ex-
teriori elegantia accedat quoque interior cultus) ma-
ioribus in templis seruiens. Hispanicum respondeat
affeitar, ita ornatè & affabrè facere & cum fuco,
ut effectum non factum, quasi affictum aut affixum
videatur. Nam & affixa ornamento esse dicuntur,
Item addereçar quasi addicetar: dirigere enim &

DE ORIGINE ET VSV

alijs linguis recto decentique ordine & situdisponre.
Eius quoque modi mulabris mundi et pucrilis affe-
ctationis particella atque additamenta quod affigan-
Affigetz G. tur, pro AFFIGETZ AFFICQVETS G. sed ea
precipue quæ parui valoris et contemptitia. Transla-
titia et alia voce cultum exprimit Italia CON-
Conchiare
Accomodate
15. CHIARE, ACCONCHIARE, in
Galliam accersitum ESTRE EN CONCHE.
Illud ergo quasi conchiliare aut conchare: à conchilijs
enim ut muricibus pretiosissimi coloris purpura elici-
tur. atque è conchis pulcherrima margarita. Atque
adeo concha ipsa (dico pulchritudinis gratia delectam)
vel tantillum artis addas, nihil pulchrius, si decorem
intuearis, nihil decentius, si formam: ut quantum
ars naturæ amula, tantum natiuo opificum cedere vi-
deatur. Tritus præterea est infantium sonus. speciosam
Coco G. vestem COCO G. Et si quid speciosi circum habent
pariter à conchæ pulchritudine (docente nutrice) com-
pellantium atenim fœmineus capitis ornatus tam in-
puerum, quam ille nobilium. sericus cauda produ-
Coquille G. ctior COQVILLE G. & quod speciosus &
modum in conchæ incuruatus: refert hic quidem
utraque ratione et speciosa et incuruata pavonis cauda
conchata. In aliam et animi partem sumuntur superio-
ra, malum quid, minax, et inauspicatum designantis:
sed ea tamen aptitudine forma, et eo tanquam cultu qui
ab agente expetitur.

ACCOVTER.

*Aut ASCOVTTTER: intentius audire, auribús-
que, ait poëta, haurire, id auscultare ASCOLTARE* ^{Ascoltare}
It. quódque tritum inter Gallos Hispanósque à Vas- ^{It.}
conibus Gallis est ASCOTTAR G. Quibus indica- ^{Ascottar G.}
tur illud nostrum origini vel ab ἀκούεσθαι propius es-
se quàm ESCOVTTTER G. Quare si in SACCOV- ^{Escovtter.}
TER G. quod est inter sese, silentiaria littera, & sub- ^{Sacconter}
auscultare approbatur, cur in simplici improbetur? ^{G.}
ESCOVTTTER magis ut tritum, sic remotum, quasi
excultare & ἔκκοῦσαι: quæ tamen facultas vsui di-
cendi domino linguatur, dum nec illud ἀκούειν abij-
ciatur: at etiam subauscultandi latebræ ESCOV- ^{Aux escou-}
TES G. Cui item simile est Hispanicū escuchar ^{tes G.}
pro excultat. Cumque in istorum transformatione ^{H.}
hinc variatio pateat, hinc arbitrium indicetur, origo
omnibus autem una: ex uno (ait Maro) plurimi si-
milésque discantur casus.

HACHE.

Aut HASCHE, ASCIA ^{Hasche G.} *It. Nec enim scri-* ^{Ascia I.}
pturam aut aspirationem moror. lignariórûm quo do-
lant, minutimque ligna refecant, instrumentum. Bel-
licum quoque equitum gestamen, cataphractorum à ^{Hachad'ar}
lancea sclopóque armata in acie tertium, cæteristum ^{me H.}
Hispanis hacha d'arme. Ascicare & in segmina ^{Hacher,}
minutulatimque concidere HASCHER: ACHIS ^{Hachus G.}
TAGLIADA ^{tagliada I.} *It. manjar desmenuçado* ^{Májar des-}
H. H. H. ^{menuçado}

DE ORIGINE ET VSV

minuta scilicet carnibus, herbis, multigenisque frustis confarcinati edulij. Ad tenuissimum denique & minutarum partium translata vox in vermiculis terrestribus

Achéés G. bus ACHEES G. nisi verò ἀχόν tenuissimum quiddam est. Nec alieno exemplo sit iterum edulij farinacei

Vermicelli, genus minutatim atque vermiculatim diuise VER-

Tagliarini, MICELLI & TAGLIARINI. It. fa-

Millefanti melicis plus appetiti quam delicati cibi: eadem ipsdem

1. ratione MILLE FANTI It. mille milites di-

xeris: sic millefolium stratiotes (nec enim exemplum deficit) dicitur

χλίοφυλλος ὅ ἐστι ὁ τῷ χλίων σπατίων ὡς ὡς τῷ φυλλῶν, siue ex mille foliis ut militibus con-

stans. Securus cum ascia dolabraque nunc usu nunc ge-

statione differēs, eadē genere, & sua vernacula prodi-

dit segur H. SCVRA SCVRETTA I. & cōtorta

Segur H. sed nō ignota hinc origine SCERRA: Dolandi quoq;

Scura, Schurra, Scervra I. munere ista, DOVLOIRE G. DOLATOIO,

1. Douloire G. PIANOLAIO It. id explanandi: seguron H.

Dolatoio, & tanquam asciola dolabella azuella. Securis gesta-

Pianolaio 1. tione & insuſtione (est enim cruenta trucidationis,

Seguron, carnificina verò publicum olim instrumentum) factus

Azuella H. est audus sicarius, promptaque audacia sceleratus, SI-

sigurato I. GVRATO I. quasi securatus, aut sicarius, aut etiā

improbior scurra: Putaueram securum tectumque

mendaciorum technis & insigniter improbum, ASSEV-

Asscur G. RE' G. improbitatis enim obduratæ maximum argu-

mentum est asseuerantia. Quod porro Græciam ferē

versus manus idem gestamen sit, ductoribus quidem
insigne imperij & castigationis, ceteris tremendi de-
centisque manubrij, tanquam manuaria *MANA-* Manara,
RA & *MANARINO* It. quod ad dolabel- Manarino
lam etiam accedit. Est & eo nomine eaque ratione
herba *ACHE* G. inculta silvestrisque censita, & Ache G.
nonnihil medica: appio satiuo, hoc est, petroselino pro-
pter culinaria obsequia cedens, maioribus tamen foliis
bracteisque: itaque minutatim ipsa foliis secta & asciata,
ut in omni appio apparet. Ni verò ab appio (silvestre
enim id est appium) attritis ppaium, *AIE*, *ACHE*.
Quod verò olus atrum pullumque vocitatum fuerit,
agreste usque manens, maius quidem selinum ἰπώοει-
δον (equo magnitudinis in multis symbolo) usus qui-
dem noster coquorum ab oleribus sine dubio ipsum reij- Pere xild'a-
cit: minus autem approbat. Id inquam Hispanis de- qua H.
nominatur palustre petroselinum, Italus palustre ap- Appio pa-
lustre I.
pium: nectamen & aliis locis montanisque ignotum.
Sed hoc toto in genere appij & petroselini ingens est
inter scriptores aduersitas, non minor herbarum di-
uersitas.

ACHEPTER.

ACHEPT & *ACHAPT*: Italus sed Sicilissan- Acheptex,
Achept, A-
chapt G.
tibus *CATTARE*, *ACCATARE*: hoc ca-
ptare, illud acceptare: utrumque neque ratione neque Cattare,
Accattare I.
origine dissentaneum. Emptionem enim contrahentiam

F ij

DE ORIGINE ET VSV,

consensus, ementis verò acceptatio facit, qui iam ad solutionem compellitur, pœnitentiæ locum haud habet, neque in integrum, nisi causa in immobilibus probata, restituitur. Rursus qui emit attendat, perquirat, ambiat, capset, usu venit. Quibus ultro citroque tractandi formulis, frequentissimum humanæ industriæ commercium celebratur: & in quo iuris etiam sacerdotes penè decipere, & sine dolo malo captare permiserunt.

Comparare
I.
Comprer
H.

COMPARARE It. comprer H. id acquirere & parto habere. Nullus enim acquirendi modus atque titulus antiquior, frequentior, & probatior vëditione atque emptione. Ad eas ut exemplaria, ea quæ consensu fiunt, maximè quæ in lucrativam causam non cadunt, rediguntur. Atenim & ad nuptias ait poëta generum Tethyn emere omnibus vñdus, hoc est assumere: id enim vetustioribus emere, potiùsque nuptam vir asse comparauerit, quàm virum nupta. Emere iam verò, idémque planè comparare, haud in Latinis auctoribus percepi: neque magis pecuniis agrum comparare, quàm agrorum venditione pecunias.

A C I E R.

Acciara,
Acciale I.
Azero, A-
ciel H.

ACCIARO, ACCIALE It. azero, azciel H. ferrum, sed durissimum & frequenti vstulatione & percussione quàm optimum fieri potest redditum, purgati ferri cor & nucleus: Mutuato chalybis

à Latinis nomine, & Catullo quidē Iupiter vt χαλ-
 βας omne genus pereat. Nec verò tā ab acie, quod
 telorū armorūque generibus aciem acumēque præ-
 stet, aciēsque inde ferri Plinio: non etiam æs, quam-
 quam id durissimū vel adagi specie vsurpetur: quā
 ex illa iterata vstulatione & purgatione tanquam as-
 sarium atque assatum: cui quanquam vulgaris disso-
 net scriptura, in Chalybæo reponitur artifice, ASSE- *Afferon G.*
 RON G. huic enim sic appositè loco Maro, *Affaire I.*

Cyclopum exesa caminis

Antra Aetnea tonāt, validique incudib⁹ iēt⁹,
 Auditi referunt gemitū: stridūntque cauernis
 Structurę Chalybū, & fornacibus ignis anhe-
 Vulcani domus. (lat

ASSERE ferrū tale dicitur, atque ita probè maledicis *Afferé G.*
 dicteriis acuminata noxiāque lingua, lanceæ iētū (vt *Vn coup de*
 est in lingua lanceæque Gallico adagio) damnosior. *lague vaut*
 Præterea fortissima armatura corporis, inde animi at- *pu qu'un*
 que potestatis, eo dicto circumfertur. *coup de la-*
ce G.

A C H I L L E S.

Fortissimo fortior Hectore, fortitudinisque, Græca
 fide, symbolum, non illius qua quis se, sed qua fortissima
 vincit & explanat mœnia:

Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Iura negat sibi nata, nihil non arrogat armis.

Cuius idem Horatius predicat: Iram —

Pestiferā quæ mille dedit discrimina Achivis.

F iij

DE ORIGINE ET VSV

Ex suo Homero quidem. — Μωῶν

Ουλομένην ἢ μωεὶ ἀχαιοὶς ὄγχε' ἔθηκε.

Scilicet ex raptā ancilla Briseide indignationem publica utilitati prætulit, amorēque inhonestū (at qui in castris serio etiam commilitonum discrimine usque factitatur) diu patriæ pietati, grauis in principem, cōtumeliosus in Attidam. Idem verò qui Mauortio castrensique homini iræ vitæ quoque exitium fuit, haud enim pauciores Mars, quam Martis amasia Venus enecat. Quanto verò laudabilior & αἰετρεὺς Virgilianus rex Æneas;

— quo iustior alter

Nec pietate fuit, nec bello maior & armis.

Iustitia & Pietate Ca-
sol. 9. regis
symbolum. Magnanimi inuictique regis decora sunt insignia Iustitia & Pietas. Fuit & Christianus Achilles comite Nereo Petri Apostoli auditor capitalis ad Terracinas martyrij compos. Est & togatus hac tempestate Iustitiæ Achilles. Egregium verò quod de Achilles sui clipeo (in vulgum enim & nomine & figura Achilles Achillisue clipeus iam pridem abiit) notat idem Homerus, & in hac seculi Dei singulari beneficio, regis prouidentia, populū sedatione quæta herclè quàm quadrans. Eo & pax & bellum, utriusque bona damnæque bellacis uno hominis gestamine geminatur. quæ urbium figura pèrpicta sunt. arcem præsidet & bello & paci Tritonia Pallas Achillis ipsa monitrix & magistra: paci denique indulgentiori succedit

bellum, & bello feruentiori pax. Opima ergo terrenarum rerum conditio, humanarumque biceps vicissitudo, continetur his ferè ex poëta αἰαφρασιῶς cōtractis versibus. A lætarum quidem rerum affectante musa vix speculatione abducitur, in miserarum abruptè conditur:

Ignem manūque potens magno Vulcanus Achilles

Æacidæ in clipeo duplices celauerat vrbes,
Vna quidē pompis plena est, & munere grato
Lætitiæ exundat: genialia gaudia pandunt,
Innuptæ nuptæque nouæ: dat tibia cantus,
Addita carminibus iuuenū, iuuenūq; choræis.
Iustitiæ neq; verba silent, sed crimine fontes
Quæruntur pœnis: plebs in contraria nutu
Fertur, honoratus dat iura è sede Senatus.
Victurūque ingens merces proponitur auri,
Non vos prætereā, plebs libera, rura colentes.
Gratantes alto scindunt hi vomere terram,
Dulciāque expectant pro munere dona Lyæi.
Tūm verò numerosa redit, redit aurea messis:
Aggeritur voto messoris aceruus aceruo:
Primitiāsque ferunt superis, & fercula læti
Excipiunt. Tua parte alia non parcior vis,
Vitæ Bacche, graui torquentur palmitè pali:
Excerpit nitidas attentus vinitor vuas:
Læta manus iuuenum plaudit pede, carmine,
plectro.

DE ORIGINE ET VSV

Planitie ornatur læta, & conualle virenti,
 Camporum circum facies, & flumine dulci:
 Hic armenta boum cælo capita alta ferētum,
 Hic albis ouibus caulæ, villæque palustris
 Visuntur bonitate situs: quas incola multus,
 Conspicui iuuenes armis auróque decori,
 Egregiæque ornant & forma & veste puellæ,
 Saltibus aut aptis, circumstantésue theatris.
 Iucunda hæc facies & formosissima pacis.

○ Alterius castris geminis exercitus vrbis (xat:
 Obsidione premit, pugnis quoque mænia ve-
~~l~~ectere pars auro, pars vult excindere ferro!
 Obsessi tendunt contra non segnius hosti
 In. sidias: datur imbelli custodia turbæ.

Ergo vbi consilijs loca sunt hinc inde dolosis
 Tacta, patêt cédésque hominū, cédésque anī
 Donec lætidico socijs clamore vocatis, (mātū:
 Crudeles geminant alterno funere pugnas:
 Vulneris hic expers: miserum hunc ad vin-
 cula seruant: (fudit.

Luçantem hic animā trahit, hic per vulnera
 Sparguntur campi & vestes & corpora tabo.
 Est etiam picto cernentibus horror in auro.
 Hæc Martis sunt acta, hæc sunt insignia bellī.

H A C Q V E N E E.

*Equorum cognomina è colore, patria, bonitate indi-
 ta sunt: tum ab incessu (quæ equini obsequij poriores
 partes)*

partes) cursorio, tortorio, gradario. Illic rapiuntur aut cursu veredario, aut praepropero passu feruntur: hic verò molliter inconcusso dorso, & ut ambulatim aguntur, mouenturque potius: à mouendo ergo *quæ*, tanquã equus mobilis **QUINEA** It. & H. & præmissa *Quinea* l. syllaba **HACQVENE**: aut verò benè natus à *quæ* & H. **QVE** aut **QVE**: asturco enim generosus, optimusque Lucretio gradarius, idèmq; Hispanis speciosus: non hac tamè voce genetæ (est enim poti⁹ eques ipse & sessor) at ab ea abusuè ut videtur **GENET**, **GENET** *Genetæ* H. *Genetæ* d'E- *spagne* G. **D'ESPAGNE** G. (est enim Hispanica celebris e- quorum natio) cui infidetur equus: nimirum ut dicimus à *quæ* & bene genitus, aut tam equus, in quo si in ullo natale & à progenitoribus & à solo prædicatur, quàm equi sessor: quia nulla est Martio iuueni ingenuitatis dignior palaestra. Sessitandi denique sed alienigena hinc mos, tum huius generis equo, sed forè paruis ephippiis nolulisque variegato, tum ad normam instructus à iuuenibus, **A LA GENETE** G. *A la genere* G. postremo ut in difficultate subit multiplicitas, mollis & vltro citroque muliebris passus & usus, tanquam equina: fæminas enim, aut senes, aut minus valentes decere arbitramur. **VBINO** It. pro albino, **AVL-** *vbino* l. **BIN D'ANGLETERRE** G. (gradarij enim *albin* d'Angle- *terre* G. hi ferè, aut qui hoc genere præstant equi:) *Albos* can- dentiſque Anglia (*Albion* ab albedine iterum mon- tium dicta.) & hoc Britannia calum producit: & è

DE ORIGINE ET VSV

candore optimos: & qui, apud Maronem ea equorum laus est.

Anteunt candore niues & cursibus auras.

Guildin. G. *Id quoque genus est* GVILDIN G. *Anglicum sed magis concusso motu: atque à patria Anglorum voce qui Englischtien, hoc est, Angli contortè nobis illam liquerint.* Appendet superioribus TRACQVE.

Tracque-
nart G. & H. DE TRAC D'ACQVENE: prior
H. *vocula suus erit locus. Alio gradarius sed eiusdem ra-*

Emblador *tionis pollet nomine emblador H. ambulatorem di-*
Embladura *xeris. ambulare enim molliterque incedere satis vide-*
H. *tur, & incessus ille embladura, . E M B I A -*
D V R A It. & *durius E M B R O : E M*

Embladu-
ro, Embro *BLE G. Qui praterea mollis & imperceptus pas-*
Is *sus furibus aptus est, D'EMBLEE G. hoc est, pe-*
Emble, *detentim furisque, ut dicitur, passu. productius deni-*
D'emblee, *que EMBLER G. non iam furis passu progredi,*
Embler G. *sed manu surripere, atque clam rapere, Varroni clape-*
re, Græcis κλέπτειν.

ACQVIESCERE.

Acquiescere ferè est spem reponere & conquiescere: sic enim mos quoque geritur. Nostratium verò & forensi usu sententia stare, & morem gerere, adeoque in ea conquiescere: si verò victa pars appellationem interposuerit, tamen intra octo dies (qui ciuiles decem-
diali prisco tempore aequipollenti) ei renunciare atque ab ea desistere, hoc est ipsi acquiescere iure permittente

Renoncer
à son ap-
pel:
Acquiescer
à la senti-
ce G.

potest: rursúmque ab impensarum impunè damno post
 illos dies, si neque pars appellantem ad tribunal supe-
 rius litteris prauentionis ceu anticipationis, aut quæ ^{Lettres d'a-}
 neglectam desertámque appellationem arguant, in- ^{icipation.}
 tra trimestre & sesquimenstruum spatium (fori ^{Lettres de}
 enim diuersi diuersa ratio est, statutis locorum distin- ^{desertion.}
 cta, seriò obseruanda) compellavit, aut altera litteras
 appellationis parti diligenti non obtulerit. Re verò ne-
 que ampliùs integra nec consultationi autem supposi- ^{Proces}
 ta, at lite tamen nondum contestatione multò minùs ^{veu, con-}
 primo iudicis decreto ventilata, nondum etiam causa ^{sulté. &}
 iugè.
 perorata conclusaque, expensarum tantùm damno po-
 test. Sin secus, mulctam negant ab inferioribus appel-
 lationum iudicibus remitti sine mandato posse, à supe-
 rioribus aliqualem, & pro arbitrio moderandam non
 solere. At contestatione, decreto, conclusione secutis,
 multò magis peractis his quæ peragenda erant, lite de-
 nique proxima iudicio, haud aliter quàm per diplo- ^{Lettres d'a-}
 mata regia (quorum quæ debetur habenda est ratio, ^{quiesce-}
 vel si eorum oblatio sex dierum spatio perstringatur) ^{ment.}
 acquiescere sententia licet. Error enim eremodicij con-
 tracti hoc est desertionis, damno aduersa parti & malo
 communi exemplo futurus, subleuari nisi restitutio- ^{Lettres de}
 ne, restitui nisi litteris regiis (iure enim Gallico iudi- ^{relief de la}
 cialium partiù loco sunt) potest. Atque horum inquàm ^{desertion}
 exactior haberi solet ratio, ut & finis struatur litibus,
 vísque indicatis detur, fraudibus autem prouisum sit.

DE ORIGINE ET VSV.

Nec verò ea in quibus agimus, quæque mortales adeo versant, obcunda silentia videntur.

A D A M.

Adam adamusue princeps. humanae verbosaq; originis à Deo scilicet doctore maximo edoctus, propria, vera, & è re nata elocutus est verba: eaque ipsa posteritatem edocuit, in Hebraicam gentem per plurima seculorum volumina in hæc usque Caballistica successione deducta. Ipse verò ut è rubra terra אדמה Adamach, אדם Adam ruber dictus est: anne quidam pinguior & succulentior terra est ex qua confectus rubra? anne tanquam sanguinolentus, & à terra matre cruentus, siue infans, siue calamitoso in nepotes prastigio denotatus? Per peccatum enim, terra culturam in sudore didicit, posteròsque (agricola patre communi gloriemur) docuit. At non minùs אדאמא & cum ratione pramonstrata Heu, tantò calamitosior, & quod calamitatem utrique obnuntiatione inuexerit, (nuntiatrice enim חוה Chauah Heua) & ipsa tanti ex partu doloris conscia, in auspiciatū Ave conuersa. An nunc & voces à naturali factitia eiulatu heu, he, ai, ay, & priscis & nostratibus videntur proditæ? Nullam ergo nomen sine origine & sine ratione, ne suum quidem ipsorum humanitatis authorū extitit: resque verbis & verba rebus conueniebant, Quo etymologica rei vni & antiquitatem & veritatem docemur exemplar

quam partim per lampada ante traditam, partim ex-
 cogitationis similitudine per Hebraeorum, Græcorum,
 Latinorum tempora neque Babylonica interstita, ne-
 que infinito annorum obstante tumultu deductam: in
 hæc qualiacumque originum molimina conamur per-
 ducere.

A D A G E.

Adagium tanto lepidius, quanto opertius, rei veri-
 tatem breui sententia denotans. Veritatis quidem con-
 scia vox populi, per quam ipsum volitat & circum-
 fertur, existimatur, & per eam quàm semotò inter
 capedinis ætates inter se communicatione conuenire.
 Vox aiunt populi, vox Dei: at eo me quidem nullum
 magis adagium mouet, siue ut probem, siue ut impro-
 bem, aut potius (quàm clarè enim intonat præsciis di-
 uini Davidis oscen, Omnis homo mēdax: aut an-
 veridici quàm multi sunt uniuersi?) neutrum ut faciam:
 singulorumque iudicio, quod singulos tangit, relin-
 quā. Videretur inde Gallica vox similaribus prodita
 litteris ATTACHE G. ATTAQUE: genio ^{Attache}
 quidem plenum, & mordaculum esse decet, quo quis ^{Attaque G.}
 alium subiracundè impetit, quòdque inurenti atta-
 ctim nota affigitur, dictum: at conuiuium hinc paulò
 alienum est. Prouerbiū vernaculo magis in ore
 quàm adagium: celebri etiam usu & exquisito Italis
 laudabilique omnibus, ut semper existimaui. Palam.

DE ORIGINE ET VSV

passimque & prò, in ore omnium aut multorum verbum est, & licet ipso non elatum ore (ut illa Salomonis aurea prouerbia, & si qua è veteribus scriptoribus grata probandaque opera plurimorum iam ducè Erasmo collectanea) vulgaris tamè & triuius usus casusque, huius vel illius seculi peritiā arguto indicio continet. Ab adagio mihi pridem educi visa est

Dayr G. DAYR Gallica vox, sed Lotharingiam versus: cum brumalibus sub vespere horis Saturnalia urbanaque festiuitatis more pensa agentes mulierculæ conueniunt ad obloquendum: nec tam quidem dñi nū dayrēs, nū is rō daye dayrñ dayrva day, neque ut alias epulas & choreas agāt, quàm ad coli, ut & in adagio est, Cöptes de la quenoille, Comptes de la Cicoigne. G. fusos & pensa, si quid recentius in urbe circumagitur, aut vetus bellis fabellis teritur, conferendi. Fabellis inquam: quales è Ciconia rostrata animaliumque colloquiis compegit, sed utiliter, Æsopus. Anilibus ferè, quibus & captiuam iuuenulam auertere nititur anus Apuleiana: quibus & veterana Parca apud Catullum conferunt.

Currite ducentes sub regmina; currite fusi.

Figmenti hac sit reddita à nostratibus ratio. Adagium ergo est quod per ora hominum circumagitur & adagitur (ait Festus) & quod, ut in comediis coronis-que saltantium à multitudine & choro, scriptis versibus aut decantatis, intercalare fertur referturque,

Refran H.

Refran G. quasi referanium refran H. REFRAIN G.

. ADIRER. JA

Est id aberrare à via, ut inueniri aut non possit, aut
quàm difficillimè: quasi aderrare, ADERER: sed ma-
gis agentis est, non quidem deperdere, sed in casum &
periculum amissionis à se amandasse. Nil enim in pris-
cis idem inuenias, quæ nostris pauperiora nōnunquam
iudices. Pridè visum est remissè, & liquefactione litte-
raria pro AGVIRER ab ESGARER G. At ea vide-
tur vocibus inesse differentia, ut illud in minutis &
multiplicibus, ut chartarū foliis, magni tamē periculi:
ESGARER in ceteris deperditum, deniūmque usur-
petur, & propriè animantibus, quæ extra cultura at-
que arationis viam vagantur & aberrant: cultus e-
nim subactūsque ager GVARET, GVAIRET G. ^{Gvaret,}
tanquam aratus: extra aratum ergo ire, & vagari id ^{Gvaires G.}
quidē ESGARER, VAGARE It. & emollitis litte-
ris ABAGLIARE, SBAGLIARE aberrare, con-
tortè BARBAGLIARE, SBRIGLIARE ^{Vagare}
adeoque hinc errantia. Sydera, inde & lucentia, nouo ^{Abagliare,}
& poëtico typo ESTOILLES BRILLANTES G. ^{Sbagliare,}
Cetera his coniugata vocabula à via sunt, de via ce-
dere DESVOYER G. foras, hoc est extra viam, ^{Barbaglia-}
FORVOYER G. DESVIARE, SVIARE, TRA-
VIARE It. defuiar H. In viam redimus vocis ^{re I.}
propositæ ADIRER, quæ si Latina origini defint, sit ^{Estoilles}
quasi ἀδιδου: quod ἀδιδου obscurum & abscondi-
tum sit, neque quærentibus occurrens. ^{brillantes}
^{G.}
^{Desuoyer,}
^{Foruoyer,}
^{G.}
^{Defuiare,}
^{Suiare,}
^{Trauiare I.}
^{Defuiar H.}

DE ORIGINE ET VSV ADOLESCENT.

Suis distincta humana vita ætatibus, accretionis decretionisque conditionibus, florentem tum pueritia relicta, tum incunte iuuentute, adolescentiam proponit, à plena pubertate, qua iam inceptat hominis dignitatem induere, ad eum quo augmento usque adolescit, vigesimum, ita vulgò autumant, septimum aut trigessimum ætatis annum. Ceteris neque ignota vox sed cum Latina linguis. Quibus tamen confusim iuuenis (quæ Varroni pueritia & senectutis ætas media est) ab adolescente vix diuersus inter puberem virumque medius

GIOVANE IT.
IEVNE
HOMME G.
Mācebo H.

dicitur GIOVANE IT. IEVNE HOMME G. (novitatis tamen animo ille etiam auditur) mancebo H. instar mantipij, qui tum patrio à natura iuri, tum tutorum curatorumque auctoritati addictus, & mancipatus, definita à lege publicis muneribus actibusque fungendi ad vigesimum quintum annū facultate, & si paulum excesserit tamen usque honestate, vetustiorum verò morosa sæpe repulsa, quàmvis speciosa in indole, civilis impos est consortij: quousque ætatis prudentiæque præcoci, aut impetrata accessione dicenda tacendæque (ait quidam) calleat. Illo tamen paulò minor est planèque pubes moço, & ab hoc iterum deminutus mochacho: pubeculus quidem ipse, & cui (ut ait ille) nondū conlæ sunt genæ: manceba impudiciore sed per abusum (aut tanquā mancapta iuencula) cōpellatione. Mutus ille mussitansque & quasi

Moço, Mo-
chaco, Mā-
ceba H.

Et quasi mussus : siquidem tam à lege quàm rerum experientia dicendorum tacendorumque, Pythagorici præcepto silentij, ante pilos impos, à publicis, ut diximus, aëtibz iure, à conuentibus facultate arcetur.

Hisdem barracano (huius ex opposito nec nisi relato BARRACANO,
BARRACANA
H. barracana) quasi Et cõtortè varonico pro varocino (in transpositionibus assidui sunt) à varon : vir es, ait Terentius : Virilitatem Et ætatis vicinia, Et animi feruentia redolens. At quandoquidē parue ætatis, muti verò silentisque pueri mētio sermone nostro incidit : Hispanico non alienus est Italicus puer CITO, CITELLO, CITELLA Cito, Citel-
lo, Citella I. pro tacito primore attrita syllaba, atque ita exaudienti videbitur : aut quod silentij signum est, à silentiariis mutisque litteris compacta vocula sit SITO : quam Et ita vulgari ore sito I. formant, silentium inquam indicitur, tam ob stridorem pueris periculosum, quàm metu, at prudentius, compefcendam ætatis conditionem.

ADORER.

Priscis AORER : ADORARE It. adorare Adorare I.
Adorar H. H. simplicius mihi videtur (quàm ab ador oblatis faris genere) genibus adcumbentem Et aduolutum orare, adorare. Quæ prouolutio, supplicatioque uni primæ Deæ debetur : eis deinceps, minoreq; cultu quos Christus vocat deos, Et unctos suos, non tam figurarum quàm animorum idæis. Inter hos Et qui princi-

H

DE ORIGINE ET VSV

pali sacerdotalique sunt potestate, censentur. Non ergo passim, neque ceteris id tantum demissionis impartitur contentis quidem quibus reuerentia & obsequiū honorandis debetur & confertur, genuum flexione, aut capitis apertione: frequentissimus & assiduus humanorum actorum ritibus: illo quidem geniculata tāquam tertia corporis parte (ne mihi tantum in genibus quātum veteribus hariolari liceat) breuiationis & demissionis: itque in dictum FAIRE LE PETIT G. quodque per genna obsequium alternis, submissa aut complexa, in deprecatione & mitigatione antiquissima prodiūm est obseruatione: eāque inclinationum in fœminis Gallica, etiam exteris nationibus una prædicationi est, INCHINO FRANCEZE I. Tegminis verò ablatio, capitis, hoc est, summa dignissimaque in homine partis, summissionis quoque, & tāquam subiugationis indicium est. Vnum ab antiquis summissionis ritum accipimus: capitis cum pectoris tactu, immò cordis, hoc est, pronæ voluntatis demonstratōne flexionem, inclinationem: religionis voto deuinitus vsuatam, qui quidem priscis & in aliis adhæserāt: Italus tum verò fœminis plurimisque gentium, Orientalibus denique hominibus caput vsque opertis & obuolutis. Cur enim vsu trita hæc de vsu nos agentes omittamus & spernemus? at illæ demissiones, tum salutationum auspicatorumque precationum, & assurgendi, ut olim, à sedentibus honoris appendices, nullæ

Reuerence G.
Faire le petit G.
Inchino Franceze I.
Enclin G. Inchino It. & H.

alteri quàm beneuolentiæ, conciliationis, uenia finì ut
ab orantibus demonstrantur.

ADRIAN.

Neque verò quæ compellando serimus, silendo præ-
tereamus : nomina scilicet quæ dicimus propria. A-
driani Imperatoris Romani, Traiano & imperandi
sorte, & in Christianos sæuitia haud degeneris succes-
soris : Adriani deinceps sub Maxentio martyrio pro
Christi nomine affecti mutuaticium multis iam no-
mē: rusticulè & qui in agris mos, immò os est, DRION Drion,
DRIETTE G. aut ab Andraea. At Apostolo mar- Driette G.
tyrīne id referendum potius, ut diuis calòque spe &
opinionē nostra receptis pia est observatio, ferè apud
omnes. Nonnulli enim tum ex Italus Romanas adhuc,
ut auitas, spirantibus imagines, profanas indecentius,
quàm Christianis par est, nominationes affectant. Ab
Imperatore verò Adrianopolis vulgò Αδριανούπολις
ANDRINOPOLI instauratione & denomina- Andrino-
tione, Turcicæ nūc ditionis in Thraciā fundata est. poli I.

ADRIATIQUE.

ADRIATICO It. Mari scilicet Adriæ Adriatico
tico aut Adriaco, siue ab Atria urbe, siue à partu^l
nomen sit (in Latino fidem sistimus) hos geometra at-
que alomesræ fines statuere, ut mediterranei (quod me-

H ij

DE ORIGINE ET VSV

dium terris) mari pars ea sit , quæ à Tarento ad Epiri usque eminentius promontorium , quæ latior est & Ionio mari excipitur , sinistra Italiam , dextra Histriam , Dalmatiam , Epirum , magnum non nisi in finum , cuius ima sunt Venetia , alluit : ab insulis liberum , non scopulis sinibusque minoribus , tum hoc Polatiko ob carnarium memorato : scopulis quidem tumulisque superantis arena , quæ aqua remissior & extension est , lacunas ex aqua egentia efficit , circa Venetias & ubi Venetia , terrenis in aqua opibus referta . Id superum mare : cuius è regione , alia autem Italia parte (paruo latitudinis , aliquanto longitudinis intervallo , & hæc quantula terra quantum in orbe rerum mouerit , miratur ex alto Scipio) inferum dicitur : quod à Nicea & Massiliis sinistra Corsicam , Sardiniamque insulas alluens , dextra Liguriam , unde Ligusticum , Etruriam , unde Tuscum , ad Siciliam usque Italia apicem , & eò usque quò ferè apud Maronem , Italiam primus conclamat Achates

In Africum diffunditur . Superum verò illud , **MARE DI SOPRA , MARE DI LEVANTE** It. quod ad Orientem magis spectat , Turcicam nunc ditionem : Oriens quidem sol præstantior & poëtis altior : Occidens inferior . At Gallis dicti , non loci eadem est ratio : Quodenim Italis ad Occidentem , id nobis ad Orientem ceterioribus : **MER. DE LEVANT.** Thu-

El. carnero
11.

Mare diso-
pra . Mare
de levant I.

Mer de le-
vant G.

VULGARIVM VOCVM. 321

scum & Ligusticū mare, **MARE TOSCO, RIVIERA DI GENOA** It. Genuæ subiacet Liguria & id Ligusticum mare: non puto, tanquam flumen & rivus (neque fluminis à rivo ut Galus, sic Italis agnoscitur nomen) sed quod Liguriæ aut Genuensi ripæ adsideat tãquam riparium, **RIVIERA** tum Histriæ, Dalmatiæ: **D'ISTRIA, DI SCHIAVONIA** It.

Mare Tosco,
co,
Riviera di
Genoa I.

Riviera
d'Istria, di
Schiauvonia
I.

ADVERSAIRE.

ADVERSARIO It. Aduersarium hostem, sed priuatum magis dicimus: & aduersus stare in acie arena, scholæ, fori. Est enim hic tanquam acies & pugna: actor reusque aduersis armis intentionis & depulsionis, & utrimque contradictionis pugnant, & si bi alter alteri aduersa pars est. Illi coniungata quoque est aduersitas bonorum corporeæ uel grandis iactura, pia & Theologica uisione, diuinæ emendationis cōscia afflictio: apud alios fertur calamitas, atque aduersa ceptis studiisque fortuna.

Auersario
I. & H.

Partie ad-
uerse G.

ADVERTIR.

ADVERTIRE It. nuntiare, docere, pioque proposito monere, aduertere id quoque: sed & animum intēdere, quæ verbi Latina erat usurpatio. Nimirum

H iij

DE ORIGINE ET VSV

communi officio, alternâque vice & quàm expresse
Maro: —aduertere, docebo.

tam ei qui animum monenti docentique intendit,
 quam qui aduertertem docet monetque: sed quem &
 aduertere & didicisse quoque necesse fuit. Sic. *A*

*P*RENDRE G. IMPARARE It. commu-
 nia sum: ceu passiva his voce apud nostrates non muta-
 ta includitur potentia. *auisat* H. & *ADULSER* G.

reciproca quoque monenti monitôque: Nimirum ani-
 mo uterque perpendit, contemplatur, videt. Monere
 inquam & enuntiare, quales forensi in conflictu pri-
 mo decreto proxima emittuntur, edunturque à litigan-
 tibus scriptura: non usque recondita digladiatione rem-
 continentes: quibûsque iudices mouentur, monentur,
 & instruuntur.

ADVLATEVR...

Adulator, adlatio nostratibus à latia non ignota.

Ab adulatione parva est quadam vocula *DOVILE-*
LET G. amore, gustu, tactu blandulum gratumque:
 latione ita dicam, dulcedinis atque adulationis uti-
 que indice sum *Catulli* pœtæ exemplo,

Auc anseris medullula, aut hinnula molli-

Tam Adriani Imperatoris
Animula, vagula, blandula.

Nam quæ blandè, adulatoriè, atque assentatoriè assumuntur, atque his proxima diminutiva, deprimenda atque emollienda rei, ea hinc molliter desinentia donantur. At hæc tum mollis tum diminuta nostratibus formula, postremorum additione fit, horum, quidem LLO, LO, suâque femininâ à Latino ^{Llo, lo, eno,} ut diximus? ET, & INO à Græco ἰδον, ων, ut ^{ino II. & H. Et G.} videtur. Quæ cum ad multa pertineant nec minuta, nec tacenda duxi. Adblandiri verò & adulari ^{Lusingham- re I.} LVSINGHARE It. quasi lusciniare. Suavissimo quippè inter volucres cantu arridet, adulatorque auribus, decipitque lusciniâ : cuius & sonora cantilena adulationem etiam syllabatim referre videntur. Adulari ergo & Hispanis lisonjar, aut ^{Lisonjar H.} quidem à lingere eeu λέειν, aut à lito oblitone, paulò contortè : quod enim lingitur, quòdque linitur ungitur, vel ex proverbia libus dictus, blandæ mitigationis & adulationis ergo fit. Idemque adulator lisonjero, & halagneno ^{H. à fallace quasi fal-} ^{Lisonjero,} ^{Halagneno} ^{H.} lacinus, blandiloquentia alliciens : quæ quid agit nisi ut fallat? Hoc quidem genus inter homines deterrimum, delatoribus proximum, bona deprauans, mala prætegens : sum procul ab his esse, qui priuatim publicæque potestate præstant, eosque aut Vlyssæa ceraures prudentes illinere, aut Syrenas fortes abigere, utique optandum est.

DE ORIGINE ET VSV

ADVOCAT.

Advocato,
Advogadore
It.
Abogado
H.

AVOCATO & AVOGADORE It.
abogado H. liri causeque qui adest, assumitur, ad-
vocatur. Non omnino veteris patroni loco, neque offi-
cio erga clientem: cuius gratuita fuit opera & tute-
laris, qualis quæ inter feuda advocatia dicta est. In li-
bris quidem iuris & apud Vlpianum, Advocatus est
qui agendis causis quoque studio operatur: & tam o-
mniorum consultoremque continet, quàm ad lites pro-
curatorem. At illi nobiliorum partium opifici iam no-
men advocati remansit: alterius porro minùs necessa-
ria partes: præstatque sua quemque cause actitanda
adesse, faciliusque est, quàm ipsum pro se orare, sibi que
ad iudicium consulere. Advocati ergò forensis nostri ea
sunt munia: aut ut consulat, consultorum iuris honora-
ta vice: aut ut oret, causamque ut è suggestu agat, Ci-
ceroni plurimisque senatoribus principibus Romanis
habita, nunc quidem gravius contempta. Advocato-
rum alij orantibus adsident consultationis conscij: alij
denique negotium causa munere inter advocatum
procuratoremque medio actitant (cur enim non nostra-
tia porcenseamus antiquis tantum intenti). siue utrò-
que funguntur, ut privato principis in consilio. Omni-
bus quidem consulendi par sit opera, congerendi verò
vel in beatiore heredes impar est alca: In quibus
commendatur, etiàmque commendanda est, ut cordis
munditia, manus innocentia, lingua que temperantia.
Laudabile

Laudabile denique & nobile id advocatorum munus,
Imperatorum Regumque favore & priuilegio com-
mendatum est. Inter quos principes & ferè antiquio-
res, advocati procuratorque Regij, fisci, publicæ rei, & ^{Advocats}
miserabilium personarum orando, subscribendo, causas ^{& procu-}
tuentur: nihilque nisi graue, æquum, & utile curiæ ^{reut du}
que amplectendum in medium adferunt. ^{Roy. G.}

AFFECTION.

AFFETTIONE ^{Ir. afficion H.} *Vehe-* ^{Affettione}
mens desiderium in amorem magis, etiam in odium, & ^{I.}
aliudcúmque quo affici solemus: ea est affectio atq; af- ^{Afficion H.}
fectus, & τῆς ψυχῆς πάθος, PASSIONE DEL- ^{Passiõe del}
ANIMA. Immoderatum porro studium sæpe ^{anima I.}
cum ambitione est, & in affectationem recidit. Quæ
cum apud bonos malè audiat: inque suspecti crimem
apud prudentes affectata oratio ob loquacitatem &
si effusior est, φιλοτιμία & ostentationem si assiduis fi-
guris effluit, æquis auribus ipsa displiceat, probæ
natiuæ simplicitati contraria: hinc est quod nimis ex-
quisitus diligensque sermo, & ad puerilem procaciam
loquax & affectatus, pro affectè, AFFETTE' di- ^{Affetté G.}
catur. Eiusdem sensu pretiique sit, ex fabulosis, sermo-
nis autem exquisitioris, & affectati heroum ex Hi-
spania prosectorū historiis, dicta aut relatu aut imi-
tatu insequi, AMADIZER G. Heroum quidem ^{Amadizer}
^{G.}

DE ORIGINE. ET VSV

Amato, A-
mado H.

Et voluminum Amadis ab amato, amado H. prin-
ceps est: totaque institutio ad Cupidinis Venerisque
studia per Martis Et bellorum viam, Mercurij, hoc est,
sermonis adminiculo progreditur. Veneris quidem
amator Mars: Amores autem comprehendit cashe-
naque alligat artificiosus Et affectatus sermo: depren-
hendit quidem, ut eadem refertur fabula,
Sol qui terrarum flammis opera omnia lustrat.

AFFLIGER.

Afflictio G.

Afflictione

I.

Affligimē-

to H.

AFFLICTION G. AFFLITIONE It.

affligimento H. Fligere antiquum Latinum autu-

mant, à quo composita celebriora: eoque ictus Et ver-

berationis sonus denotatur, factitius è re ipsa flig flag,

sic enim Et tax apud Plautum verberis sonus est,

αἴγξ apud Homerum sagittæ, aliæque. Eo ergo re-

FLAYAV G. dit flagrum, flagellum, Et ab hoc FLAYAV G. pro

FLAGEAV, aut ELIAV à fligere: granum id verbe-

randi contundendique est instrumentum. Illa etiam

omnino sunt verberandi, Et quia è percussione succe-

dit castigatio, etiam castigandi: haud secus μᾶσιξ. Pla-

gis flagellisque inconsultam per atatem obnoxius, fla-

grio, sed rusticulè puer FLAGEOLLET, G. fla-

gellum usu ferè promiscuo azote H, ab illo inquam

sive Plautino, ceu verberis inditio, attrita primore

tax, aut tax: cetera ut in plurimis adiectitia. Quamò

Flageollet
G.

optimus maximusque Deus flagellis & castigationibus admonet deuios, saluandosque reprimat, tantò p̃ patienter & meliori spe diuinæ impotent potentia: etiam gloriantibus & saeuientibus vel hoc flagello Dei Attila. Afflictionum verò hæc sunt instrumēta, morbi, fortunarum direptiones & amissiones, amicorū auulsiones, æs alienum, domestica & contubernalium discordia, iniuriæ, rixæ & disputationes, cæteraq; quibus variis mortalium gens magis procliuor infestatur & molestat. Adde inuidiam & calumniam, Sicula tormenta, bonorum sæpe pœnas, malorū præmia, atque ἀπὸ τοῦ ζῶλον, hoc est, inuidi, tāquam ζῶντες, hoc est, vinidi Ομπρομάστιος. Ad flictiū redeo à quo conflictus etiam vulgari ter bellicus, forensisque, quin & umbratilis concertationū concursus. Equidem ad sagittam quæ prisci, nuperrimique sæculi præcipuū feriēdi fuit instrumentum, reducam. Quid inquam agit illa, nisi ut directè sonantēque, ut illic apud Homerum est, feriat & affliget? Sic quoque in sacris vel illa Davidica afflictionis optione (sagitta quidē defuit) pœna & incussio per uio ritu figuræque dicendi sagitta dicitur, tantquā afflictoria, aut verò quasi flictitia FLECHE G.

FLIZZA It. atque à seriēdo quasi feritia FRECCIA It. frecha H. à quo & olim Latinis ferula. Sunt & à sagitta SAETTA It. & H. rarius, & cū Latino SAGETTE G. quæ quāquam mittatur & iactetur nō existimē IETTER G. neque SAJETTER

Fleche G.
Eliz̃a,
Freccia I.
Frecha H.
Saetta I.
& H.
Sagette,
Ietter, Sa-
genter G.

DE ORIGINE ET VSV

Siralo G.

hinc educta: quæ suis locis. Immo quod mittatur trahaturque tanquam tractilis sagitta STRALO It. idem enim trahere, quod mittere vulgari ad hanc rem dicto frequens est: à tragula teli genere, aiunt, quod è scuto extrahatur. Nec aliena ratio est horum DARD G. & ARC. sed sequentibus aperienda est via, non præsens oneranda charta. Denique quod totis nervis viribusque agatur & torqueatur, & quod his siue inane fiet, telumque, ait poëta, imbellè sine ictu, VIRA H. dici videtur.

Vira H.

AFFLUVENCE.

Romanum apud nostrates vix egreditur limitem affluentia: est autem & eo magis abundantia, captata ab undis fluentibusque (ludicrè etiam abundantia aqua) congeriei & multitudinis similitudo aptissima. Terra enim gravitate immobilis, locoque certior: aqua verò perpetuo motui obnoxia fluxim & cumulativè sese consequitur, ut aiunt, aquæ aquas ad moletrinum, & diuitiæ diuitias: Minorum enim successiva congerie cumulantur ingentes, locupletumque in aceruum augescunt redditus. Quoniam verò in fluentia incidimus, ex instituto quæ pertinere hic videbuntur obeunda sunt. Flumen hinc quoque fluviusque dicuntur: fluxus refluxusque in Oceano, non eiusdem aquæ neque contrario reditu (non enim cum Baldo dixerim ab Oceano & in Oceanum redire omnia, ut à rege & in regem feuda) sed

Flot, reflot
de la mer
G.

ut in minoribus fluentis perpetuo continuoque transi-
tu, & minori in mari accessione & decessione. Acreſcimẽ-
to, Decreſci-
mento del
mar Let H.

Niſi verò ſucceſſiva quidem ſed longiſſima, & ſecu-
lari temporum intercapedine, fluendique continuita-
te, eandem eodem redire aquam cauſemur. Sed hæc
de fluxu & refluxu cum Philoſophis, & vno pridem
acutiſſimo miremur, non definiamus. Latio iam no-
tas ventris ſanguiniſque fluxus, inter acutos morbos, Flux G.

cum effuſa lubricitate ipſum ſucci humorisue, aut Fluxo I. &
H.
ſanguinis corporei fluxim & conſequenter egeritur.

Hoc ventris profluuium atque citationem notat Ne-
briſſenſis camaras H. SELLES G. ridicula apud Camaras
H.
Democriticos, ſed illud magis cellas vocitantium, hic Selles G.

verò ſedes. At vtrumque, ut à campeſtri, dicto trita,
alui emiſſione cellaris ſediliſque iſta agrotantium diſſe-
rat. Adde ludicrum ſed noxium quoque Marſupij

fluxum. Adde aleatorium chartarum earundem &
ſeſe ordine conſequentium (ſi proximo etiam peculiari
conſequentiæ nomine) caſum. Non abſimilem agroto

FLVET G. qui fluxæ hoc eſt non firmæ & con- Sequẽce, G.
Fluet G.

ſtantis eſt ſanitatiſ. At ne ab aqua recedamus: Ab eius
quoque ſucceſſivæ glomerationis cumulo FLOT- Flotto I. &
H.
TO It. & H. FLOT G. Et fluctuare à maris Flot, Flot-
ter G.

agitatione ad animi pridem tractum eſt perturbatio-
nem: indicante Marone, Apud quem dux aptè na-
ualis, Magno curarum fluctuat æſtu.

Quid enim irato mari perturbatius, procellis furen-

DE ORIGINE ET VSV

tius? quid eo nauigāte magis anxium & occupatum?
 Cumulum copiāque dixi, quæ ab aquis ad homines
 nauēsque vel armatas, confertim ut transeuntes, trāf-
 lata est **FLOTTA** It. & **H. FLOTTE** G. Et in a-
Flotta I. &
H.
Flotte G.
Frota I.
superiorem ex mutatione litteræ vocem (ceu quòd con-
 fertim) . **FROTTA** It. Nauigioli porro ge-
 nus, maiorique adiacens, recipiendus ipsum oneribus
 quod assidue fluctuans fluitansue, ut mihi videtur,
 fluctuum ludus & impulsio: quòdque traiecitio flu-
Flette G.
 minis vsui est, sic propè **FLETTE** G. Flumina dixi
 quæ si uno conflumina in loco, & confluentia sint, cō-
 fluentis nomen ipsi imponunt pro **CONFLVANT**
conflāt G.
CONFLANT G. Sequanæ Matronæque, Ligeris &
 Elaueris notis confluentibus: Atque ubi Mosella in
 Rhenum defluit ipsique confluit, Germanico Con-
 fluentiæ oppido. Fluenta in minora maiora flue-
 re: at illa maiorum obstante vi & copia si contrario
Regonfler
G.
 fluxu ducātur & refluant **REGONFLER** G. quasi
 re contra fluere, hoc est, contrà refruere ferimus. Ad
 sup̄era deniq; fertur fluxus astra influentia Astrono-
 mis trita: quod in hæc terrena, vis suæ tāquam prola-
 psu fluxūque ipsa dominantur. At ijdem qui astrorum
 legem, legentibūsq; edicūt, sapiens, aiūt, dominabi-
 tur astris: Ne quis aut incertū horrescat (quale quod
 meticulosè iam imminere canitur) aut Deo ut euen-
 tum referat. Imminent hominibus scilicet astra: & per
 ea in bonum malūque vitæ nostræ momenta sum-

mâque inclinantur. At his si astringimur, & ea fataliter nobis adstringi videatur: Numquid & qui utrisque imperat deus? Ecquis ergo humanis precibus, ecquis diuinæ gratiæ locus supererit? Qui ei totum attribuere se putant, hoc tamen, mirum, derogare videntur. Fatorum (quorum auctores præsci Stoici) non ignara Iuno, Iouem tamen usque sollicitat. Nos eò magis superioribus cum auguribus esse fateamur super astra Deum. Postremo cū motus animantis vitæ significatio sit: quæ scilicet mouentur aqua suapte fluxu, non percussione aut auxiliari arte, viuas dicimus: atque inter has delitiosa rustico prædio commoditate fontem: quæ ^{Aqua vi-} ^{ua: mor-} ^{tua, sopita,} ^{surdæ.} secus sunt, mortuæ iam pridem (mortuum quidem mare cursu & recursu, accessione & decessione carens, Vel ille Lucrinus quiescens lacus) surdæ & sopitæ feruntur, deteriores procurrētibus, ut in dicto est. Obseruanda canis mut⁹ & vnda silēs. Quod & in homines hinc vegeti promptoque animo ut præstantiores, hinc Saturnios & sinistrum aliquid usque meditantes, vulgari & confirmata similitudine usurpatur. Mortuarum verò censentur hæc aquarum quantumvis ortus, transitusque riualis compotum: lacus, palus, stagnum, & si cui arte fossæ immittuntur aquæ, aut si quo aquæ pluviæ incidunt: Paludum ex genere est non tam magnitudine dilatata, quàm altitudine demissa GOVR G. Vorago aquæ aut, verò gurges, & cum Marone: Vastæque voraginē gurges.

DE ORIGINE ET VSV

Putetur aut ab Orco (org gôr, nec enim transponere nouum est) ortus Varroni sine, tanquam infinita: Augéatq; quantamcumque fidem Cumana Auernus immensa profunditatis modò aditu, modò situ veteribus inferus & Orcus Latinis aestimata palus. At hæc Lucrini, quod modò diximus mortuum mare, lacus pars in Italia Campania Auernus, & è quiete aque & sulphuris vicinia, graui noxiôque odore, & Quâ super haud vllæ possunt impunè volâtes Tendere iter pennis, ἀορὸς: proximis Puteolis putidi & graueolentis aëris oppidulo casum noménque inflixerit. Lepidæ illa Maronis inter ceteros figura locum dedere, ut eiusmodi lacum specubus Dædalea arte, hoc est, præstantissima elaboratis (extant & hodierno spectaculo vestigia) antro, ait, Sibylla penè contiguum, inferorum, mortis, atque trium Parcarum (ominabar hinc quasi Triparciam LAGO DI TRIPERGOLA) sacrus deuouerit. An erit loco ἀρετῶν excellentis poëta memoria refricare auguratiū probæ ἀδελφῶν inuolucrū? Facilis (ait) descensus Auerni, difficile superas euadere ad auras. Nónne Christianum idipsum? Exactis pœnis miseris-que, hoc est, Auerno succedūt Elisij campi, beata vita: At illos subituro opus est fide, opere, gratia. Fidenti viro, piôq; ramus succedit, aureus, nusquã deficiens, & immortalis, alte vestigandus & ritè reperiendus, volens facilisq; , ait Poëta, Si quem fata vocant. —

A F F R E

Lago di
Tripergola
I.

AFFRE.

Vsu rara dictio, at in cōpositis clarior: Gulaster hel-
 luóque intelligitur: cui non vna supponatur origo: aut
 quod gula potenti dominæ addictus, vsque ei intēdat,
 summaque saburram expetat aviditate atque asperi-
 tate pro ASPRE G. aut quidem ab apro quasi afro fe-
 rinè voracissimo & propter cōuiuianato. Tū verò,
 quod similaribus ostenditur, à vorando sit quasi auorus
 (vfcognatæ sunt litteræ) GOVLIAFFRE G. quasi ^{gouliastre a.}
 gulinorus. Et litteræ in præpositionem adiectione quasi
 exauorus SAFFRE G. non tantum parasitaster & Saffre G.
 gula avidus, sed & (procacitas voracitatis ferè comes
 est) lingua & loquacitatis: quod grauius meretricula,
 de qua modò, moribus dictèriò attribuitur. Hinc deni-
 que SAFFREDENT G. dentinorus. Ergo hinc proces- ^{Saffredē G.}
 sit abliguritorem, atq; ex abliguritione decoctorem (po-
 strema pro priorib⁹) fieri diciq; SAFFRANIER G. lepi- ^{Saffranier G.}
 da quidē ad crocū allusione (SAFFRAN externū re &
 voce) cui munitulisque venum producendis, qui deco-
 xit perfrixitque QVIA CVIT ET FRIT G. det ope- ^{cuit & frit}
 ram: Atque etiam quem in longinqua loca atque hac ^{G.}
 croci abundantia Ciliciæ (vt sentit adagium) abire sci-
 licet mercatū & se conspectu prestat proripere. Nepotis
 illum nomine, quod in auitæ parentumque hereditatis
 spe, quam habet, fixus, sua incurius disperdat. Atenim
 qui in hortis apud nos feritur crocus, & ingratè colli-

K

DE ORIGINE ET VSV

gitur, externo longè cedit. huic verò rei vulgi calculo idoneus visus est *crocus*, chari, parvique vsus: quæ voce & alius dicendi erit locus. At iterum à croco allu-

Crocquer G. dicitur ad vorare plebeio ore **CROCQVER G.** similium superiora nos monent. Ipsum belluari & commes-
Bauffrer G. sare **BAUFFRER G.** vadè vorare quasi valiuvorare.
Gauffre G. Accedit scriblita genus **GAUFFRE G.** quasi calidivora: si enim tepescat, esuritionis gratiam id genus amittit: Testatur *Martialis*.

Mensis scriblita secundis

Vrebat nimio sæva calore manus.

Placenta focaria quasi calidula, plebeia ruris delitia **GALETTE G.** pro **CALETTE**. Ex horum quæ diximus, postremis, quæ à vorando, dici cupedinarijs deditus patebit **FRIANT G.** ipsa hinc cupedinaria multa **FRI-**

Fritellet It.
Rissolis G. **TELLE** *Jt.* **RISSOLES** pro **FRISSOLES G.** Laganorum & alia genera, aut tamquam frixa, quale
Gulofina H. & à voraci gula laganum gulofina **H.** emanasse.

Gouffre G. Huic adde loco à vorace **GOUFFRE G.** quasi gulivorum gula vorans, osque præcipitij hiatu patens absumentisque. Intelligo ad sinum maris probè alludi (is κόλπος **GOLFE G.**) intercisis scopulis saxisque,

Quæ mediis in fluctibus aræ,

periculosum: immò carnificinam, ut illud in Graciam

Venetiis tendentibus sinus Polatici carnarium **GOL-**

Golfo di car-
nero & car-
naro It. **FO DI CARNERO** *Jt.* Quid illa Charybdis & Scyllæ extanti & supernatanti parte non informia

navigantibus saxa: cætera aquis oblecta undarum la-
 tratu sonantia: Voratrices & absumptrices hominum,
 ut modo carnum, è prostibulo oppositæ, emulativè seui-
 tes, à vorando dictæ sint nempe voragines GALO- Galosare
 FARO It. quasi guliuora mutatis tantum syllabis Cha- Garosilo It.
 rrybdis: iisdemq; alludentibus GAROFILO Scylla.
 Nā & à freto dicere cõtortior foret origo. Immo freti Si-
 culi traiectitiū ad Messanam urbem periculosum item
 à voragine FARO non FERRO DI MESSI- Faro di mes-
sina It.
 NA It. quasi voro pro voragine. Sed freto tumidiori
 & abruptiori mari non repugnabo. Qua tamen mon-
 strorum figura meretricias voracésque lûpas depingens
 melius Maro, Scylla, ait,

Cùm cupidos quæstu passim spoliaret amantes,
 Piscibus, & canibus rabidis vallata repente est:
 Ausa est quod mulier numen fraudare deorum,
 Et dictam Veneri votorum vertere sortem:
 Quâ mala multiplici iuuenū quod septa caterua
 Dixerat, atque animo meretrix iactata ferarum,
 Infamem tali meritorum more fuisse.

At hæc etymis ludere mihi quidem videntur, & picta
 è rerum indagine, non ficta imagine deprompta. Vora-
 citatem verò ut lupinam, modoque aprinam, iam dra-
 coninā efferunt, ut videtur, Hispani tragar, quasi dra- Tragar H.
 conar dracar. Draconum ultra Hispaniam in A-
 frica fertur copia, & si scriptis pictisque credimus, rostro,
 unguibus, alis ad voracitatem armatorum. Ad traiecti-

DE ORIGINE ET VSV

Tragadero
H.
Ingoldo
Giottone
Manigoldo
It.

tium cibi alludere nescio an verè possit, quasi traictarium tragadero H. ipse gurgēs. Lenius Itali IN-
GOLDO quasi ingulatum gulosū, gluttonem aiūt
GIOTONE, sic MANIGOLDO quasi mani-
gulatum, ut interpretor furacem voracemque manu &
gula, ad facinora expeditum & edulia paratum. Gula
enim studium manus furacitatem exacuit: quæ utraque
tum à iuuenibus aliorum productitia vitia auertenda
sunt.

A F F R E S.

Tremula & stridula horroris hæc sunt indicia: qui ex
vehementi congelascit cōcrescitque frigore. Quo ex fri-
gescendi trepido actu nata iam voces, abscedente in in-
tima calore, dentium autem conflictu resonantes *φει, φρι,*
φρε, φρε. His enim singultibus repetita r, frigus tremorq;
exprimitur. Etenim timori succedit frigus corporiq; hor-
ror Genua intremuere timore ait Ouid. Capilli piliq;
& alto signo horrescunt & acuuntur directi, ut in ada-
speluza H. gio est: *εσπελuzo* Hispanis est ex pilis concussis &
in erinacei formam acuatīs horror, quasi expilutium.
Frissō G. Exemplū sit in horrore febrili *φριςσόν* G. tanquā à
φριςσόν & *φριςσόν*, quod & græcismi est apud Dioscoridē
φριςσόν: hinc etiam tremor, fremitus, frigus, si qua &
talīa. at à *φριςσόν*, aut fremere, sed tanquam facti-
tium *φρις* G. quæ singultus fremitusque intercisi
index est vocula, & qua ne fremere & hiscere impe-

ratur. Postremò exemplum sit in timoris incussione
 AFFRES, BELLES AFFRES, qui ingens pauor: & ^{Affres, Belles}
 retroacta passionis vice qui aspectus horriditate & tor-
 uitate timorem incutit AFFREVX G. quem tamen & ^{Affreux G.}
 ad Afrum modo referemus.

AFFRIQVE.

In Latino quiescimus, áñne ab Aphro antiquissimo
 quodam, áñne calida & absq; horrore ἀφρον. particu-
 laris quidem regio ceu minor Aphrica aut Affrica, in-
 ter Mauritaniam & Hispaniam sita est: cuius Car-
 thago Italiam cōtra præcipua fuit celebris olim minis,
 nunc ruinis. Aphrica verò inter partes mundi tertia A-
 siam Europámque, mediæ magnitudinis annumenta-
 tur: his ferè contenta prouinciis Aphrica, Maurita-
 nia, Numidia, prouincia Cirenensi, Lybia, Æthio-
 pia. Adagio receptum est mōstrosa nouaque ex Aphri-
 ca produci (ad varias mixturas ex adauationibus a-
 nimalium refert Plinius) proinde horrenda: atque hoc
 Gallico dicto AFFREVX, qui quasi affricosus, horredus ^{Affreux G.}
 inquam Afer, altus corpore, ater colore, albus dentibus
 atque oculis: quibus quod horrorem bellica toruitate
 incutiant, militari ex Albanorum aut verò Appulorū
 & Calabrorū genere, nuper ad Belgas inuecti, BLANCS ^{Blancs yem}
 YEUX G. laborauit & alio hac regio scommate Pu-
 nica vafreq; fidei tamquam afræ. Media inquam, in-

DE ORIGINE ET VSV

ter Afiam Europamque magnitudinis, recentiore quidem orbis descriptione : Nam antiquiore iuncta Europa Affrica, aut quibusdam Lybia, alteram cum Asia æqualémque mundi partem efficiebat. Nec ita observavit exactè tempora Maro, antiquissima sub Ænea: Ipse ignotusegens Lybiæ deserta peragro Europa atque Asia pulsus.

AFFVBLER.

Fibulã convenit ornatioris & solennis vestis quæ superinducebatur, ornatũ subligamen esse : quale in effigie sacrificantiũ aut triumphantium Romanorũ brachiali parte tenus: qualè nunc etiam in sacerdotali indumento accinctis pectorali, quia, ut refertur, per fidẽ in pectore sitam stant omnia: qualè deniq; in regũ principũq; apparatu, sed feminarum magis (quas decor magis decet) veste, ut priscis, plagula patagióque subligatis ad talos demissis. Inde porro si quis aut solemnioris ritũ lugubrius, tamquam toto corporis operimento obuolutus, & amictus sit, quasi affibulatum dicimus, AFFVBLE' G.

Affuler

Deffuler

G. pro affiblẽ : AFFVBLER amicire atque induere : AFFVLLER mollius, etiam caput operire, quod amicien- di tegendique sui ea pars potissima sit, ceteróque olim corporis id amictui, togeque capitis operimentum adhæsit: quod in monastico vestituq; lugubri est & alio pertinet: contrariũque DEFVLLER. Factus siquidem

est, ut sepe, è nobili origine vulgaris plebeiúsque vsus. Atenim clavi & laticlavi ornatiores non dissimiliter dictæ erant vestes : augusti minores : clavis enim ut fibiis, patagiúsque continebantur : inde suffibulum (potius Festo quam Varroni à suffiendo applauditur) & quasi suffibulata, eidémque Festo patagiata vestis. Dixi sacerdotali ornatu : quem in pontificibus atque vestalibus notat Festus, dum sacrificarèt caput obductis. Non abcedit sacerdotum nunc sacra agentium superindimētum

CHASSVBLE G. pro CHAFFVBLE quasi capifibulū hoc Chazuble G. sit, capitis fibulum, ceu suffibulum : malim quàm à causa tamquam causiola (quamvis Belgica lingua non iam originaria in causia, casuile, tegmen autem capitis hæc sit) quod à capitio eiusmodi vestibus notatio tum huic CHAPPE G. satis indicetur. sed sensim is amiciendi processit modus (quamquam in aliquibus id genus indumentis choricis capularis adhuc vestigium extet) ut ipsum capulare operimentum, veletiam ornatius à cætero distinctum sit : nominis autem id toti amictui remansit. Sic superiora priscis Romanis caputū fuere tegmina, amictu in totum corpus diffuente : licet hoc probè in antiquis nec obsoletis suspicari : non abest forma ratioq; cannonicorum sesquimestris & superinductitiæ togæ atque amictus AMICT G. AVMVSSE G. pro AMY- Amict
Aumusse G. CE quasi amicum. Nec verò puduit superioris ætatis Christianos cultu profanos non tam imitari, quam vincere : à quorum Vestalibus sacras votásque virgines de-

DE ORIGINE ET VSV

sumptas fatetur Ambrosius Archiepiscopus Mediolanensis. Cúmque cultus non aliena fuerit cum illis ratio, pietatis alia.

AGASSE.

Picarũ è genere nigricantibus magis ipsa plumis: putauit, quod assidua importunitate furacitatis & garrulitatis (quam & auspicato rustici aestimant omine) nusquã laceffendo cesset, quasi laceffam, primore abrafa littera, & rusticula emollitione AYASSE G. At in Italicum ferè traducor GAZZA, GAZZVOLA, garrulam inquam liquidarum inuicẽ collybo, vnius autẽ in AGASSE littera, in RAGAZZA Ft. syllaba, garrulitatis iterata indicio, prepositione, pigaça aut pegaça H. pica sed, vt illa indicant, garrula. aut picacis voce vt procacis analogicè inducta penèque recepta.

AGASSER.

Laceffere significatione & etymo, primore itẽ, vt modò, abstracta pro acesser: cui coniugatam picam, aut hoc illi producimus. Aut etiam acuerẽ & acesfere, a core irritare & acumine, quasi acuminare açomar H. praterea cum acerbitalis atque asperitalis conceptione auribus aut oculis hausta laceffentur dentes, unde horror quoque corpori incutitur, hinc quoque AGASSER LES DENTS G. Nec obstat Italicum GVASTARE

RELI DENTI: quod ledere & ægrè afficere planius erit ducere: quod suo loco. sin verò non ita ægrè afficiuntur, immò horrore tantum (ita proxima cerebri contignatione facili patent sensui) percelluntur, dixerim quasi laceffitare, contortè pro CESTARE, GVA-STARE It.

AGATHE.

AGATA Jt. Achates gemma est subfusco *Agata It.*
& nigricanti colore, non tam raritate pretiosa (abundat enim vulgari decore) quàm varietate figurarum, & naturæ & artis facilitate sic efficta, vt natura cum artificio ludere, ars natiuo contendere videatur. Decorẽ verò adauget contra venena sitim & lippitudinem lapidis, aiunt, præstantia. Azanache H. *Azanache H.* quasi. Achanate non insolita lingua epenthesi achates. Est etiã Agatha martirio sub Decio mammaram auulsionis grauissimo nominata nonnullis prænomini virgo, vt à bonitate ἀγαθὴ.

AGIAVX.

Non Agonalia apud antiquos sacrificiorum festa, nec illa tamen ab his aliena: in quibus sacrificus agon' quærebat, quod agere sacrorum, diuinæq; rei esset, hoc ἀγών: ἀγών verò sanctum est. Ergo illa quasi Agialia bullæ, cingulo sed & collo muliebri, puerilive pensiles

DE ORIGINE SET VSV

Et ornamento, contemptibili quamvis, servandi verò sanandique sanctimonia, cum hac dei Et ampliore Et abditissima nominum inscriptione, ἁγίος ὁ θεὸς ἀθάνατος, sanctus Deus immortalis. Externis scilicet verbis Græca Et superstitiosa credulitate, auctior quædā nec sine partim sortilegij apud quosdam abusu, partim fascinationum abactu, commodatur à multis fides: sed simplicius vulgus nostrum utitur nominatque. Quæ siue obscura, siue plebeia non retinenda sint vocabula.

A G I R.

Haud aliud reperias ad plures præstantiorésque res attinens agendi verbo: quod ipsum ab ἄγω, ad sacrificia primum quæ ipsa ἄνα Et sancta in quibus qui præfecti erant agere dicebantur: ad iudicia sancta quoque in quibus Festis diebus lege licebat agi, tractum est. Apud Latinos præterea Et amplo Et utiq; commodo est vsui, faciendi ducendique Et mixta utroque significationis: tum verò in compositis, quæ nostratia patriis Latinis vix dissimilia pro incepti officio obeunda sunt. Redigere in scriptum coactamque formam reducere. Transigere lite nimirum, aut litis spe mota, rem noua pactione trans Et ultra quàm erat ducere. Nec enim forensi actione trāsactio includitur. Subigere sub se suamque potestatem reducere, conculcando atque verberando: Et ut posteriora pro prioribus ipsum verberare, à

subactō quasi subactare **BATTERE** Jt. **BATTRE** G. *Battere It. Battre G.*
 sed hoc & alio loco. Prodigere tanquam procul agere:
 quod in dilapidatione subsidiorum vitæ, fortunarum,
 iure coercitam ad insaniam quosdam miserrimè agit.
 Quamquam si desint prodigi inconsultique vendaces,
 caterorum non erit auctaria conditio. Parco quidē pro-
 digus opponitur vel vulgari sermone in pecuniæ ac etiā
 honoris, alienæ laudis & cuiuslibet rei non ineptè pro-
 fusa largitione. Agere inquam ducendi significatione:
 atque inde actus quā agitur, servitutis ius est iumentū
 aut vehiculum ducendi. Cui consonum est ipsum vehi-
 culum quod agitur, brevisque Varroni veba, curru hu-
 miliore, paruulisque rotis innixa, aut sordium ferè &
 quisquiliarium, aut non longinquo spatio caterorum a-
 gendorum vsui, ab actu subticente aut Hebræico ritu
 scheuascense, act. acquit **HACQVET** G. nec enim me *Hacquet G.*
 arbitraria aspiratio mouet: sordium inquam ferè: vnde
 sordida quæq; & vilis res pretij sic exportandæ **HAC-** *Hacqueteries*
QVETERIES G. & qualia è lanienis anserina suillaq; *G.*
 sordibus corruptionique peruia intestina, similiaque: aut
 quidem tanquam lanionum ea lucro accedentia & ac-
 quisita **ACQVESTZ ACQVETERIES** G. con- *Acquists*
 cussim verò molesteque agere tum diuersa vi morbi, tem- *Acquesto-*
 pestatis excussione, curarū anxietate, id agitare. Adde *ries G.*
 quisquis expeditè & palæstricè sese agit, ag lem dici
 quasi agibilem Jt. **AGEVOLE**. Intruditur porro *Agevole It.*
 scurrili incremento vocula **FAIRE GILE** G. pro **AGILE**,

DE ORIGINE ET VSV

agili cursu se proripere. Factu porro ductūque celer & promptus, tanquam actiuus actitānsque & iam olim actiosus, aut cum animi industria proptitudinis corporea

Hastif
Haster G.

comite, aut velut curuli celeritate **HASTIF G.** ipsumque actitare **HASTER G.** aut **ATTER** : Variatio enim scripturæ dictionum sepe, nō rerum imponitur discrimini. Videatur tamē neque ineptiēti ab assitare, quod quæ assantur torrentūque (id ipse vsus docet) celeritatis, ut in transitu Israëlítico, preparatione perpetrētur:

Tost G.

Unūque alteri confirmatione accedat, subito **TOST G.** quasi tostim dicimus: aut denique ab adstare atq; instare, quod ubiuis adstet qui velociter agitur, urgetq;

Hester G.

qui instat: **HESTER** si dicatur, eo magis festinare videatur. Celeritatis verò in agendo studium sic efferrūt

Appressurar
Aquexar H.

Hispani appressurar, aquexar, tanquam pressim vexatimque agendo premant, vexentque: sic actum Itali

Affretare
Fretta It.

AFFRETARE. FRETTA est acceleratio, quæ ut in iaculo ἡ ἐν τοῦ βέλους, quod mittatur καὶ βέλους, sic in eadem sagitta quæ **FRECCIA** fr. à quo correptius **FRETTA**: nā & proiicere in medios hostes se, & in viā mittere iam dictum est accelerantem, ardentioribus dicendi quā agendi formulis. Dicuntur & theatrales scenæq; publicæ actus, quibus diuersis agendi partibus δράματος, hoc est actiue fabulæ, compacta est cōpositio. Huius quoq; partibus & publicis actionibus imprimis Theologia, Iurisprudentiæ, Medicinæ professiones (quinetiam dramate vno constat hæc humana vita) & emulatim

& laboriosè celebrantur. Ne verò grammatica omit-
 tamus, & quæ pridem didicimus dediscere nō turpe pu-
 temus: actiūū scilicet verbum est, quod actionē operatio-
 nēque denotat, & à passione secernit. Atqui passiuo in-
 cluditur actio: neutrum deinde, deponens, partimque cō-
 mune in agendo quoq; occupantur. Nimirum nullis in-
 artibus non sua sunt non ita exigenda vocabula: & si
 exigatur, altius res erui possit. Actionē enim passionē-
 que logici, sic & grammatici actiuum passiuo (quorum
 vnum sine alio non est) autumant, hoc in o, illud in or.
 Cuicumque actiuo passiuum suum voce vna (quæ artis
 subiectū est) & significatione adest, actiue classi: sin secus,
 cæteris stata norma attribuunt. Notatu haud indignū
 reor plurima & tritissima è trinis nostratum linguis in
 AGGIARE azar AGER, suāque verbalia in AG- Aggiare,
Aggio It.
Azar, Azō
H.
Ager, Age G.
 GIO azo AGE, desinere vocabula à communi hoc, &
 passim auxiliari, expeditissimōque agendi verbo. Reli-
 quum est nobilissimas vsuque nostro quotidianas, (forū
 enim cuique suum agitur) ipsius partes exequamur, fo- Forum cuiq;
suum.
 renses inquam: Nec enim forum egreditur vernaculum
 AGIR, hoc est lite iudicii que sine agere. Ad actorē qui-
 dem, qui litem actionēque intēdit, primò pertinet: ad
 reum quoque, qui idem in exceptione actor est, pertinere
 censetur: at nec inutili sepè praxi, tum accelerandi indu-
 stria, sese confidens reus actorem cōstituit. Quare cum a-
 ctionis nomen latissimum, reus quoque is sit, cum quo
 consorte omni res est, aut specialiter capitis accersitus:

DE ORIGINE ET VSV

Demandeur, petitoris fortasse videantur, defensorisque commodiores
Defendeur. appellationes. Nam & actio petitio tam in rem quam
 in personam, exceptioque defensio, prudentum iam scitis
 dicta sunt. Qui verò accusat, non ita nec propriè agere,
 vel olim dictus est: tum quod exceptionē suam ut è rela-
 tionis vi actio desideret. Integra autem & benè forma-
Proces. ta procedendi obtinendo iudicio via (is in foro processus)
Demàde de- conflictusque partium, in actione quæ & intentio, exce-
fenfes, Re- prione quæ & depulsio, & horum appenditiis replicatio-
plicques, Du- ne, duplicatione, triplicatione, quadruplicatione apud
plicques. primum iudicem, aut verò primis, secundisq; scripturis,
Premieres, et) additis cōsistit, & inani nonnunquā opera dilatur.
Secondes Hæc primum iudicis decretū, aut id serium excipit: quo
Esritures : ad iuris disceptationem iudicis arbitrio dirimendā con-
Additions. uenitur: eodēque facti quæstio (nisi prius constiterit,
Appointemēt & id res exigit) in utramvis partem inquisitione agita-
en droit. tur. per hoc enunciationes, scripto testificatōque proba-
A ecrire, tionibus, semel atque iterum nouōque auxilio (sed separa-
produire, in- to) eduntur atque producuntur: deniq; si ita iudici in-
former. ordinanda lite visum sit, contradicta, contradictorumq;
Productions exceptiones, atque saluationes (per quas saluū partium
nouelle. ius sit & aggeratione seruetur) consequuntur & ulti-
Contredits. ma sunt. In superiori porro aut supremo prouocationum
Saluations. tribunali, grauatum se qui appellarit (cum licet) scripto
Griefs, Re- probat, aut peroratione ostendit: rursumque alter re-
spōse à griefs, sponso excipit. At si quid noui quod causæ incidat, ena-
Incident. scitur, aut omissi appareat, eadem in breuiore ut sc̃he-
Ecrire par
breuef sc̃he-
dule.

de via, traducitur. Atq; illa quoties è scripto inspicien-
 da sunt instrumēta, testimonia, partiū scrutinia ad scri- Proces par
 ptā quoq; litis traductionem & processum (cui è scripto escriit.
 quoque conclusio requiritur) pertinent. Vbi celerior a- Audience.
 gitatur quaestio, paruaq; implexa maximè facti difficul-
 tate, de plano aperta q; audiētia dirimitur. Agere verò li- Ou on a in-
 cet, ubicūq; quis quod sua intersit, intēdit: si nihil intersit terest.
 & præcocius petitur, aut nullā & iniustam, aut litis tā-
 tūm ve actionis damno frustraneam habere actionem
 dicimus. Ab actione igitur actorisq; intētionem nomen
 lis ipsa sortitur. Tot verò videntur actionum, quot rerū
 quæ in iudicium adduci possunt, genera. Abolitæ e-
 nim sunt solennes & coactæ agendi formulæ (quarum
 tamen æquabilis vis remansit) non secus quàm prisca
 Romana, & emendationis illa Iustiniana. Generalia Action re-
 tamen hæc sunt capita aut in rem, aut in personam: aut elle, personel-
 utramque, quod utiliori à parte actoris imputatur: o- le, mixte.
 mniaq; ab his ferè possessionis & proprietatis, ad id quod
 interest, conseruandæ rei, obseruandi contractus, so-
 lutionis, & ut aliquid fiat, familiæ erciscunda, &
 hæc diuisoria iudicia: civiles & pecuniaria reliquæ nu- Action
 mero vix res, vix actiones finita. Criminales verò civile.
 (nam mixtæ fauorabilius civilibus imputentur) pro va- Action cri-
 rietate causarum varia sortiuntur nomina. At hæ minelle.
 quidem si extraordinaria, nec ea quam ordinis iudicio- Proces extra-
 rum esse diximus, alea traducantur, haud inquam a- ordinaire.
 ctiones: si ordinaria, cum superioribus censeantur. In-

DE ORIGINE ET VSV

ter eas iniuriarum classis maxima, furti, rapinae, homicidij. Atenim in id quod sua ad pecuniarium damnum interest, qui accusat, iudicio persequitur: capitalis autem poena (vita, fustis, exultationis, multa)

Procureur du
Roy, de Sei-
gneur, fiscal,
d'office.

Partie civile.

Delateur
Denûciateur
Instigateur.

procuratorem vice regis, viceque domini, eundem-
que fisci (poena enim publico exemplo terrorique mul-
torum est) officij onere inspectorem habet. Expensarum
enim damnorumque cautioni, aut partem civilem (tanquam
inter conciuēs & populares res sit) reus expostulat, aut
si victor euadit, delatoris aut instigatoris indicationem
efflagitat: At raro delatoris id onus in se ille solus sus-
cipit: sed neque delatoris, cum qui reip. causas defendunt,
delatorum criminibus non teneantur, ait imperator.
Quamobrem in iudiciis princeps agendi verbum est,
quorum monumenta in scriptum relata, iampridem
acta publica dicta sunt. Nunc etiam quoduis à iudice
inter partes dictum decretumque, sed dictum magis,
scripto inquam relatum: attestatio etiam per actuarios.
iudiciorum notarumve homines publicos excepta: ACTE
G. ATTO PVBlico It. echo publico H.
Forensia hac agendi appenditia perlustrasse, etymolo-
gica perquirenti satis superque, nec alienum ab insti-
tuto fuit.

Acte G.
Atto publico
It.
Echo publico
H.

AGNEAV.

AGNO AGNELLO I. *Agnus atq; agnel-* Agnus
Agnello It.
lus anniculus scilicet, si annum exceſſerit, ouis maris
atque fœmina, nomen ſubit. Separatus ille ab ubere,
quique mercibus ſeorſum à matre imputatur, quod
pſcere pridē incipiat, quaſi paſcinulus pro P.ASCHI-
VEAV BACHIVEAV peculiariter in Bituria Gal- Bachineau G.
ca (ubi diues ouilium copia) exauditur. Sic quidem
dici obſervatum eſt vitulum camporum paſcuorumq;
ſequacē VITELLO CAMPATIGO J. te- Vitello com-
patico, Di lat-
te It.
nello eidēq; lacteo DI LATTE ſucceſſiuus ſit. Purus
ille Ε αἶμος, caſtus Ε ἀγῖος, quodq; Hiſpani ſentiunt
borrego quaſi puricius, pondere, ut ſolent, adaucto Borrego H.
vocabulo: at idem cordero quaſi χορδιστος, χορδισιον
(arbitrium enim in transformatione fuit, ad Græ-
ca autem auita recurrimus) aut tanquam coma-
tulus Ε lanatulus χορπά enim coma: aut verò quod
χοῦρη iuuenis. Plane agnus is intelligitur, non cordus
neque quod tardē natus, neque difficulter altus. Vir-
ginale caſtitaſis nomen agnóque coniugatum, ἀγνῆς,
Agneti virgini diuo martyrio affectæ (AGNES. G. Agnes Gal.
Agnete It.
Agneda H.
AGNETE Jt. agneda H. ut hæc variant) non-
nullis prænomen mulieribus dedit. Siue ergo ex viuen-
di manſuetudine, ſiue moriendi patientia, ut puritaſis,
ſic lenitaſis ſymbolum eſt agnus. Quo utriuſque Ε
M

DE ORIGINE ET VSV

Symbolo, & exemplari insigniri Christus indicante Ioanne Baptista voluit. Vnde & pensilium bullarū reuerita insignia sub hoc perhibentur nomine, A G N V S

Agnus Dei.

DE I.

A G O N I E.

Agonia It.
& H.

AGONIA It. & Hisp. Ex certamine quod ἀγων, hoc est concertationis studio, labore & alea difficultas & angustia. Nimirum quod dicitur, certantium uterque metus est particeps, nec intrepidis pugnatur. Magis ergo animi turbatio (non auulsio quidem) quàm contentio & posita H. ut censent. Quæ autem grauior quàm vitæ cum morte concertatio: quæ letali potione horribilior vel in Christo testificata victore fortissimo: pro quo etiam fortes ἀγωνισαὶ καὶ ἀθληταὶ martyrij honorificas pœnas subierunt.

A G R A P H E.

Fibia It.

FIBIA. Jt. Fibula & retinaculum vestimentorum, similique vsui: pro **AGRIPHE** quod aduncum, & quasi griphium sit. Aduncis enim unguibus, fortiterque tenacibus sunt, si qui sunt, gryphes leonibus aquilisque similes. Est & Italicum eodem è fonte

Agrapare It.

Agrapher.

Agrape Gal.

AGRAPARE est **AGRAPHER** Gallicum, & quibusdam nostris in partibus **AGRAPE**. Nam & gryps animal dictum est, & grypus etiam

nasus aduncus. Appendet fibula aliud hamulique genus obdendis ipsum foribus arcisque, ferri è materia adhiberi solitum, CRAMPON G. pro AGRA- Crampon G.
PON: Eo licentiæ ad compositionem processum est indicibus litteris usque manentibus: Item RAM- Rampone.
PONE It. pro GRAPPONE, aut quidem quasi Rampino It.
ARPONE inuversa loco littera, aut ab harpagine, & harpya, ad attrahendū magis, rapiendum, & τοῦ ἁρπάζειν quàm obdendum hamus: idémque RAM-
PINO ut sentio, quasi RAPINO, rapinaque idoneo: m quidem littera notæ præfigitur. garfio H. Garfio
pro grafio & gryphio, garuaro pro agraparo, Garuaro H.
ut diximus caracteristicis aut earum cognatis (nam etiam id una lingua recipit) manentibus: ad in-
uersionem denique & collybum litteris linguisque inter se ludentibus: quòd litterato studiosoque quid inane, obiter speculari? Persequenda quæ atti-
nent huc cætera: GRYPHE G. ungula vel quo- Gryphe G.
rundam animalium, manúsque uncina, & cum rapacitate tenax VNCINO Ital. Vncino B.
τοῦ ἁρπάζειν, vulgariter alluditur, sed incondite & ut gryphicè scribere GRIFONER G. Grifoner
GRIFON ipsum animal GRIFONE Ital. Grifon G.
GRIFO It. & H. Gryps & illud animal dictum Grifone I.
est, aduncitâsque raptui accommoda: obscura inde, sed auditur tamen, GRVP GRYP G. fu- Gryps I. et H.
racitati & expilationi accersita vocola: ut in heredi- Grup, gryp. G.

M ij

DE ORIGINE ET VSV

tate (qualis monachorum fertur, in quam impunè raptū iri temerè existimatur) pro derelicto iacente: GRUPER GRYPER G. rapere aut etiam corripere quasi CRIPPER. Hispanis fibula, non alia quam heuilla pro clauilla quasi clauicula. Clauus quidem ceu fibula cingulum continet, retinetque, & vestem: cui fibula (ut modo diximus in AFFVBLER & suffibulo) clauus item latoclaui & angusto Romanis vestibus, & plagula, patagium, verruca nomen iam pridem dedere. Hisdem candado ὑπὸ τῆς ἀργύρης ἀργυρώδης & remoto a quasi ὁ χρυσεῖος spinulatum & aculeatum retinaculum, simile à spinula aut spiculo ESPINGLE G. acicula: nam & clauus ceteraque talia retinendi vsui solent incuruari.

Gruper
Gryper G.
Heuilla H.
Candado H.
Espingle G.

AGRESTE.

AGRESTE ceu ἀγρονομίτι & insuauis: ciuile ceu πολιτικόν leni & exculpto, tum ipsa inter se similitudine, tum alia alijs repugnantia equiparantur: idque nos rerum vsus docet in gustu, loquela, moribus: hæc quidem agrestia expolire, atque polita immò πολιτῶν reddere, non minoris quàm tudiculam sit operæ: & vix efficias, ut non seruet odorem testa.

Hagar Gal. HAGAR G. agreste item nec mansuefactum, ad aucupum quidem ex genere auem propriè referri videtur: ad hominem quoque iisdem moribus:

aut illud ἀγροῖ ἀγροῖ dixeris aut ἀγροῖ, τῇ
 ἀγρῇ hoc est prædæ propriæ libertatiquē deditum,
 domestico edoctoque oppositum. Quandoquidem agro
 incumbimus, qui iuriconsultis locus est sine villa, &
 agri pars: eum certo arandi spatîo diurnoque iugero
 definiunt Normani ACRE, aut ipsum terræ iuge- *Acte G.*
 rum. Agrestis porro imprimis planta immitis æsti-
 matur, hortensis huic & culta opponitur, sylvestris
 insita. Illo ex genere censetur uva immatura, ob sub- *Sauvage en-
toe G.*
 acerbam tamen mordacitatem, immò lenitati mixtam
 acrimoniam, condimentis grata, AIGREST G. *Aigrest o.
Agresto lt.*
 AGRESTO J. agraz H. quamquam hortensis, *Agraz H.*
 neque inculta: at in agris sylvestribusque arboribus
 imprimis nascitur, contemptimque colligitur: in bor-
 tis promaturè neque valde culta decerpitur. Aut deni-
 que agrestem gustu, quo diximus, immaturam & acer-
 bam sentimus: Eandem, sed omnino in agris, labruscā,
 Italîs LAMBRVSA, & cor̃eptius, BRVSCA. *Lambrusca,
Brusca l.*
 Facit huc acrimonia & acerbitate irritari gulam: in-
 de acerbum GVERBO I. aut vocalius nonnullis *Guerbo,
Guarbo la*
 GVARBO. Prædulcia enim gustui insulso im-
 putantur & ingrato: & ni acrimonia hâcque mode-
 ratæ acerbîtatis gratia & mordaci sale varientur:
 Bella, ait Catullus, sed
 Nulla est in toto corpore mica salis.

Neque dulcia videntur amarorum inexperto, ut
 dicto notatur: & ut qui mordax, is gratus cibus est,

DE ORIGINE ET USV

qua, mollior laxiorq; , oratio, ea ingratiior. Postrema ad acerbum retuli (acerba enim acria, acuta, agrestia re coniugata videntur) C E V R G. aut C E R (vix enim scriptum legeris) immaturitate acerbum.

A H Y.

Eiulatum, commiserationum, indignationum quoque voculae, ἐρωτήματα, & si quando scriptae orationi intericiuntur, interiectiones: & haec illius affectus, haec, Ha, ah, he, ay, oy, ahao, aai. Is. Et H. ah, he, ay, oy, ahao, & si quae similes trinas apud nostrates: Ab ah, ahu, veh, hei, heu, ài, aï, iāu, iē, iā, oï, similibus Latinis, Graecisue, Illiricis, immò, ut sunt nativae, intimisque eruptae è praecordiis, uniuersarum penè gentium. Et si quidem in eiulatus incidimus, eiulatorias, arumnosas, & lachrymabiles una linea, quae huius loci videbuntur, dictiones exequamur. Ab ài. Guay. Guayteroso I. G V A Y It. sunt enim & hinc ipsae arumnae, acres animo, corporiq; dolores: G V A Y T E R O S O aut verò G V A L T E R O S O, doloribus immò ulceribus scatens, qualis ille apud Euripidē miserabilis Philoctetes: sed videatur ab ulceroso, tamen frequens de hernioso, qui totus angore est, dicitur: V trique respondent Gallica sed ut corruualia, C H A Y T R E V X, G V A I T R E V X : Chaitreux Guaitreux a. non tantum (fallit enim analogia) malè calceatus, paupertatis & mendicitatis solitum signum, sed imprimis egens ipse, ex egentia mæstus, aut verò

ipsius simulator. Insolens quis putet habitum ab habente denominari: sed iam $\Delta\mu\iota\ \tau\tilde{\eta}\ \pi\acute{\iota}\mu\tau\omicron\varsigma$ penula est, vilis ipse pauperis amictus: à GVAITRE V X ergo

GVAITRES socci humiliores, non usque mendicantium, ad humile quiduis opus è tela coriòne tibialibus

Guaitres G.

superinductiij. Soccus quidem rusticus SCARPA Villanesca, f. quæ Latine Carpatinæ,

Scarpa villanesca I.

crebris in transpositione Hispanis, elisis quoque prima postremisque, pro arpata abarça. Eiusdem sit loci

Abarça H.

SCHEMARE I. pro SCALMARE: iam SCHEMER G. Aut à gemere, aut verò gemitus vocē $\alpha\iota$

Schemare It.
Schemer G.

$\alpha\iota\ \omicron\iota\mu\alpha\iota$, hei & heu mihi, edere: Talis QVAYMENT G. voce anxius & tanquam clamans: clamore mendicantem indè & queritantis actū prodens. Nostrates illis

Quayment G.

respondent hæ voces AHY, OHY ME I. A H, HA MOY G. Nostri quidē & aliena has effundimus

Ahy, ohy me I.
Ah ha moy G.

gratia, tanquam & nostras ferendo, & alienas commiserando humanius sentiamus ærumnas. Doloris quidem mitigatio & ægritudinis diminutio æstimatur ipsa vox. Non dissimile HOIGNER G. $\omicron\iota\ \text{ceu etiam}$

Hoigner G.

$\omicron\iota\ \text{vco}\ \text{heu nostri. Aut onerari, onusti que grauem sonū edere. GEINDRE G. aut idem gemitare aut ab hei:}$

Geindre G.

Præposita superioribus quoque à fronte littera g aspirationi vulgò confini. Ab heu postremo GVEUX Gal-

Gveux G.
Gvais I.

lis, ut Italis GVAIOSO mendicus ipse: aut vera indicio, cuique præter dolores corporis, ipsa indigentia: magnus dolor est: digno humana fraternaque, ubi

DE ORIGINE ET VSV

quantumque diuina largitate licet, commiseratione:
aut spontanea, sed elusoria tolerantia, odio quam ha-
bita ob iniuncti à Deo mortalibus perniciosam fugam
laboris. Religionis voto mendicos precationum disci-
plinarumque studio si non inertes, omitto. Addam hoc
mihi saltem & Musis, tristitiæ vocem heu ab Heu a tri-
stitiæ parente iam augurati sumus: unde quasi heu-
sus eiulans mendicūque ille G V E V X: non secus quam
qui Adamitas paupertatis nuditatique religione im-
mò hæresi sese profitebantur. Cum verò & illa men-
dicantium specie & nomine (G V E V X) ad inferio-
res Belgas non ita pridem nonnulli ferantur manasse:
circūque Lugdunum pauperes: ab egeno & ut effe-
runt illa Belgica ora egueno, à quo dilucidius G V E-
N A V L T G. mendicitatis, inde releuanda mendiciti
sortilegij, sectator emanarit: hinc illam vocem qua
una omnium noua amplissimè percrebuit Gallicis in
tumultibus, H V G V E N A V L T pro EGVENAVLT pri-
ma temporis facie quasi eguenus, inter alias opiniones
vero similis suspicemur. Eiulatum ærumnosorum
atque in ærumnis implorationum ad Deum meum, no-
strum (is enim maximus & optimus, auxiliator
autem est) potissimus fit recursus. Sic olim ad Iouem,
Iunonem, Herculem: sic natura duce ferimur. At sum-
mus, id nos edocuit dux, Deus & homo: אֵל אֵל
לִמְנָה שְׁבַקְתָּנִי il il (Mathæo quidem ἡλὶ ἡλὶ &
Marco ἡλωὶ ἡλωὶ) lemono Scebaḥtoni, vel ut vulgo
λαμῶ.

Gucux G

Paupers de
Lyon G

Guenault a.

Huguenault
G.

εὐεὶ σαββαζάβη, Deus mi, Deus mi, ut quid deserui-
 sti me? Davidico præcinente vate אֵלִי אֵלִי לַמָּה עֲזַבְתָּנִי
 Eli Eli lammah ghaZabtani, Deus Deus mi (adver-
 te oculos in me) ecquid deseruisti me? Inuocationis la-
 mentique vox à Iudæis statim accepta & credita est.
 Qualis lasis oppressisque in ore utique est: cùmque
 frequens per Deum peieramentum sit, frequens inter
 homines irritamentum, frequentior est à Deo erga de-
 preccantes & acclamantes, promittiturque propitiatio.
 Annectam loco HELAS G. lamentationis instar ma- Helas G.
 ximæ: haud notetur ab hely אֵלִי aut helya אֵלֵיָהוּ:
 HELAS MOY, AH LASSO MI It. Ah lassò mi
 Planctu miserisque circumsepti, & quæ vel constan- It.
 tem supervenientes obruant, defatigati atque lassati.
 Impellendi postremò vocula, progredique & abire iu-
 bendi vectorum & agasonum in ore (à quo neque di-
 vinum illud temerario abest nomen) AHI, AHI A- Ahi, ahi a-
 vant G. abi, i præ. vant G.

H A Y E.

Non hoc intentatum abibit, siue secundarium à
 CLAYE G. aspiratione defectum litterarum in- claye G.
 dicante: aut iterum defectum indicante à vallo, liqui-
 dis nunc quidem in y liquescentibus: quod item VAL- vallado It.
 LADO It. sepimentum scilicet, atque munimen-
 tum. Illi iungas HALLIER G. restitutus Il quasi Hallier G.
 N

DE ORIGINE ET VSV

vallarium. Est enim non tam dumus, quàm dumosa in agris venantibus obuia sepes¹, atque adeo quod ruraliuario principis peregrinantis in comitatu adstruitur ingurium HAYON G. Nec tamen ut ab ala dimouear, quæ à latere est, munimento, eminentior: eaque singula in septe non deteriore cōiectura valeāt, quàm in his, de quibus in ala dicitur. Illud magis sit à natura, ni metaphorice ut in denso agmine, vallum: quod autem siue rustico prædiali vsui, siue castrensi ligneis cōpactum est palis, etiam his inde vocibus Gallicis, PAL, PAV; rusticulè PIEV palum: PALIS, PALISSADE, quasi palicium, palis contextum, vallum. Clathrum verò ad illa genus esse videtur, urbano etiā vsui quod modò diximus CLAYE: ut videatur quibusdam à clodendo pro CLOYE.

Hayon G.

claye G.

siepe

Cesa,

spinada It.

Setto sotto

so H.

Stecchie It.

Combattere

in steccado It.

Combattere

à la barrière

et G.

Sepes inquam SIEPE: quodque ferè ex arboribus cōcisis CESA: quod ex spinis SPINADA. Item sotto H. durius sotto septum. Quod verò rectà stent $\sigma\tau\epsilon\chi\epsilon\sigma\iota$ pali, STECCHIE It. quasi stitia aut aut verò $\sigma\tau\epsilon\chi\epsilon\sigma\iota$ dissecta quoque ligna: $\sigma\tau\epsilon\chi\epsilon\sigma\iota$ è palis repagulum STECCADO: unde obice interposito, duelli ferè exercitamento, manus conferere COMBATTERE IN STECCADO It. COMBATTRE A LA BARRIERE G. sed ne vallum transiliamus.

AYEVL.

Qui Iurisconsultis in enumeratione graduum in-

sumptus est labor, is nobis nunc sit in denominatione superiorum. Generationis proximi auctores pariterque, pater mater: ante hos avus, avia, ad Hebræo אב, pater & avo: à quo אבא, quasi אבא, quā potior quā ab אבא, quod est aridum, videtur etymus. At nostratibus aptè magnorum patris matrisue appellationis hi sunt, GRAND PERE, MERE G. GRAN. PARE, MADRE It. aut (ne additio tanquam parili rudique in ore durè iteretur, magnorum tantum GRAND G. Nimirum iampridem proecliores a- tate, & generationis innominati auctores, maiores dicti sunt. Etiam à latere superiores magni, maiores, maximi. Eadēque ratione minores posterī, parvique filij dicuntur nepotes, ut generatione & aetate, sic venerationis officio inferiores. АУЕВЛ G. AVOLO It. abuelo H. tum fœmina: ab avo, avia, quasi avulo, aviola, de minutitia quidem locutione, ut iam in avunculo aliisque, & quia senio illi labascunt, & ordine minuuntur. Verum enim verò magnus pater passim & vulgari utrimque nostratium in ore (dicto quamvis lubentius quā scripto) pro avo exauditur. Quid si inquam concinnius quā ille avulus? Quæne invidia est ætatem ætati addere, & linguam lingua in aliquo pleniorē esse? Avulum enim nostratem ab avo Latino, qui & אבא, bisavulūque atavio qui & אבא, respondere oportet, tritavulūque non secus tritavio, qui & אבא, parem pari, voce, ordine, o-

Grand pere
mere G.

Gran pa-
dre madre
It.

Grand G.

Ayeul G.
Avolo It.

Abuelo H.

DE ORIGINE ET VSV

rigine. Aut denique tritauius loco semouendus erit, & atauo supponendus: quod non ita videbitur, si statum antiquitatis ordinem religiosius quis, sed iustius obseruet. Atenim & iam secundus Græcis fuit auus δῖα πάππος, quamuis ordine tertius: tertiusque Græcis tritauius & τεῖ πάππος, quamuis ordine quartus. Quis ergo locus erit abauo aut atauo, & quis τῷ ἀπὸ πάππῳ, auo, bisauo, trisauo constitutis? Verumtamen quod & iam Iuriconsultis in computatione graduū visum est, si primum excipias, hoc est, auum, primus ab auo erit abauus, secundus atauus & τεῖ πάππος. Auulum ut diximus & fingere cogimur (à bis & tris non minus analogicè quàm tritauius τεῖ πάππος) sequitur bisauulus BISAYEVL G. BISAVOLO It. segundo abuelo H. hoc est, auum καὶ ἀπὸ πάππον abauus καὶ ἀπὸ πάππος. Bisauulum atauus & δῖα πάππος, qui potius bisauus sub trisauuli tamē nomine TRISAYEVL G. TRISAVOLO It. tercero abuelo H. Saluando verò antiquitatis iuri hoc liceat inducere, abauum & ἀπὸ πάππον primum esse, non numerato ab auo καὶ ἀπὸ τῷ πάππῳ, vicissimque ceteros. Eo nihilominus res recidit, ut concinnitate à nostris vetera superetur. Nec enim audiam, si qui tritauium vulgarem omitterant, nullōsque post abauum secundūque auum nominent: quibus & vox vulgi dicto scriptoque testata, & linguarū analogia in tritaui repugnat. Ergo in tertio numerandi ordine quiescit, residetque ge-

Bisayeuł G.

Bisauolo It.

Segundo a-

buelo H.

Trisayeuł

G.

Trisauolo

I.

Tercero a-

buelo H.

neratio & prosapia : Qui enim ultra sunt, maiores
& innominati sunt : ultra quos, inquam, communi
humanae parentelae vinculo penè confundi, aut obli-
uione perimi consanguinitas aestimatur. Haud quidem
mortalitatis lex naturae praescripto, tritauios in hu-
manis vultus contemplari patitur, rarò cælo seculòque
nostro auitos. Eaque prosapiae series longa satis, vel in
patre auidque pridem consulibus, ad nobilitatem cla-
ròsque natales censita est. Sed ad clarissimos, & tantò
clariores quàm remotiores, aut quinta prosapia exigi-
tur, quæ Latina in ultimo tritauo mès fuit : aut quar-
ta in tritauo vulgari, prisco atauo : Horatio Mæce-
natem nouum Romanum hominem predicante,
Mæcenatè atauis edite regibus.

In proauo stare videtur apud Ouidium Vlisses,
Nam genus & proauos & quæ non fecimus
ipsi Vix ea nostra voco. Sed vsurpètur illi pro ma-
ioribus. At enim proauum aut atauum sufficere cen-
suit principale nuper in sancti Spiritus equestri ordi-
nis sanctione rescriptum. Quo amandari Melitea Gal-
licàq; iam videtur in nobilitate exquirenda morsitas.

Finis enim ascensibus statuendus tandem est, & unum Noblesse
vient de
vertu G
aliquod exordium ànne aiunt à virtute, ànne pro-
speritate, (quis enim ignoret seculorum vicissitudine
nobiles ab ignobilibus produci, nobilèsque in ignobiles
desinere) necesse est fuisse. Non postremò, vt in viam
redeam, inferioribus progenie & descenditibus pro-

DE ORIGINE ET VSV

Petit fils,
fils du fils
G.
Figliolo
del figliolo
I.
Hijo del
hijo H.

ditæ sunt apud nostrates distinctis ita gradibus voces; ut superioribus & ascendentibus parvorum filiorum, quos supra diximus confusa tantum, atque iterata compellatione. Nimirum futurorum incurij aut inscij, exactæ prosapiæ & honorata nomina, & hæreditaria iura diligentiores perquirimus.

A Y D E R.

Aiutare,
Aitare It.
Aitar H.

Ayde G.

Adiuuare, cum Ennio adiutare, A I V T A R E & A I T A R E It. aitar H. & ab his verbalia, à quibus uno cōsensu molliusculè v abraditur. Est ergo adiumentum A Y D E G. siue secundariæ, seruilisq; opis, & tanquam manus, subsidium, quod & in opificibus dicitur: siue accessio atque additamentum. Priorique ratione Subsidia regia, ceu Iuuamina dicuntur. Cum enim vice populi princeps regnet, & multorum dispendia vnus ferat, communibus negotiis intendendo, necessaria dispensando, omnibus satagendo, quorum omnium nerui sunt pecuniæ, aut tributim ille viritimque pro necessitatis, facultatûmque modo pecuniam conferat, aut credendi muneris partem præsens sustineat. Illinc sunt collationum iura & debita, subsidia, tributa, vectigalia: qualia populi olim Romani, omniumque gentium, imperatorum, regum, principum: nè quis indeuotus in magistratus & officia, exclamet.

Bonorum autem regalium alia ordinaria, dominiūque censita, circa possessiones prædiāque regia versantur magis, DOMAINE G. alia extraordinaria sūt & sub-^{Domaine} subsidiaria quæ dicimus: stabiliora quidem illa, fundisque G. inhaerent: hæc autem pro ratione rerum mutabilia: Eāque aut sub mutui nomine, & cum res exigit, vel ab immunibus ciuitatibus, hominibúque: aut quotannis ^{Empruns} statisque temporibus per agros & vrbes obnoxias ta-^{G.} xatim penduntur: capitatim hæc ab omnibus, viritim ^{Tailles G.} illa ab idoneis. Subsidiarum verò quedam dominica aestimantur, & quia anteriora, peculiari & occupato & proprio nomine, Iuuamina aut Subsidia vocantur: AYDES G. ut sunt salinaria, vini octaua & vige-^{Aydes G.} simæ, portus, vectigalia, peculiaria ex mercibus tributa: & ambigui iuris quædā an subsidiaria, an dominica. Inde tribunal supremum curiāque iuuaminum aut verò subsidiarum, tum hæc Parisiis cæterarum amplissima, iam pridem assignata est: summa Parlamenti curiæ secundo interuallo proxima: necessitatis regiæ, publicæque utilitatis tutela, subsidio iuuamini parata.

AIGLE.

AQVILA It. & H. Auium principatu & ^{Aquila I. & H.} sublimitate volatus (olim Iouis, hoc est, ætheris ales) Romanis verò militaribus signis superbè elata. Ea inde variata quidem, à multis priuatis publicisque in infi-

DE ORIGINE ET VSV

gnibus affectata, penes imperium Germanicum successivo vexillo, inæquali sorte remansit. Ea ab Imperatore præfertur, à Senatore quoque nunc Romano. At enim in Italia imperij antiqua sede, usque dum voce

Alfiero I. *tenus servatum, ALFIERO, correptè pro AQVILIFERO* copiarum ductore signifero. *Quis enim*

Alferez H. *aliferum dixerit. Item alferez H. Nulla enim & sermonis & rerum participatione post Italiam Romana magis natio est. Decèti quidem allusione ALTO FIERO* Italicum notat vulgus, quem fastus & superbia commendat. Volatu ergo quod altissima petat, præstantissima dicitur: quòd ad Iohannis Evangelistæ sub aquila ante thronum Dei constitutæ, in arcanis caelestibus perscrutandis & exarandis sublimitatem relatum est. Immo quid præstantissimum aquilam vocant. Postremo aquilini nasi aduncitas cæteris equalibus partibus non indecens, imperio digna Persis olim, nostròque nuper seculo censita est.

Pierre d'aigne G. *Addam & remedij opinione erga puerperas notabili, censum aquila lapidem ætitem à πὸ τῆ ἀετῆς τὴν ἀετῆς, quem in volucris incubantis nido obstricticis vice inueniri aiunt. Plura feruntur Aquilarum genera vulgatæque: hoc enim aut alienigenum, aut rarissimum verius est, & præcipuum: nuncupationibus autem suis illa distincta sunt.*

AIGRE

AIGRE.

A G R E *fr.* agro *H.* acris acorisve verum *Agre It.*
subiectum est gustus, quæ cibis potibûsve ex deteriora-
tione accidunt, vino imprimis: sed ex quo, ope verò ad-
iuto, perfectum aliud suo in genere enascitur (acessens
enim non iam acidum marcido imputatur) vina-
gie *H.* **VINAIGRE** *G.* **ACETO, AZEO** *Vinagre H.*
fr. vinum acre atque acetum: aduersum multis con- *Vinaigre G.*
ditionibus (acumine enim Et/ frigiditate lædit) hu-
mano corpori, at saporis plerumque desiderati, ut in
multigenis acetarijs, conditaneisqve ex herbis, radici-
bm, carnibus. Cum verò acria atque acida, adde acu-
ta, acerba, agrestia, austera, aspera, gustus hæc tetri-
citæ, nec, si moderata, ingrata, coniugata sint: talia
ut sese offeret, aut sub agresti acutove complectemur.
Jam hoc pollet naturali sapore satiuum genus lapathi
acuto, ὄξαλῆς **OZEILLE** *G.* **ACETOSA,** *Oseille G.*
HERBA BRUSCA *It.* azedera, azedrilla *Azedera*
H. acuta, semilatio acetosa, acerba: hortensis culta- *Azedrilla*
que, eoque differens à sylvestri rumice, romaza *H.*
ROMBICE *It.* Quod inquam aceti sed iam *Romaze H.*
vini, redoleat saporem **VINETTE** *G.* quod aceta- *Vinette G.*
rio quàm conueniens sit, quod Et/ à sale saporum du-
ce *G.* auctore **SALADE, SALETTE** *G.* huc quoque *Salade*
pertineat quod acre foliū acrifoliū, hoc est, acutum *Salette G.*

DE ORIGINE ET USV

- HOM. G. HOVS G.** ob hanc asperitatem atque ἀφιλίαν dicto notatum. Agustu verò ad auditum translatus est acor dulcedini oppositus : quantumque gratius est dulce, hoc est, consonans musicumque organum, tantum insuavius male sonans & tanquam acidum. Ad mores quoque asperos & inflexibiles traducitur, & ad acrem iram irritare **AIGRIR G.** Non inaudita vox est **AIGRING.** sed quæ notiorẽ produxerit, **CHAGRIN:** affectus est in diuturnam mœstitiã liuescens : ab acri quasi exacri, arbitraria fronti & quæ veteribus nostratibusque non est ignota, vocali tanquam vestiendæ additio. Quæ omnia acri impuntur, ut contraria suavi dulcique. At monet Pythagoras acutum abs se dimouere : non solum à gustu acritudinem, atque alimentorum temperie : sed magis ab animo iracundiam.

AIGREMOINE.

- Agrimonia Hiss.** Dum disputant βαταβολομοδα herbarumque periti, an argemone, argemoniãue herba hæc sit : an idem eupatorium, hepatoriumue (sit quidem, ut cetera, pro regionum fortasse varietatibus scriptorum q; dissitis observationibus in aliquibus differens) nos etymologia probo arbitrio conciliet : sitq; mutatis situ litteris (quæ mutatio tenui vel exemplo prodita, in ceteris concedenda) quasi

VULGARIVM VOCVM. 54

agrimonia: vix aliud quàm hepati præstans hepato-
 riũ **EVPATORIO** It. atquerò ἑπаторιον ἀπὸ ^{Eupatorio It.}
 τῆς ἡπατος suspicemur: Nam Eupatorem authorẽ ne
 regẽ quidẽ quis audiit. Eadem quod aduersis folijs ar-
 gentea **ARGENTINE** G. quod anserum appetitio, ^{Argentine, beo}
 anserina, **BEC D'OYE** G. quod inguinaria, ab in- ^{d'oye G.}
 guinibus pudendisq̃ue quasi pudentilla **POTEN-**
TILLA It. ^{Potentilla It.}

AIGV.

Dixi Gallis affectari diphtongos aut à conditore
 & concinnatore linguæ (quicunque ille fuerit) aut
 verò ab arbitrio vsu: tum istam **AI AY**, in initiis ^{Ai ay G.}
 potissimum: quod græcismi (his enim frequens est vel
 hæc αἰ α, nec insueta latinus æ) non barbarismi æstimo:
AIGV & **AGV**, certo verò patriæ idiomate, &
 quorundam ascensus ardui locorum nominibus **AGVD**,
ACVTO I. agudo H. Acutum verò non so-
 lum quod punctim acumatum, sed & acie scissorium.
 Huc re & voce accedit sic vocabulum **DAGVE** G. ^{Dague G.}
 quod acuta (d quidem sese fronti intruserit linguæ ti-
 tubatione ut alias accidit sermonis in connexitate, aut
 tegendæ vocali ut in τῆς ἀπὸν pro τῆς ἀπὸν Græcis nota-
 tur, ni à tangere quasi tagam quod sit ad icendum
 tangendũque pugio paratior, præcipitiq̃ue cautior)
SPONTONE It. punctim quasi expunctim ^{Spontone It.}

O ij

DE ORIGINE ET VSV

acuminata. Acutum scilicet reddere quasi acutare
aut accotare cote saxo molæne versatili inducta

Aguiser G. AGVISER G. AGVZARE It. aguiar H.

Aguare It. Acutris ad ingenia ratione iampridem *Et* transla-

Agujar H. tione itum est, ab acutis ad subtilia, ab obtusis ad vè-

cordia: hæc quidem impotentia debilia sunt: illa verò
promptitudine actum præveniunt. Producta ab illis

Aiguille G. hæc quoque AIGVILLE G. (nam probior scriptura,
quàm ESGVILLE similiūque) AGO AGOV-

Ago, aguchia It. CHIA It. aguja H. sed iam acus & aculeus.

Aguja H. Ob eam acuminatam formam ingentes potè obelisci,
ut qui Romæ operis seculique miraculo visuntur, *Et*
si qui mediocri forma, vocitantur. Acicula aguja

Aguja pequena H. pequena H. AGO DA CAPO Ft. pollet

Ago, da capo Spilletto It. enim hæc capite, acus foramine: SPILLETTO It.

Espingle G. ESPINGLE G. pro espicle spiculum quasi spicule-

tum, aut à spinula, ut suprâ. Nec præteream duplici
acie terebellū, apud lignarios maius BESAGVE G.
(duplex quoque est militiæ, custodiæque comparata bi-
pennis, gladius anceps) bis, hoc est, utrimque acutum:

Cousteau de tripier G. quod in homines duplices retorquetur, & ut gladio

Delphico quo ancipiti nunc λαγωπόλαι compitatim
intestina dissecare dicto feruntur, deceptoris sic uten-

Aguillon G. res elencho, Aristoteli sophistas. AIGVILLON G.

Agujon H. Agujon H. stimulus aratorius, *Et* quivis in-
de incitatorius exemplo, laudi, gustui: ipsumque iam

Aguillonner G. stimulare AIGVILLONNER G. Quod idem pun-

gat PVGNOLO It. hinc quoque dictus aculeus armatus piscis. Appendet his AIGUILLETTE *Aiguillette G.*
G. agujetta H. utrúmque ligandi commoditati (lingula potiùs cum Martiale,quàm *Agujetta H.*

Cum indoctis lingula grammaticis,
aculeatum strigmentum quod enimstringat vestimẽ- *Stringha It.*
tâque alliget, STRINGHA It.

A I G V E.

Mollius sed rusticulè AYVE: AQVA It. aqua *Aqua It.*
H. similia hęc sunt aquæ trinis linguis nomina: *Aqua H.*
Diphthongus autem nostrati facillè & volubiliter as-
suetur. Lingua quidem communi EAV pro AYAV *Eas Ayas G.*
(modò AYVE) & AYAL tanquam aqua pro aqua-
li, & ut affectum pro afficiente, aut qua aiunt meto-
nymia, continens pro contento: nec enim transmu-
tationibus, ut apparet, verborum, ignorantur figuræ.
Atque ita quæsitæ diu etymi dubium apud me compo-
suero. Nam originariam nobis eam vocem sat indicat
multa, tum vernacula locorum nomina, tum ab hac
deriuata. Ubique scilicet gētium, priscisque seculismul-
ta urbium, pagorum, villarum deductitia ab Aqua
nomina, quæ humanæ vitæ necessarium adiumentū, al-
terumq; cum igne symbolum, situ vero amœnissimum
& munitum præstat habitaculum. Vt enim olim Aquæ
Sextiæ, Solis & Calidæ, Statellorum, Aqueses, loco-
rum populorūque nomina: nunc & talia, AC-

DE ORIGINE ET VSV

Acqui,acqua
pendente, ac-
qua viva l.
Agada, Agua,
naual H.

Aigueperse, ai-
guebelle, aigues
candes, aigues
mortes, Fontai-
nebelleau, G.
Sur Seine,
Loire, Mar-
ne G.

QUI, A CQUA PENDENTE, ACQVA

VIVA, I. agada, agua naual H. Aix, pro Aiqs,

AIGVEPERSE, AIGVEBELLE, AIGVES

CAVDES, MORTES, FONTAINEBELLEAV

G. sunt hæc ex multis tum Thermis dotata loca: pluri-

ma quoque à fluminibus agnominata sunt, Sequana,

Ligeri, Matrona, aliisque quâ plurimis. Derivata au-

tem ut apud Latinos, Græcosque, sic non pauca no-

strates ab aqua, multis affecta atque accidentia causis.

AIGVIERE G. aquarium vas & tubulus siue ad in-

fundendam aquam urbano munsterio, siue ad dila-

tandam satis pratique rustico: aspersorius quidem

tubulus quasi aquatitius agatocho H. BOCCA-

L E Italis, sed quoque Gallis BOVCCAL, quod ori-

apponatur (sic enim compositum esse oporteat) quod a-

lio loco. GUTTERONE I. quod guttatim

infundatur aqua manibus, inde aquamanil Hispanis,

idémque iisdém aquarium cano, ut suspicor pro canto

à cantharo: Vrna verò qua domū aqua importatur,

geriturque jarro pro gero d'agua: ACQVET G.

quasi aquatium: duorum iam, vix ut olim Varroni,

nasorum trium nasiterna, quæ parua inflexione IN-

G HISTERRA Jt. pro ANSITERRA.

Aliud quidem purgaminum ablutioni & eiectioni

aquarium AYVYER G. A QVAIO It. aqua-

dero H. aut verò lauatrina quasi lauarium LA-

VIER G. Ad aquam inter vivendi inquam adiumenta

Agatocho H.
Boccat l.
Bouccal G.
Gutterone I.

Aquamanil
Cano H.

Jarro d'agua R.
Acquet G.

Inghisterra It.

Ayvier G.
Aquaio I.
Aquadro H.
Lauier G.

vel maximum hac quoque pertinent: Aquæductus
qua aqua ducitur DVCCIO AQVEDVC- Duccio aque-
duccio It.
Aguaducto.
H.
CIO Jt. aguaducho H. Succedat hoc loco non fru-
stra meminisse Romanorum, ut ex ruinis liquet, aque-
ductuum, tanti olim sumptuantæq; curæ: quæ quan-
tò applaudenti populo, & munificis principibus aquæ
maior fuerit: tantò meri minorē in fidem nobis ipsa
reuocent, immò inter opprobria fuisse: quod his secu-
lis inter trophea multis est etiā immoderatum. AYER Ayer agier G.
aut AGIER G. tanquam aquare, hoc est, aqua flu-
minea stagnosæue continere cannabem, linum & si
quid id præparationis requirit. Adaquare quotidiano
porrò ad equos usu GVAYER G. pro QVAYER: Guayer
Guay G.
GVAY pro QVAY locus quo adaquatum ducitur,
quaque flumen transitur: quia ubi licet adaquare,
ibidem ferè, ac non alibi in maioribus fluentis trana-
re & vadere, à quo etiam vadum & vadare: hac
denique, ut in dicto est, fluminis institutique tenta-
tur aditus. Speciosus autem patensque & letus solet
esse, tum in urbibus adaquationis locus, & iam origi-
ni propior QVAY G. qualis unus aut alter est Pa- Quay G.
risiis æstiuo sub vespero theatriali multitudinis forma
notabilis, potiusquàm quod, χαῖρος atque letus aut ubi
χαῖρος atque salutare inuicem urbana comitatis
est. Quæ ad aquatum rettulimus, eadem ad vadum
& vadare referat, cui arrideat magis. Cum verò
aquæ opus in mundatione, lauactionis autem Christia-

DE ORIGINE ET VSV

nae secundum id, sensuique apparens symbolum signum-
que sit, vetere sacrorum ritu receptum est, aqua lu-
strare, & aspergere, benedictionibus & precaminibus
consecrata, sancta, lustrali: nam ex his ipsi nomen.
At me instituti non dignitatis ratio mouet, ad aqua-
rium, aquariiue obuia tritaque appenditia diuertere:

Aquaruolo It.

Aquariolum, **AQVARVOLO** I. Quo ex bal-
neario saepe improbo, atque iam domum ventitandi
ministerio, quemadmodum & iocabunde libellulorum,
tricarum, pullorum (**POLASTRIERO**,
PORTA POLLASTRI) priuatos in lares
baiulus leno, amorum apud nos nuntius designatur, quasi
aquarellus littera arbitrio, aliisque exemplo praeposita

Polastriero,
Porta polastri
It.

Maquereau.

MAQVEREAV G. haec quidem doctorum vulgarisque
etymus ex paucis una est: quamquam & $\mu\alpha\tau\rho\omega\pi\omicron\varsigma$
leno, & $\mu\alpha\chi\lambda\alpha\iota$ scortari: Non planè assentiar (stan-
dum enim receptis) etymo, sed allusione piscem hinc di-
ctum scombrum **MAQVEREAV**, immò variata
pelle maculosum & quasi maculeum pro **MARQVE-**
REAV à **MARQVER**, quod & alio loco: Eodem
enim nomine, quae tibiis tenus ad hybernas prunas con-
trahuntur immorantibus, varicæ & maculae **MAQVE-**

Maquereaux
G.

Lacerta It.

REAVX G. Piscis idem **LACERTO** J. Lacerti in-
star variegatus, nec enim scombrus lacertus piscis
proditur. Lepidi verò vulgi, aut auctoris, salax haec &
apposita videtur allusio, quod hic lenonius iam nomine

piscis

piscis Aprili, hoc est Cupidineo mense (Aprilis piscis in dictorio est, ex Oceano orbéque immenso prodians, atque tum frequentissimus) successiuo tempore puellam
PVCELLE G. (piscem hoc alium nomine) suis moribus, gustúque edoctam, aliquantò tantum minorem demissioresq; macellario lupanari producit. Quadrat
et hoc Hispanicum aleche, ab alliciendo quasi alliciù *Pucella G. Aleche H.*
et deceptorem: nec enim alecem scombrum quis unquã dixit. Sed ab aqua ad aquariolum lenonem redimus: qui alcahuerte H. ut sentio aguahuerte, quasi *Alcahuerte H.*
aqua ferte, quod item aquã ferat: lena ipsa, leana, cõmuni supra nomine hospita, celatrixq; puellarũ, hues-
peda H. RECELEVSE G. Nec licet silentio per- *Huespeda de putas H. Receluse G.*
uulgatum obire tam lenonis, quàm lupanaris sectato-
ris, sic quoque plausibilis etymi nomen RVFFIAN *Ruffian G.*
G. RVE FIAN qui domum obsequij (quod eruat fi-
num) specie ventitat: RVFFIANO I. et H. At *Ruffiano Is. et H.*
ni Gallicum partum lubet agnoscere, opinatur quis cũ
Satyrico mordace Horatio, Pastillos Ruffillum olentẽ:
hac enim meretricij et mollis prima cura est odorife-
ris inspergi: aut cum Comico salace Terentio, Rufum
secretioris seruolum obsequij: In manu utroque et in
ore auctore: Addunt è colore huic augurium prorsus
bono, aut prorsus malo. Nec verò ab aqua recedimus,
dignis aqua obrui lenonibus: priuatas quidem quas
suis tentarunt lenocinijs, mendacijsque captarunt pu-
dicitias, publicæ infamiae, perpetuæque calamitati pro-

DE ORIGINÈ ET VSV

dentibus. At illa de aqua dicta sint : siue ut elemento terra proximo *Et* ea subtiliore, quod diuino beneficio humana quidem opi, naturali verò situ repugnante, ei aut subsidat (nam quod altior aqua quàm terra Geometris censeatur, id quam paucissimum est, *Et* rotunditatis impar situs efficit, illius autem continetur hac terminis) aut aqualis residat: siue in partibus illa consideretur, quæq; decies ut magnitudine terram superat, sic pondere, Aristotelica supputatione, à terra superatur. Marina ea quidem *Et* salsa : aut dulcis (nam sal-sugo è mari vel adagio amarissima) ex flumine, palude, stagno, fonte, humano vsui peruijs : nisi quod subdulcis quasi dulcistra DOUCEASTREG. à gustu expuitur, tanquam aquæ dulcedo ea sit, quæ sine dulcedine *Et* sine sapore, Adde aquam quoque pluuiam nivalémque, quæ ex humoribus conflata inferis, elatæque rursum, doctoribus philosophis, deuoluitur. Nec enim aquas super cælos nisi diuino iudicio assenerare licet. Aqua denique humidum est quiduis, vno aut altero modo stillatim elicita corporibus, carbonibus aut ebullienti rursum aqua impositum, hinc aquæ distillata, *Et* balnearia : hæc IN BAGNO It. nec enim satis pium quod huic additur, nec opus existimo. Cuius generis inuentique est aqua vitæ aut fortis dicta EAU DE VIE: EAU DE FORT; è subtili fortique (acetum ea nuncupatione estimatur) subtilior fortiórque confecta: animæ autem sine

Amer comme mer G.

Eau douceastre G.

In bagno sancte Marie It.

Eau de vie, de fort G.

VULGARIVM VOCVM. 58

ieiuna (ut in propatulo plerisque exhibetur) siue debilitata refocillatrix. **AQUA ARDENTE** It. & H. quod fauces intimaque adurat: Ardens etiam vino fortissimo igne eliquato, dicto magis ludicro, aut tanquam cuius humido aqua attribuitur.

A I L.

AVL AGLIO It. ajo H. terrestre: allium ^{Aul G.} sapor, neque alienigenum condimentum, gula quam ^{Aglia It.} ^{Ajo H.} uis pauperis irritamentum: Excalefactis tamen hominibus & ardentiori caelo natis appetitum: ac tanto Martio pulvere obduratis (commeatus olim bellici vnum fuit) Neptunique sale exsiccatis gratius, & frequentius, quanto delicatulis auersantibus inamcenius. Graui tamen & percellente id odore, permixtione si intritum emendetur, tum amigdali nucisve **AILLADE G. AGLIADA** It. ajada H. Alique ^{Aillade G.} ^{Aglada It.} ^{Ajada H.} sapore polens caeterum innominata herba **AILLAI-REG.** alliaris. Noxijs utrumque iam innoxium (res quidem ipsa antiquitati eam fidem derogat) mederi, vel inter rusticanos febri quidem indicatur.

A I L E.

ALA It. & Hiss. Gennive quidem volucrum: inde quicquid sic a latere & eminentius est, in homine, in acie, ala dicitur. In homine & axilla **AL-**
P. ij.

DE ORIGINE ET VSV

Aiscelle G.
Aiscella It. **SCELLE G. ASCELLA** It. (*quæ ab ala potius, neque enim facile commodanda fides, neque in volucre axilla est*) pilis, ut illic plumis, tetro nonnunquam & hircoso odore prædita, humanæ vanitatis argumento: sub brachio pars ea concava pro subraço suba-
Subaco
Subaquina
H. **CO H. subaquina** iisdem, virus id alarum. ac nasi etiam alæ dictæ sunt: aut ad quas eodem argumento Catullus alluferit,

Valle sub alarum trux habitare caper.

Aiscellieres G. **Crepūdia** tanquam axillaria, atque his subligata partibus, **AISCCELLIERES G.** Aciei verò dispositio in alarum, quæ circum volitantes interiori pedestrique ferè exercitui tutamento sunt, imprimis apparatu consistit. Indèque instrumentum parandis exercitus alis, (nam & singula partes suas alas, suæque latera habēt) ad dispositionem magis, quàm dimicationem commodum, atque etiam insigne eorum, qui ei dispositioni præsunt & alæ paratui, id quasi aliparatum, **ALE-**

Alabarde G.
Alabarda It.
& H. **BARDE G. ALABARDA** It. & H. immò pro ipsa apparitione usurpatur. Nam quod inter equites gestamini id fuerit, alarum aut cornuum utrovis ministerio, & equitantium mulierum dicta Amazonia (bipennis authores securis scriptis feruntur Amazones) & supplicij affecta Romanis indicat. Nam cornua equitum etiam dici, neque à priscis nos ἀλόγως sine inquam ratione & traditione assumere, exemplo sit equestre, tum è Germania accitum, cornu

CORNETTE DE CHEVALERIE G. *Quin* Cornette de chevalerie G.
 verò illud oblongum & castrense instrumentum viragini femina aut oblongo, sed ferè insulso corpore, aut tanquam castrensi & lixa, parùmque pro sexu verecunde attribuitur, ALEBRED A G. *A* similitudine Alebrada G.
 præterea & agitatoria functione pistrinorum ventis actorum, quemadmodum & olim ventorum, è tela ala. Ala quoque in muro sustentaculum atque pedamentum eadem, qua superiora, ratione: neque aliena est in Aile de monlin, de mur G.
 muro pinna, neque ignota usurpatio. Ala quoque tecti, ala del tejado H. *quæ eminent in aëre, volantiumque instar nusquam quiescunt subgrundia.* Num Ale del tejado H.
 & in veste hominis, brachioque quod eminet AILERON G. *Alarum etiam munus in eundo accelerandoque, vel equi cursu infræno: unde & eundi vocem suspicari licet ALLER G. quod alij proximo loco* Aller G.
 pertinet. Ne verò ab equo recedamus ALERAN G. *potius quàm ALEZAN (cedunt hæ sibi inuicem veniali abusu litteræ) aut alario à velocitate infræni equo (nam & infrænis cursus ala dicuntur) aut alarium, qui alis olim adstabant, equitum ex celeritatis inquam, quam subpunico colori equites mangonæ sue attribuunt, præstantia. Nec prætereundum Bacchi Pomonaq; notum in calamitate, infinitas citans cæteruas, inter scarabeos & κρόσολα, sed diuinę si quando iræ spiculum, animalculum ANETON G. pro* Aneton G.
 ALLETON, quod alis (quas ut è vagina dictum

DE ORIGINE ET VSV

Ces volât G.
Estre foubz l'aile G.
Avoir en l'ail le G.
 vaginipenne eruit) *tanquam factitio sono insonet, & ut alitons* : Inter ea maximum, cornigeri cerui instar, volânsque CERF VOLANT G. Nec alatus illepidius scarabeus, quàm equus apud Græcum poetam formica. Alarum denique protectio à gallinæ tutelariibus alis, sacro etiam testimonio perhibetur: Quare contrà incussio aui noxia & letifera eiusdem proverbum ad cætera tale produxit. Atque ut ad primam redeam volucris proprium, pernicitatisque symbolum est ala: atque metaphoricè alata nuntiorum, quique à pedibus sunt talaria (Mercurij is apud poetas procinctus est:) fama per ora virum & super æthera volitare, pèrque famam alata victoria, Romanis frequēs in trophæis: alatum, ut pingitur, tempus, quòdque rapaci motu ferri mirantur mox euolasse, & conqueruntur desides & somnolenti: ala spei, temeritatisque cerea Jcari per vulgatis litteris dictisque feruntur.

HAILLONS.

Strachi It. Extrajos H.
 Sordidarum rerum obscura quoque sunt, at non contemnenda (ut nihil demum, quam maximè potè erit, intactum relinquatur) etymi. Exequenda autem sunt uno complexu quæ ad hanc rem nunc attingere videbuntur nonnulla. Ex multis partibus fragmenta dissutis distractisque STRACHII Jc. aut strata quasi strata, & extrajos hisp. Ex variis speciebus

PEZZI It. **PIECES** G. quasi pedços, peda- Pieres G.
Pedaços
Pedacitos H.
ços aiunt & pedaçitos *Hispani*, aut pedestria hoc
est humilia sarcimenta: Ex penulis vilibûsque vesti-
bus **PENAILLONS** G. pannulis **PANEAVX** G. Penailons
Paneaux G.
Ex coquinariis mappis quasi tabulariola, **TOVAIL-**
LES, **TOVAILLONS** G. Eius generis sunt pan-
niculi & xia & paxômata **RACAILLES** G. Touailles
Touillons G.
Racailles G.
Ad-
dam quisquiliarum vocem, quas ab arborum purgami-
nibus translatas, multigeneris & contemptibiles res
esse constat, **QUINQVAILLES** G. Quamquam &
illa vox & hæc **QUINQVAILLEVR** qui talia veni-
exponit, ramenta personent, & ferramenta, suum
tamen ad usum singula, multi inquam generis pretij
& valoris: quo tantum mutata ac locupletata rebus
diuersitas manet. Vulgi pars ex armorum sonitu, qua
munitionibus in tabernis prostant **CLINQVAIL-**
LES, nominat. Nec enim venditor compilatorque ve-
teranorum & farraginum is est **FARRAVE-**
CHIO It. sunt enim & talium farraginum aut fer-
ramentorum onera **FARRAVECHII**, **VIÈVX** Ferranechio
It.
PERS ET **DRAPEAVX**, G. Ex his ergo omnibus
emendicata proposita vox sit contemptibilibus vel com-
temptibilior, & producta in minutissimi valoris re
diminuendi forma, & extremorum abrasio, **HAIL-**
LONS à **TOVAILLONS**, **PENAILLONS** at-
que aliis: Aut verò alia aliâque, hoc est diuersim col-
lecta & suffarcinatitia particula: at inter cæteros

Vieux fers et
drappeaux G.

DE ORIGINE ET VSV

alióſue contemptim ſonat, & non nominatim apud iu-
riſconſultos. Putarit quis ab αλος ſale quaſi αλονεία
ſalinia, ita obſcuram etymum fingimus: nihilq; vi-
lius ipſo ſac̃e maris, ſalgamis & ſalsamentis, quod le-
pidè ex uſu inſcriptum produxit Erasmus: ceu poſtre-
mò quaſi ſ AILLONS quod SALE G. ſædaturum &
Sale G: immundum quid ſit, ſed id ex illis educ̃tum.

A Y M E R.

Amare It. **A M A R E** It. amax H: hæc Latino propiora:
Amar H. in ceteris quoque Gallicis affectata deponitur diph-
tongus, amore, amicitia: quæ quaſi amicta, aut verò
Amistad H. ἀμῖστας amistad H: Voci vox arridet,
tum verò in amicitia nihil magis præcipuum eſt & ex
uſu, quàm malorum, irarum, feruiſculorum (ita enim
apud Iuriſconſultos malim, quòd hæc irarum momenta
vel coniugialium ferueant, quàm nullo auctore frebuiſ-
cula) obliuiſci: fmmò.

Amantium iræ amoris eſt redintegratio,
ait Comicus. Cùmque creberrimè accidant, leuibſque
irritamentis diſiunctioni anſa ſuggeratur: nulla non
amicitia ἀμῖστας & obliuionis beneficio indigebit.
Amicos cenſet Paulus non leui notitia coniunctos, ſed
quibus fuerint iura cum patrefamilias honeſtis fami-
liaritatis quaſita rationibus. Arcet ergo ſcleris turpi-
tudinisq; conſortes: arcet aſſentatores, bonæ fortunæ
aſſecclas

asseclas, & quos ad mensam amicos notat dicterium, ^{Amis de table}
iura, hoc est, sacra sœdera amicitiae indicens. Non er-
go leue numen amicitiae, inter illaudabiles illaudabili-
que seculo ignotum: & si homo homini Deus est, in
amicitia est. Pares quidem ad commoditatem vita
cum Martiale optandi sunt amici: at id æquilibrium
quàm multi iam non è populo, populari examinant
trutina, nō virtutis statera, probitatis, morum: Nec res
patitur non minùs societati humanæ amicitiam, quàm
dièi Solem deficere. Atque ipse dies plura cum Lelio
de amicitia vera & probata dicentem deficeret. Ne
frustra existimemus Tullium ad scribendum incitatum
fuisse: sed ut suos discordi in reip. tempore, alienatissi-
que hominum voluntatibus, ad amicitias accenderet.
Sed sunt & alia huius loci coniugata partim recensitu
nec inutilia. Amorem mutuam quidem affectionem ^{Capida}
pectore imbibimus, pueri autem cæci scilicet & diuini
figmento, magis quàm Christianis parest, applaudi-
mus. Malum, si quæ corde non credimus, ore prodi-
mus: idemq; in serijs & ludicris ludere æstimamus. At
etiam ridiculum est in hoc ab his vinci, quos in omnibus
vincere existimatio est. Pij principis in bonos ciues de-
corum hoc pignus est, AME ET FEAL G. erga ^{Amé & feal}
consiliarium & magistratum honorando titulo testa-
tio, huius fidei commendatione, illius beneuolentiae:
in quo, inquam, solertiam, & scientiam, sed impri- ^{Cher &}
mis fidem Romanus imperator prædicat. CHER ET ^{ainé G.}

DE ORIGINE ET USV

AME, honoranda quoque, sed una amoris commendatione. Blandiētis porro interiectitia vox amabo, ipsumq; litterula leuiore mutatione AMADOVER G. aut ab amatore: quæ mutatio littera nostratibus linguis sæpe, Ibericæ sæpiſſimè aduenit. Notabile verò duxi quod blanda & humana compellatione inter populos coniuratim perhibetur: Græcos ab hospitij fidelissimis aris ἔειπε: Latinos ab amicitia fraterna, amice, frater: Gallos haud secus AMY, BEL AMY, Ermanno H. sic enim pridem: Hispanos itidem ermano: Italos à Paisano, Vicino H. dulcibus patria & vicinia PAISANO, VICINO: singulæque confusim singulos. Huc etiam pertinet magnes amans dictus AYMANT G. Quid enim amantiùs quàm attrahere, attractum retinere, ferrum quidem durissimum, metallorùmque minus amabile. Miranda scilicet hæc opera naturæ, navigationis etiam commoditate commendata. CALAMITA It. MITA It. à ferro ceu chalybe amata, paucis attritis. Lapis item aut mancipium ferri (quo si aliud extritum sit, ipsum attrahit, ferrumque inde viuum ductum est) obsequioque ei addictum (quod enim attrahit sese contra, volens amori mancipat) piedra, y mancebo del yerro Hispanicè.

A I N S.

ANZY It. Apertius Italicum originique propius,

quod sonat contrā aīn. Nimirum correctiua dicta istae coniunctiones, contrarietatem & quidem fortius hæc, ast, implicatam habent. Sermonis enim nostri atque colloctionis ea ratio est, ut media inter affirmationem & negationem via, multa repugnanter & correctiue, non tanquam contrarie harum notarum indicio efferamus.

A I N S S Y.

ASSI It & H. non reticenda perpetuiet neces- Ass. It. & H.
farij vsus vocule: hæc quidē à superioribus diuersæ: quibus similitudo exprimitur sic, sed particula præfigitur rei connectiua, rationisque redditua, ac sic. Supposita non fecus in Latino fuit ut, sicut: in vulgaribus Ainsy comme G.
AINSSY COMME G. ASSI COMO It. Assi como It. & H.
alli come H. Expressior additamento loquela redditur, quod in nostratibus etiam necessitate exigitur. TVTTO COME It. todo come Tutto como It. Todo come H. Tout ainsy &.
H. TOVT AINSSY G. (appendent enim hæc superioribus & similitudine & additione) omnino, similitudinem stabiliorem efficit.

A I R.

AERE & ARIA It. aire H. Ele- Aere aria It. Ayre H.
menti principijque rerum locū aeri, tertiumque qui denegarit, impietatis in Lyceo accusabitur. At denegare

Q ij

DE ORIGINE ET USV

videtur Poeta necnon Philosophus Maro,
 Principio cælū ac terras, campósque liquētes,
 Spiritus intus alit. — Atque hoc versu Naso,
 Ante mare & terras & quod tegit omnia cælū:
 Prisci quoque Latini quod circum supràque comple-
 xu terram continet cælum dicere: sacer verò primús-
 que historicus Moses calo, mari, terra creatis inani-
 tatem ipsi reliquisse. In eo sunt & eo ambiuntur om-
 nia, corporibus virtutibusque superis & inferis, pene-
 trabili & peruiro: atque his quæ vicissim hunc agitant
 ventis (ventum etiam quibusdam aestimatum) pluuia,
 calori, frigori, similibusque. adde vitali imprimis
 palpitationi, aciei oculorum, auditus sensui. Quin
 verò in nihilo non sint omnia, quæ ex ipso facta sunt:
 aut quānam in corpore corpus esset? at etiam vanū, fru-
 straneum, nullūque vulgari ore aereum ferimus: quē-
 admodū inane id, quā sæpe Lucretio, eidemque Ma-
 roni & passim scriptoribus. Fit igitur ut splendorem,
 salubritatem, serenitatem, similesque & his contra-
 rias qualitates aeri arrogemus: siue elementi cali
 atherisue inferiori & imbecilliori parti, siue ortus
 rerum participi antiquissimo: per quem inquam visus
 dirigitur, auditus suscipitur. Vnde fit denique ut ex pe-
 netratione indiscreti cōfusique sensus, delatā sub oculos
 atque aures affectionē, & quiddam quod vix expri-
 mas (Italīs ut suspicor auctoribus) vocemus aerem,
 soni cantusque tum suauioris & musici, tabula quo-

que speciosique obiecti, orationis atque editionis. Aeri
 vero appendent ista: Aquilæ nidus tamquam ae-
 reus, sublimique in arbore ut in nubibus situs: nisi
 aut tamquam ara in sublimi posita, aut quasi iepia
 (ni porro alludere:) sacra enim avis atque iepi Joui
 ceu atheris aquila: iepi quoque accipitrum non dis-
 pari aquilino ex genere est. Aerea quoque & eadem
 inter nubila habitans (ait Maro) HAIRON aut
 HERON G. HIERONE AIRONE
 AGIRONE Ital. ardea: fronte arbitrio
 circumacta aeronem dixeris: Aeream inquam atque
 astream & æneias correpta voce, & primore lit-
 tera (nec enim ea nova sunt) induc'ta, alia verò loco
 mutata arestia arsta garça H. aut recta ab ardea. Sed
 iam quidem stellaris Latio, notis ut stellulis variata,
 crassiori corpore, sono factitio BVTTOR, BVT-
 TOIS, PUTOIS G. TROMBONO, TA-
 RABUSSO pro TERRABUSSO
 apud Iunium It. terrorem mugitumque instar bom-
 bi efferente. Macilentæ verò & oblongæ coxæ ardea-
 ria adagij locum dedit. Area iam quidem carens ædifi-
 cio, aut eo tanquam deducto (quam urbanis prædiis at-
 tribuunt Iurisconsulti, ea rusticis quoque rei dictique
 similitudine arrogetur) sub aère diòque solum: tri-
 turationi grani & aerei flatus mundationi paratum
 AIRE DE BLED G. in aream manipulorum con-
 sternatio AIREE G. Ille quidè antiquorum & par-

Haïron, Hæro

G.

Hierone, Airo-

ne, Agirone I.

Garça M.

Butter, Buttois

Putois G.

Trombono Ta-

rabussio It.

Aire de bled.

Airee G.

DE ORIGINE ET VSV

Solar H.
Solaris Lt.

*tim nostratium triturationi sub aere mos, nostra sub
tecto triturationi nomen nihilominus reliquerit. Qui
Soli patens, idem triturationi utilis locus, Solar H.
SOLATO It. solarium. Assuenda quoque est nō
magis alieno loco hortorum area, aut tanquam sub aë-
re, ut illicimpositioni, sic nunc sationi apta: aut cate-*

Aire de iardin
G.
A l'air, à l'air-
140.

*ro circummanente spatio subacta, & ut arata AIRE
DE IARDIN G. A LAIR G. ergo extratectum
est, & aperto sub dio: homo inde irrequietus otij &
ignavia impatiens (laude dignus si in laudandis verse-
tur) non domicola & focarius, aëris ipse diique secta-
tor: aut idem aduerby specie, A LAIRTE Gallis.*

H A Y R.

Ira enueyecida
H.
Hayne G.

*Haberi odium ne à mitissimo quidem sine ira & ir-
ritatione solet: quare adirasci odisse factum videtur,
quasi adirari: Adiuuet quod Hispanis ira enueyecida
odium est, idemque HAYNE G. verbale illius pro-*

Hairigneux,
Erigneux G.

*HAYRE: aut ὀνὸς τῆς ἐριμίας à furiali Erinni, accen-
saeque ira, vel si scriptura paulum discrepet: non secus
ὀνὸς τῆς ἐριδος: quid enim aliud quàm contentio? HAI-*

Maihaing G.

*RIGNEUX, ERIGNEUX G. rusticulè ad iram
& disceptationem pronus, ni ab hernioso qui ex tetrici-
tate morbi totus ira est. Priscum Gallicum est in com-
positione HAING: MAIHAING pro MAL-
HAING. malum odium, atque aduersa clades. Eius.*

generis est quæsitum à multis BREHAIGNE G. quã Brehaigne a
 si cum non peruicacibus mihi res est, haud dissentaneũ
 est HAIGNE odiosã, BRE aut BRA pro para à pariẽ-
 do, quasi odiparam. Sterilis enim intelligitur siue senio,
 siue imbecillitate pariendi impos, ceu partus perosa.
 Nec valdè placet Gallicum Latino (vel si suaderet
 Fabius) miscere, at eo me & facilitas & ratio inui-
 tat, potius quàm per anum dicere quasi peraniam, senio
 à partu exectam. Eandem rusticulè ETESSE G. qua- Etisse a
 si etesiam hoc est annosam ab anno qui ètos. Ergo his
 appendet HAIRE G. quasi adira, adiram bilẽmque
 mouẽdã inductus odio stimulus: aut HERE ab aculea. Haire.
 to. & iracundo erinaceo: quod utrumque sit in cæteris. Here G.
 In alearum foliis stimulus licet ioculari, tamen ludi-
 briosa in vnici puncti, minimãq; chartæ distributione
 notus, HAIRE. Adde equum aut canem caudæ pu-
 dendorum tegminis abscissæ, hinc risu, illinc irritatione
 re excipi solita HAIRE. Gustui etiam quid acidum
 & palatum ingratè pungens HAIRE. Stimulare de- Haireceler,
 nique & ansam bili dare HAIRCELER, HAR- Harceler G.
 CELER G. Huc denique irritationis vox pertineat, Harau G.
 & furialis occlamationis HARAV G. qua Tartara
 cieri, seu iens autem animis ignobile vulgus ad tumul-
 tum excitari videtur, Normanico veteri ritu, peri-
 culosa licentia: Bellicæ impetitionis vociferatio est vel
 ex Homero "apes" apes ad Martem conclamantium: ni
 forsã alienior est. Non alio transferatur HAIRE è

DE ORIGINE ET VSV

caprili & male condito, aculeato autem pungentéque
stamine, macerandæ sævitérque afficiendæ, cilicij ex sa-
cris imitatione, carni apposita subucula, Carthusiano-
rum, quam ineuntes profitentur, rigidiore obseruan-
tia (unde in proverbiis macerationis abiit, POR-
TER LA HAIRE G.) iram scilicet feris pilis, sti-
mulisque, nisi æquo animo serenti, excitatura. Quid e-
nim cum heri Cæsaris & augustiore veste cucullaris
hæc?

Porter la hai-
re G.

A I R A I N.

RAME It. *Vtrumque ab ære fluxit, ac in de-
riviata faciliiori forsan vsui itum esse videtur: tanquam
æranium, & priore abstracta quasi æramen. Hispanis
non alio quàm cupri nomine, quod tamen pretiosius
Cyprium æstimatur, cobro H. CVIVRE G. BRON-
ZO It. BRONZE G. Idem Cyprium opinor;
nèpe pretiosum quasi Brontium, ut à Brontibus Vul-
cani summi fabri famulis fabrefactum. Nec enim mi-
nus aurum, argentum, sed imprimis æs, ijdem qui
Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro:
Brontésq; Steropésq;, & nud⁹ mēbra Pyragmō.
Ridebis, an miraberis doctum vulgus: at id tã quadrat
ut natum, non inuentum, vix neges. Malim quàm tã-
quã perustum, quod ad assatum tamen redit, & vstu-
latione purgatum, quale in Chalybe diximus. Æris
aliud genus est præstantis quoque, & electi LETON G.*

Rame It.

Cobro H.
Cuiure G.
Bronze It.
Bronze G.

Leton G.
Laton It. &
H.

Laton

Laton H. LATONE Jt. electum scilicet visum est: aut quo coronæ & Lebetes solenni oblationum templorumque vsui conficerentur: inde quasi lebetium, be attrito. Idemque ipsum ductile aurichalcum aurei coloris æs, voce Latinogræca, ut maior pars fatetur: *Arichal, Fil d'arichal G.* hinc ARICHAL G. FIL D'ARICHAL, in filorum tenuationem ductum, fidium imprimis, quæ musicis organis adhibentur, ex ære sonanti consonantiæ. Cateri montanum æs existimant moti ὀρείχαλκου voce, cuius prima. Statio quantitate correpta est: at eide & secunda, Emicat effigies & sparsa orichalca renident. Ergo aut id non incelebri poetæ licuerit, aut grammaticis volentibus neutris ne renitamur. Antiquissimus autem monetarius, & qd publicos quosdam actus æris vsus, in ipsa populi paupertate, à pecudibus pecuariâque re unde pecunia, in aurum argentumque ditioe & fastuosiore seculo traducti, Romana lingua in ære numorum omni genere, atque pecunia quæ facultates omnes continet, in arario, præfectisque ararij perduravit. Cuius vestigium adhuc sit in ADENERER G. ad. æneum (quasi adgenerare adærare) hoc est æris pretium constituere, aut ad pretium vulgò ponere, METTRE A PRIX G. quod in licitationibus ventilatur. Tertium hoc denique & genere & dignitate metallum his tēpestatibus viliori monetæ inseruit. Cui variæ quoque variique generis ferramentorum, atque aramentorum particula infunduntur:

R

DE ORIGINE ET USU

unde quæ ex his compacta sit, tympanorum similique
 usui, materia, **Fonte G.** Quodque posteriori ætate
 æneæ moneta, æneæ missilium sine usu loco foret, inter
 nonnullos nō inani opera quesitum est, & querēdi alias
 dabitur locus. Romanorum porrò triumphorum, sym-
 bolorum, effigierum monumento; multa id genus solo-
 eruitur, aut eruta fingitur, celebraturque vera an fa-
 ctitia instar numismatis figura, ex metallo auro, & ar-
 gento, sed magis vulgari, & antiquo, & ad scalpen-
 dum expressissimo ære, quod metallica **MED A-
 GLIA** It. & **H. MEDAILLE G.** Inde por-
 rō assumptum est humano quidvis simulachro excul-
 ptum, aut etiam notabili viūā imaginem deformitate
 illo censere nomipe. Quo loco moneor, nec pudeat plebis
 dicterium probæ origini reducere: **IL FAICT LA
 MINE COMME S. MEDARD G.** immò **CES
 MEDAILLES.** Simulachra quidē ferē ad risum
 hi imperitia, illi dedita opera; & utrimque audentes
 sculptores pictorēsque parant spectantibus. Quibus &
 vox eadem Gallica competit, simulachrū **SIMAGRVE**
 pro **SIMVLACRVE** ludicra & iā spectroso simulatione
 facies. Traducor in ænea sistrā diuertere: atque eccle-
 siasticum hoc est, cōuocatorium tympanum **CLOCHE
 G. CAMPANA** It. & **H.** quod ex ære, ar-
 genti quidem ferrique additicia confusione, aut præstan-
 tius aut deterius fiat: atque adeo æs cāpanū Junio, inde
CAMPANA, Gallicā quoque, sed minutius dici usu

Fonte G.

Medaglia It.
 & H.
 Medaille G.

Il faict la mi-
 ne comme ces
 Medailles G.

Simagruæ G.
 Cloche G.
 Campana It.
 & H.

ceptum, non perdifficili conuersione tympanum: non-
nunquam visum est, à campo, tùm cui fastigiato recep-
taculo reboantia & monentia reponuntur tympana,
CAMPANILE I. externum & iam Gallicū, Campanile I.
quòd per agros campòsque terrenos & liquentes nil
adeo apparens, ad designationem eminens, ad iter ne-
cessarium. Conuocatorum dixi: id enim huic munus cō-
citandi conuocandique populi: CLOCHE tanquam
calathū à κέκληται vocare, non ita contorta voce, &
qualia olim conuocatoria & calatha comitia: hic licet
cōuocato populo, illic conuocādo, tamē utrumq; ἀπὸ τῆς
καλῆς Videatur à percūdente sonitu gallina glaciētis,
& ne traductionē rideas, iam Germanica gloch ea no-
la est. At quis tintinabulum à tin tin factitium neget,
& tanquam tintinnare multis seorsum ictibus pulsa-
re TINTER G. ictibus inquam COVPETER G. Tinter
Coupeter G.
Sed huc propius pertinet tympanum maximum, TIM-
BREG. pro TIMPRE quasi tympanarium: tympa-
nariaq; forma fastigiata adis cōstructio. Nec nisi pro-
mulgandi in malam rem TIMPANIZER G. tympa- Timpanizer
G.
ni nostratibus vsus cernitur. Appendet his naulium
& crepitaculum à sonitu SONETTE G. Sonette,
Campane G.
dem dictum est CAMPANE, CAMPANELLA It.
NELL A It. esquilla H. ut videtur, exequiale Esquilla H.
dixeris quod exequiarum funerūque agendorum ferē
comes est & præco: cuique similiari quadam nostrate
voce respondetur. Metallicum quoque ex eramento

DE ORIGINE ET VSV

Panella It.

est, quo pultantur sono edito ostia, **PANELLO** It. pro **TYMPANELLO**. Appendet & tympano quidvis sic elatum, sic conuexum inflatumque eo nuncupare: vas quidem metallicum coquis notum: estq; tumor corporeus, aut extās, aut intercutis, adque tympani sonitum iam tympanites. Sed iam aenea egredimur. Est & conuoluolus viliusque liliū tympano

Campanella It.

forma Italica & officinis campanella. Earundem semilatum iam pridem alluisse videtur in anula campana, pro aenea campanula. At in neutro parua ratio: nec enim tympanica perhibetur inula, aut Elenior,

Enola It.

Ella H.

Aulnee G.

inde **ENOLA** It. ella H. **AVLNEE G.** ex Helenes aiunt lachrymis, Iuliaeque olim in delitiis. At tympanum pedestre refert, onerum ad aedificia circumagen-

Timpano It.

& H.

dorum rota, **TYMPANO** It. & H. Præter enim illud quod membranis utrinque contextum est, antiquis aliud notius, & hac extare ætate apud externos fertur equestri usu, aeneum, & in conum fastigiatum: cuius forma & nomine, cetera quæ superius diximus, prædita sunt. At per alia atque alia, non aliena, si proxima intueare, vocabula, in ista sermo noster perduc-
tus est.

AIREAV.

Maius quidem aratrum innixū curriculo **CHAR-**

Charrus G. RVE G. illud quasi aratellum solo vomere ductum.

Ab aratro quoque A R A T R O It. arada H. Aratro It.
Arada H.
Airee, Aire de
terre G.
Aratione directâ ductus terra sulcus A I R E E, A I R E D E T E R R E G. aut quadrangulari in hortis.
*Vomere quidem directi aguntur sulci & lineæ, qua li-
re: unde delirare qui à recto aberravit dici: alludi
quoque ad asinū ad lyram credatur, agricolâsque etiâ
nostros adagium velut edoctos, ei qui in arando delira-
rit, vecors aliâs animal, asinum impropere. Aratoria* A l'asne G.
*verò neque functione laboriosius (laborare ipsum dici-
tur) neque defatigatione molestius, indignis indignius
haberi qui culturæ, rei omnium optimæ, animum labo-
rémque intendunt. At inde A R A S S E R G.* A rassa G.
*molestare & defatigare. Subobscenum quoque ab arâdo, vel
antiquis scriptoribus Gallis, quiddam est: ni ab arrecto,
vel ἀνὰ τὴν ἀρούρη.*

A I Z.

A S S E R O It. *Afferem affemue notum est ta-
bulam sectione & abscissione paratam, T A V O L A* Afferro It.
Tanola da
Segar It.
Tabla corta-
da H.
Sciage G.
Vigones.
Vigas H.
D A S E G A R It. *tabla cortada H. s C I A G E*
G. atque adeo id genus affula, vigones H. laruata
*fronte secones: nam trabes vigas quasi ligas (contorta
non ignota origine) scandulæ denique, tanquam scindu-
la, aut à scandendo (ita enim gradatim aptantur) aut
scindendo, ut illa superiora: minutiores, hoc est, asser-
culi quasi scantinulæ. C A N T I N E L L E* It. Cantinnelle It.
quodque membratim inquam & in partes secantur
M E M B R V R E S G. Qua diminuendi forma A I S- Mèbrures G.

DE ORIGINE ET USU

Affluens,
Assu G.

Ripias H.

SE AVNES, ASSIS G. *asses inquam* & quasi *as-*
sinuli adium operimento, usuque tegulario. Idem te-
gendi assularium ferè genus ab epèpè quod est tegere,
ripias H. In laterum coctilium, aut sectilium lamina-
rum penuria, aut omnino penuria, qualis ante Pyrrhi
tempora Romana memoratur, sed compendio, ad-
hibentur.

A I S E.

Aggio It.

Holguar,
Holguado H.
Esser bene le.

AGGIO It. *Commoditas rerum quantum*
non indige vitæ satis est, & ex commoditate volu-
ptas. His qui dotatus sit & quem fors leta bearit, is
vulgò beatus, augustus & a'pos, inter homines collau-
dandus dignus & a'ios. Quàm enim paucos inter ho-
mines ambulantes, ait quidam, hoc numero recenseas?
Vacuum illum à curis, & quæ maxima censentur,
indigentia perturbationibus, quæq; his proxima, uti-
litatis appetitionibus, laxis & liberis lateribus esse, &
tanquam placido quietis in strato collocatum referunt
Hispani holguado: holguar enim quiescere. id ita alij
exprimunt, cui benè sit: ESSER BENE It. Do-
loris quidem absentia, apud homines. benevolentia, re-
rum, quæ appeti solent, temperata mediocritate (ad hæc
enim oratio nostra instituta est) affluentia, quid præ-
stantius hominique felicius? Vulgi hæc opinio est de
summo bono, sapientium digna: dum diuinarum adsit
gratiarum actio. Liceat vacetque commoditati & vo-
luptati humana cum triuiali (triuialia enim radimus)

sed lepido & appposito Martialis de felicitate humana ad seipsum encomio paulum immorari: cui si binos pie clausulæ versus addideris, commoditatem Christiano dignam fortasse consummaueris:

Vitam quæ faciunt beatiorē,
Iucundissime Martialis, hæc sunt:
Lis non parta labore, sed relicta:
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta,
Vires ingenuæ, salubre corpus,
Prudens simplicitas, pares amici,
Conuietus facilis, sine arte mensa,
Quod sis esse velis, nihilque malis:
Summum nec metuas, diem nec opta:
Vnum crede deum, precare, lauda,
Vitæ perpetuæ pium datorem.

Talis quidē aut *ὁ δὲ τῷ ἀξίῳ ἢ ἀγίῳ*, aut etiā *ὁ ἀξίος ἢ ἄγιος*. Varroni quidem diues diuus est, nulliusque indigens deus: Beatus bona multa possidens. Sic quoque locuples ille, atque assiduus latino verbo videbatur, ab asse-dando atque addititio sine, quasi assinus. Inter potentiores honestioresque assidui collocabantur: honoratæ præstantique æstimatione commodis fortunæ abundantes. Namque

Est in diuitiis sors felicissima: si Græco credimus,

Est ἡ βέλτιστα ἐν δόξιας ἀρετῇ.

Contra ab ætarijs aut verò inopibus neque suis, non

DE ORIGINE ET VSV

denique publico suppetia sperantur. *Miseri tristésque immo nequam vulgaribus quibusdam sonis censentur:*
TRISTE E' IL POVERO Jt. Nec enim sine numine diuum ingentes rumor est utcumque cumulari opes. Hæc pro diuitiis. Paupertatis verò siue piorum proborumque multorum testimonio, siue vnius Christi assenuratione, multò maxima laus est: tum vel potentibus (nec verò diuitia semper optimis) ne inuideant: tum ut in ærumnis sese ad spem & patientiam consolatione accendant. Debentur Deo utroque, sed diuitiarum inquam casu (exque opibus sæpe obliuio) gratia. Atenim (præstat aurea mediocritas) cui contento sibi satis est quod habet, quod sit esse velit, nihilque malit: nō qui aut auarè partis nō utitur, (nec enim bona tum beant) aut miserè parandis inhiat, perdisque, ut dicitur, iudicio refusurus congregat, meritò ille commodus, meritòque diues reputetur. Miserior alioqui & tantò egentior diues paupere visus est, quantò stipè maius aurum ex Græcis lepidè *Ausonio:*

Diues eger nummis, Cereali munere pauper.
 E' one verò insolens es & ferox, homo noue, quod cum numis alium superes, cæteris quæ maiora sunt, superare tute existimes: nihilque præ te feras? An qui te alius, fortè numis, idem omnibus superet? Amicitiarum sanguinūque vincula, hominūque iam colloquia auro ad libram appenduntur & rependuntur. *Aurei prob*

proh seculi ferrea calamitas, & tantò indignior, quòd
 statera instabili sæpe agitatione nutat, atque bilancem
 anceps deprimit, eleuâtque fortuna. An præterea igno-
 ramus rerum conuersiones, temporum vicissitudines:
 centenariûmque, vt refert Gallica paræmia, vexillum, Cent ans ban-
 centenarium vehiculum? Festiua verò & incurij bona niere, cent ans
 pars vulgi, mediocritatem liberam sollicita affluentia cinieret G.
 præfert: si diues es, aiunt, bis cæna. Paruo scilicet & me-
 diocri, faciliq; gaudet natura. Hoc me loco subit al-
 tior recordatio: quàm multa hominum millia oculis
 aspexerint, quam pauca animo attenderint, ad binos
 Palatij huius Parisiensis pro gradibus positos priscae
 simplicitatis versiculos.

CHACVN SOIT CONTENT DE SES BIENS,

QVI N'A SVFFISANCE N'A RIENS.

Duriusculos, at curiæ fontispicio, fori amplexu dignis-
 simos: quos suauiter modo Martialis,

Quod sis esse velis, nihilque malis:

aut ille expresserit.

Qui sat habet, diues: qui semper quærit, egenus.

Quod si qui contentus, is diues: multò etiam magis sua
 sorte contentus, is felicitate pollet, quam mediocritatis
 æqualitas ipsa suis amplectitur finibus. Diuitiæ
 quidem plurimùm laboris comparandæ, studij adaugẽ-
 dæ, periculi conseruandæ adferunt: quantum verò
 doloris amissæ? sæpiissime quidem accidit, vt qui multa
 cogere satagunt, plura dispendunt, & utrâque disper-

DE ORIGINE. ET VSV

dunt. Euenitque quod monet parcemia, quò quis plura complectitur, eò debilius constringit. Quid, anne posteritatis cura Tã coquit & verlat sub pectore fixa, tantus indigentia casus timor, vt aliquanta vitæ non infructuosa vsura, diuina autem largitas, tãtumdem, aut quod satis sit non relinquat. Quare liberè Horat.

Cur valle pecuniam Sabina

Diuitias operosiores

Hoc est agro patrio congerendi difficultatem: in quo ait poëta,

— Benè qui latuit, benè vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam.

Veruntamen cum sapiente illo vulgo, placida commoditatis fructum in aurea mediocritatis votum (quid enim si satis est ultra poscimus, id enim quod satis est temporis, familiae, facultatis mediocritate metiamur) non illubentes reponamus. Neque ego tam privati explorator sim voti, quàm communis assertor: communique hoc orationis quicquid est, non tanquam mea delibatum sit gratia. Vt denique extenduntur verba urbis, villæ, domus commoditas etiam secretior, & recondita, cuique necessitas utilitâsue iuncta sit

Aisance G.

SANCE G. Haud dissimile est, quod tum destinatione patrisfamilias, tum ipso vsu ad domũ pertinet, vt nihil recipiatur, neque quod insit, neque quod utile

Aisances & appartenances G.

fit, apud tabularios iunctim ventilatum, AISANCES ET APPARTENANCES G. Sunt & aliæ dedu-

Etia, aut coniugata voces, quæ ad principem propo-
itam reducuntur. AISE non tantum commoditatis
vita est, sed & bonæ habitudinis corporis, conuenien-
di facilitatis: & his contrarium MALAISE G. ni- Malaise G.
mirum quæ vita est, ea cæterorum, quæ ad vitam per-
tinent, commoditas aptè dicatur. A LAISE G Al'aise G.
AD'AGGIO It. commodè grâteque: quod etiâ Ad'aggio It.
puerperæ agrotantisve commoditati inseruit linteo-
lum, A LAISE G. aut quod calorem sanitatèque Alaise G.
conseruet

A I S N E.

Pro AINNE ANNE annatus, correptè ab antenato
 (eaque corripendi deriuandiq; via fuisse videbitur) cen
 antegenito: non eodem quidem cum primogenito, qui
 vuluam aperit, Deo Mosaica lege, & hinc Turca-
 rum Imperatori sacer est, quoque extincto primogeni-
 turæ extinguitur ratio: At hoc extincto (iam quidem
 promiscuè primogenito, sed extantium liberorum) aut
 ad proximum ius delabitur, aut in heredes suos trans-
 mittitur. Loco enim Et presentia patrum succedunt
 eadem sexus sorte liberi, quod ius representationis quo- Droit de re-
presentation o.
 que dicitur. Totum hoc antegenituræ ius, fauore libe-
 rorum simul cum feudis introductum est: non filiarum,
 nisi speciali aliquo regionum iure Picardiæ, Norma-
 niæ, Britannia: & non extantibus masculis. Feudo-
 rum autem ratio, germanaque ea percipitur esse origo.
 Cessante Gothica inuassione ab imperatoribus Germa-

DE ORIGINE ET VSV

nis (ad quos superstitis imperij vindices summa prolapsa est) beneficij loco meritis, meriturisque, armorum virtute & opera (inde militaribus, & quasi militaribus, dedita) coloniarum translationis antiquo ritu in vassallos maiores, minores, minimosque, ordinibus, ut credibile est dispositos, velut cliētes, honestioresque ascriptitios, collata sunt pradia: ea quidem fundo dicta lege, ut extantium filiorum primi, aut horum si dcefferint liberi beneficio potiantur: qua deinde seculorum serie & varietate mutata, aucta, emendata lex est. At ea Moisaica auctoritate nixa est: cui praterea potius praelegare, quem dignus praeferre liceat, quam qui primus, ut natu sic consilio, armis tutelaeque paratior esse debeat, paternis amicis notior atque deuinctior: addene diuisione nexo pradio, aut quam minima in minoribus feudis damno etiam aliquanto domini, contingat. Nam maiora diuisionem ipsa vix subeunt: maxima si in colū, ut dicitur. filiarumque casum deciderint, ad regnum imperiumve primaeuo iure (at huic saepe obstiterunt fauorabilia indulgentiae principis pacta) reuocantur. Alia aliaque ratio moribus nostris, immo iam scripto iure, sed senatus sententijs approbato, & feudorum & primogenitorum praelationis est, pro regionibus, prouincijs, agris. Vulgarius tamen & commune Gallicum ius est, feudalis praedij domum singulas singulis in prouincijs vedicat) adiuncto circū agri ingero primogenitis cedere: Quod item spatium, cappi gallinacei cohortaliū anima-

Tomber en
quenouille G.

Vol de chappo
G.

lium nobilioris, dominicóque vsui commodioris, euolutu deficiunt. Hæc consuetudinis præscripta lex est, non amplianda fauore quidem vnius, in caput & odium multorum & reliquorum ex familia. At mitissima illa & acceptatior lex: Apud ceteros alteram ferè regni partem aut totum, aut maior pars percipitur, nonnunquam quinta, quæ ex hæredatis legitima, vsu fructu ceteris manente: seuissimum in postnatos & mitigatione dignum. Palestricæ declamationis otio relinquimus: vndenam tam inhumana, vel à parentibus in liberos seuitia, vel à lege contra naturæ aequalitatem æquitatēque legum seueritas. Iustiniani equali à natura sorti lex filios filiāsque adiudicat. Constitutionibus denique post tertium gradum substitutio intestati causæ, legimóque hæredi rem restituit. Sit hæc substitutio, sit lex à collatore data: at quoto iam gradu & seculorum serie donationis memoria euanuit? Quãti verò hinc inopes locupletum liberi, malis sese artibus perditisque extorrium & damnatorum consortijs dedidere? Quamquam nec deesse feruntur qui ante genitos anteuerterint, stupiditate nonnullis in locis etiam notatos. Temperata iuris communis compositiones res sedabitur, ut antegeniti dum primatus natiuitatisque beneficio gaudent, paratiores consilio manūque, & qui post se natos parentibus orbos subleuare possint & debeant, non se tam sorte quàm officio, non minus onere quàm honore, in hæc bona ingratijs successisse præsu-

DE ORIGINE ET VSV

Honorables
Honesti G.

mant. Cum verò non militaribus viris alioqui hono-
ratis & laude præstantibus regij iuris pensiuncula (sub
diplomate non, ut olim, solenniore, quam regij delegati
apocha) feudalìa comparare, & sibi habere liceat: alij
militarium vicem vel parto, vel collato acquirere: in-
ter eos antegenituræ ius idem obtineat, communique in:
hoc militarium; ut æquum videtur, facultate censean-
tur. Antenatum dicimus extantium primogenitum;
mayorazgo quasi maioricium, maiorem ut natu sic:
facultatibus: postnatum verò P. V I S N E G. secundo,
ulteriorëve gradu, primogeniti tantum, ut existimo,
quem unū id ius agnoscit, ratione: M A I S N E G.
minimus ferè natu M O I N S aut μὴ A I S N E (si Græ-
cum autum Gallico fundo lubet annectere.) Nusquam
enim eveniat postremum, quem nemo sequitur primo-
genitum dicere, vel si in hunc hereditaria sors dilaba-
tur: si quidem unicus est; unici non & alias inhono-
rato nomine habetur. Sed hoc denique à iure communi
secundogenitis beneficiū, aut solamen est: ut si heredi-
tas in primogenito mortuo sine liberis resederit, frater-
nam, non paternam, largiore equaliter obuentu inter se
diuidant.

Majorazgo
G.

Puisné G.

Maisné G.

Elis unique G.

A I S S E A V.

Aissen G.
Asse It.
Eux H.

Rusticulè A I S S I E V G. A S S E It. ex H.
medium transversumque currus, quo ipse sustinetur,
rotæque vertitur, axis, illic tanquam axellus, hand rei;

at locutionis non inusitata diminutione. Ad quiduis quoque transfertur in quo stat agendæ rei summa, & in quo axis, ut in dicto est, vertitur. Bini quoque cælestis spheræ poli, axes: circa quos terræ transuersos Arcticum & Antarcticum (ἄρκτος Ὠρεῶν signum illi, hic verò illi contrarius polus est) circulis ut rotarum circumferentijs mobilium, humanæ mentis speculatione, distincta, spherici uniuersi orbiculata figura, perpetuo ipsa motu agitur & conuertitur.

H A I T.

DEHAIT G. Aduerbialis vocula quam dictio- Dehait G.
nis plus faciem gerit. Alacri ea audentique esse animo,
atque ad agendum auido, ab auere tanquam auito, quis
iubetur esse. Quin auspicata & ferè matutina salu-
tatione, Auè, assurgimus, alacritatem & letitiam,
χαιρε, optantes diurnam. hinc quasi auitare cupere,
alacrique studio duci HATTER G. atque αἰτῶν:
quid enim alacrius animo, quàm cum res voto, atque
ex animi sententia succedit? Alacri inquam animo
ALEGRAMENTE It. alegremente H. Alegrement
Sed illud nostrum in compositis manifestius: s o v- Alegrement
HAITTER G. tacito & suau (nam ei & suauē re- H.
dit) voto optare, quasi subauitare. Abeodem CON- Sauhaister G.
VOITER arbitraria oris facilitate quasi CON- Conuiter G.
HAITTER, tacita sed in malam magis rem concu-

DE ORIGINE ET VSV

*piscentia optare. Ita ergo malim quàm agedum, aut
maeste: nec si aspirationis loco mouearis.*

ALACRE.

Alacer is animo & corpore: & Latio potius veges.

*Alegre G.
Ligero d'ale-
gria H.
Dispositio It.
Dispos G.*

*promptusque corpore, & Festi etymo, alis acer. Cui hæc
conueniunt ALEGRE G. ligero d'alegria H. bene
dispositi corporis homo. A qua corporea vegetatione
& alacritate, prodire festiui promptique non secus
animi, tum quidem publicè exultatoria ALEGRES-*

*Alegresse G.
Alegrezza
It.
Alegria: H.*

*SE G. ALEGREZZA It. alegria H. Et
qua ex his cetera Bellico & gladiatorio vsui comptè
formatum corporei thoracis tegumentum, Nimirum
quod audacem alacremque, animo confirmato ex confi-*

Alacra G.

*dentia, hominem reddit; ALECRET G. quasi ALAI-
GRET: Maculis autè squamisve iam penè obsoleto mo-
do inductum tegumentum, sagusve GIACHO, (A-*

*Giacho Cami
scia di maglie
It.
Cotta de mal-
la H.
Cotte, lacque
de mailles G.*

*MISCIA DI MAGLIE It. cotta de
malla H. utrumque Gallis, quod & alio succedet lo-
co: huic enim haud parergon est, & quod PAN-
ZIERA Jt. POICTRAL G. ventri pectorique
ictibus peruiro, obtegendo: cui fini, ut interiora obtege-
rentur; inductus est olim thorax, pars anterior pecto-
ris ventrisque: medicis corporea, inde custodiæ & te-
gumento coriacea. at ad proposita hæc quoque perti-
nent, quod cor confirmant, audaciámque ipsi ingerunt (se-
des enim audaciæ cor asseritur, sanguinique refugium.)*

(CORAZ-

CORAZZA CORAZZINA *It.* corazas cor- *Gorazza*
 çalette H. CVIRASSE pro CVEVRASSE CORCELET G. *Corazzina*
It.
 an thorax, an lorica. *Corazas,*
Corçalette H.
Cuirasse
Corcelet G.
 Quis enim non in his audacior
 Ut ille apud Maronem,
 Astur equo fidens, & versicoloribus armis.

Malim enim quam à corio, aut thorace : illa enim iam
 mage ferrea, totumque corpus induunt : ipsa autem voca-
 bula vna eadem utique littera sibi analoga sunt : per
 que & certitudo originis & linguarum concordia ex-
 emplari testimonio proditur.

A L A M B I C.

ALAMBICHO *It.* Non est quod penitioribus *Alambicho*
 scrutando inuoluamur, quasi allambicium putem : Vas
 quidem vitreum aut terreum, in quod, quod ingestum est
 sensim paulatimque & tanquam allambendo, aut ipsis
 allambentibus flammis comminuitur, & ad concretione
 minori magnitudine perit, sæpe totum euanidum in
 fumum nihilumque abit, ingenti sumptu & vigili
 alchimiste opera simul enascente. Hoc stillatim inquã
 fit, & distillatorio vaporarioque in furno, horno para *Horno H.*
 distillar agnas H. Alius aquæ ebullienti vasis immis-
 sione distillandi modus, IN BAGNO *It.* *In bagno*
 Ft. Ille con-
 uexa in conum forma clibanus & furnus, metallica ter-
 reæue è materia, CHAPELLE G. à capitio dictus est : *Chapelle*
 CHAPPE G. id capitalis indumenti in apicem vsui suis- *Chappe G.*

DE ORIGINE ET VSV

se coniici potest, in tympanis cudendis operculi nunc etiam cerni. At nusquam non distillandi ars & laudi & vsui fuit: abusus ille verò perscrutatorum hominum & distillationibus aliis alias comminiscantium, & in infinitum perpetuumque ducentium, meritò rem in inanibus opera & stolidæ aleæ vituperium perduxit. Eoque rei perpicua processit similitudo, ut cum quis supra caput virisque difficili & perplexo instituto animum intendit: sese stillatim guttatimque comminuere cerebro, facultatibus, tempore quasi allambicare feramus. Huic enim quadrat quod monet ipse Pythagoras, cerebrum ne ede.

Allambic-
quit G.

ALCHEMIE.

Metallica, aeneaque imprimis pretiosioris materiae conflationi confusio. Ego quidem sic rudius, artisque incurius definiero: descripsero verò indefessam vigilantiam, fortuitam observationem, damnosam incertitudinem, horarum fortunarumque iacturam, Prometheiam denique crucem. At usque laudando tamen, & anhelando, ut modò diximus, alchimistæ unam hanc prædicant scientiam: infinitas traduentes, & distillationibus numerosas aquarum, aut solas, aut cum metallis; aut ipsorum inuicem commixtiones. Metallorum ærisque imprimis materia arti subiecta est: quo maximè confletur aurum, hominum voto & pretiosissimum, &

splendidissimum: immò ære negant ceteras conflationes,
ne plumbi quidem in argentum, carere posse. Ea æris at-
χάλκος præstantia, ærariæ etiam pecuniæ contrectatio-
ne nobilitata est. At iam χαλκωμα fabricamentum atq;
conflamentum (χ in nudam aspirationem euanescit)
unde halchimia aut alchimia, aliis alcumia in Latium, ^{Alchimia}
vulgariūque vsum intrusa sit: tam ars constan- ^{It. & H.}
di, quàm ex conflatione opus. Laudabile quidem
& compendiosum sectantibus fiet opificium (adulte-
rina absque suspitione monetæ) una atque altera com-
positionis opera contentis: neque abdita, infinita, ἀδύνα-
τα, petra aiunt, philosophica perquisitione appetenti- ^{Pierre philo-}
bus: ex iteratis inquam mixturis, elementorum concur- ^{sophale G.}
rente ope, duro & lapidoso conflato conflandò ve corpo-
re: hic siquidem finis eorum est philosophicus, ac πέτρας
καλλωτέακος, fortasse non petra. Successit deinde, ut cum
quattuor elementorum atque primarum essentiarum
ignis, aëris, aquæ, terra, atque his sobole hærentiū qua-
litatum calidi, sicci, humidi, frigidi, notio tractatióq;
artificis istius philosophicæ menti incumbat: ex his a-
liud quoddam, quod diximus, tamquam elementum,
& quintam essentiam (concreta quidem corpora, ^{Quinte essens}
concreta &) secundariæ essentiæ sunt) & ut inferio- ^{et G.}
ri non dignandam loco, & quid denique præstantissi-
mum, conficere vsque enituntur. Inde & in ceteris
abditum & ingeniosius quidlibet, tale aiunt. Processit
deinde perscrutandi curiositatem, ex eaque promptam

DE ORIGINE ET VSV

Quinte G. animi agitationem ad leuitatis notam, *QVINTÉ G.*
Capriccio It. **CAPRICCIO** It. quasi caperitium, quod in ho-
 minem dicitur capitosum, vertiginosum, ad eaque ab-
 stracta & imaginaria ceruicosum. Quibus concurret
 quinta in Musicis nota mutationem insolentem opifi-
 cibus, & adagione notam redundare. Vertiginosum di-
 xi non tam è morbo quidem corporis, quo circumrota-
 ri malè affecto cerebro videntur omnia, quàm & cor-
 poris & animi: **AVERTINE V X G.** aut probiùs **VER-**
Auertineux G. **TIGNE V X:** **AVERTING.** Vertumnus non hercle
Auertin G. Deus, sed animi inconstantis tortor. Addam loco
 phantasticum trinis linguis notum & correptiùs **FAN-**
Fantastico It. & H. **TASTE G.** qui multa animo, acrique imaginatione
Fantaste G. apprehendit, tam τὸ φαντάσματος quàm τὴς φαντασίας
 hoc est, eius quod est, & quod non est imaginationis,
 sed in malam magis partem compos. in quam penè
Fantaisie. & ipsa phantasia dicendo perpendēdoq; vulgariter ma-
 gis sumitur: eadēque cantando edendōque, ex occur-
 rente animi motu, musica, vt Gallis, sic Italis **CAP-**
PRICCIO.

A L E S N E.

Sablia It. Pro **ALEIGNE**, **ALIGNÉ**: quod ratione ostendi-
 tur: subula est enim **SVBLIA** It. ferreum & accu-
 minatum instrumentum, quo calceariorum filum ad
 suendum intruditur, dirigiturque tanquam ad lineam.

Ei verò filo non tam è lino (est enim crassius) quam ad lineam quasi lineolo LIGNEVL G. hoc est lineari Ligneul G. aptatur setum. Eadem subula *ALESINA*, *LE-* Alesina Le- *SINA* sina it *Jt. alezna H.* quibus scilicet linea (indicante Aleznah. & arguente gallico *ALESNE*, ut apparet) originem dedit.

ALIENER.

ALIENARE *Jt. agenar* ceu *ajenar H.* voluntate auocare & disiungere, atque sui ipsius mente: aut quod usus nobilioris est, alieni à se iuris facere, venditione imprimis ut aestimatur potissimo, non vno alienationis modo: Est enim & permutatio, donatio, per usucapionem, atque non utendo seruitutis amissionem, ait Iurisconsultus. Quamquam quæ negatoria & ad non faciendum attinere dicuntur seruitutes, nullo temporis interuallo amittuntur: nullo enim accidere oportet: sed qui permiserit, rectè ille non vti dicetur. Vix quoque est, ut quævis translatio dominiij civilis, aut naturalis, à minore, femina, ecclesia alienatio non sit. Siquidem restitutionis (stante interim alienatione) litteris & beneficio opus est. Alienare autem pignori que dare (vel si hoc illo magis prohibitum in fæminis semel fuerit, facilitate sexus) nemo est qui sanè in iure scripto, forensique idem esse dixerit: Quamvis & numorum restitutione vtrumque dissoluatur, & in casum conditionemque temporaria vel perpetua redemptionis, ceu pa-

DE ORIGINE ET VSV

Etto priuato, ceu publica lege (quali sunt dominici fundi) conceptam alienationem fingamus. Atenim qui pignori habet (teruntur enim ista & in foro agitantur) non dominij translationem, non rei vsum (nisi cum dicta res sit in rebus soli) agnoscit: edicto autem vel ipso regio diuersitas edocetur, dominij venditione alienati, pignori dati, & in vsumfructum dotémque concessi.

Domaine alié-
né, engagé,
baillé par
vsumfruct G.

Conditionis quidem suæ exitus singula hæc resoluit: Initium verò contractus illic rem multò plenius quàm in pignore & vsumfructu acquirentis facit. Nec enim pignoris datio, magis quàm vsumfructus alienatio dicenda est. Neque si, quòd ad dominium attinet, vix vllum pignori datum, non & venditione alienatum est: non etiam redemptione & contrario venditionis pacto, ut cætera priuatorum & communi iure, ut principali rescripto, sic beneficio resoluitur.

ALIMENT.

Alimento
It. & H.

ALIMENTO It. & H. Alimentis imputantur cibaria, vestiaria, habitatio: adde focum vitæ fomitem. Victus vestitusque nomine vulgò comprehensa, ea inquam quibus viuendi curandæve gratia vtimur, ait Iuriscōsultus: Quibus quis frigus duramque famē depellere possit: sustentacula fomentaque vitæ, **mantenimientos** H. pro qualitate quidem vulnera-

Mantenimie-
tos H.

te aut legataria personæ persolunda, nulla interposita
 ut est necessitatis lex, mora. Lubet utique dignum est
 otio, ad hæc quæ in victus & alimentorum ratione sum-
 ma sunt & præcipua, quæq; inde orta atque effluxa pro-
 babili, non Orcina, fide coniicimus, diuertere. Quorum
 prima in pane partes (sacri mysterij fide) segetumque
 beneficio sunt, frumēti potissimum, quod etiam, cibumq;
 σιτὴν communi voce Græci nominant. Ferax Sicilia po-
 pali Romani hordeum: aurea Chersonessus, quæ Tauri-
 ca à cultura τὰ ἀπὸ τοῦ γόργειν Georgia, (anne à pingue-
 dine & ex mollitie μαλαχὴ sic MALACHIA) <sup>Malachia
It.</sup>
 nuncupata: neque novum est à Cereris muneribus
 nuncupatione censerī regiones: vetus felixque Campa-
 nia, è camporum vbertate ipsa georgia TERRA DI <sup>Terra di La-
uoro Lavori-
ni campi It.</sup>
 LAVORO, LAVORINI CAMPI It.
 Neapolitani regni portio sed viuendi adiumentum.
 Haud secus nota regio & regionis ora PAYS DE <sup>Pays de Châ-
paigne, Châ-
paigne de
Berry G.</sup>
 CHAMPAIGNE, CHAMPAIGNE DE BERRY
 G. tum si quis alicubi particularis locus, villa, ora cam-
 pi notantur cognomine. Visum est ab eadem feracitate
 alimentariaque vi, & has regiunculas denominari
 BEAUSSE G. lepidiore voce pro BLESSE BLEDEDE qua- ^{Beauss. G.}
 sibladia. Bladum enim grani ad victum omne genus
 frumentum imprimis nostrates nuncupant: quo de suo
 loco. Ea vix alia frumenti magis ferax regiuncula,
 pinguisque, plana, pedibusque adherens, viatorum
 & bonitatis adagio: Ni bellicis tumultibus aratorum

DE ORIGINE ET VSV

hominum & animalium defectu (ut & permulta) penè ipsa defecerit. Contrà cultris, aiunt, adherens (ut est tenax secale) via commoda, habitatione lata,

Soloigne G. vicina huic dicta secalonia, SOLOIGNE G. pro SEIGLONE, quod secalifera, pagulo etiam vocis indice SEIGLOY G. Qui item agri situ ferè paludoso sunt

Blouzes G. & pingui, à BLE BLOVZES G. Dici quoque pridem visa est ea Aluernia pars, qua planitiè in copiam feracitatèque segetum extenditur, alimoniam reliquæ montosæ præbens, quasi Alimonia, parua flexione LI-

Limaigne G. MAIGNE G. nisi verò à limo pinguiore solo. Minor hinc quoque sit, non ferax minus, Niuerniorum plaga

Anoignes G. AMOIGNES G. Est enim & nonnunquam sua propriis nominibus ethimologia, maximè si communibus concurrat: est cum cæteris analogia. Et quò similitum nos exempla incitent: Non te loco præteream nominata, incerta verò (priscis ignota scriptoribus) vagans nominis origine, Francia: parua primò prouincia, fluuiisque penè septa, penè insula: atque inde & urbibus & prouinciis & regni antiqui amplique ornamentis dilatata. Paruo enim magnitudinis incremento, stadiorum vix decem Gallicorum continetia, à Parisiorum vrbe ad Sandionysiacum pagum planitiæ extensa, incolis cultoribusque populosissima, optimi & probatissimi (nostrum abiit in adagium

Bled de la France G.

BLED DE LA FRANCE G.) frumenti imprimis feracissima: vini quoque & fructuum, quæ vallibus discerni-

discernitur: at feracitas iam addicta est Cereri à geren-
do ferendóque grano dicta Varroni: ferax ideo quasi
feracia, facile Francia. Vniuerso inquã Galliarũ regno
cognomen præbet regiuncula, regis regníque perpetua
sedes. At tale regionis angustæ in augustam ditionẽ sape
dilatatũ est nomen, Romanæ, vt ne alias nominẽ. Non-
nulla eodem referas oppida, pluravillarũ loca Gallica à
feracitate, nec nisi feracia, vel hoc nomine VILLE FRAN ^{Villefranco}
CHE: Quæ extra Gallias sunt tũ hæc in Italia castrũ ^{G.}
forũmq; Gallorum CASTEL FRANCO, VIL- ^{Villa Fran-}
LA FRANCA Jt. quod non Italia ignoti Galli. ^{ca, Castel}
Anne poëtico Æneæ in Italiam appulsu, in Paride ^{Franco It.}
tamquam Parisio decepti, mouemur: aut hæc appellen-
tibus profugis ora sedibus parata, littoríque vicina fuit?
Hectoris enim nepotem Francionẽ si quis ad prosapiam
assumat, ne nominis veritate, mea opinione, inducat.
Non etiam Franconas Germanos (agnosco vicinas
voces & non pudenda incrementa) fluuiis, lingua,
moribus quàm diffitos: non Francum ducem, qui Ger-
manis utique Franconibus, non Gallis Francis impe-
ritarit. Quæ à nobis probabili fide delibata, si quis
aut inficiis, aut ludibriis exceperit, (vt ex multis vna
cõiecturis limpida veritas elucescat) probabiliora emu-
latim prodant. A feracitate, cuius alimonia finis est, ad
alimoniam reducor: a qua me denique rei ratio, vicinia
vocis, vulgíque loquentis mens traducunt, equum
temoni currus alligatum, præ ceteris labori magis in-

DE ORIGINE ET VSV

cumbentem, eorum dominico studio nutricium, quasa
Limonier G. alimoniarum, LIMONIER G. suspicari: hominem-
 que eiusdem inter consortes opera & vigilantia: atq;
Gaignepain G. alia voce GAGNEPAIN G. panilucionem dixeris.
 Ex qua usurpata equi voce (quamvis posterior temo-
 ne analogia videatur) usurpatus sit ipse unius equi
Limon G. temo, LIMON G. vix à temone, quod aliena nimis
 littera, malèque consona sint dictiones: ni à ligando
 quasi ligemonem, ut à tenendo cum Varrone temonem
 fateamur. Vtendi verò ritu bini temones discrepant:
 hoc singulatim vnus, illo iugatim bini aptantur equi.
 Hac coniecturis fulta augescunt & aliàs aliis, à ratio-
 ne fortasse, priscòq; etymologicorum ritu non alienis.

A L I S S E .

Hunc fructum ceraforum è genere minutio-
 rem, dulcedine apud nos subinsipidum, temulentia si esu ite-
 retur inflictorium, Vlyssis sociorum esca & incanta-
 mento (quos aut hoc fatuo cibo deceptos, aut tum
 præstantiori illectos fuisse oportet) ipsius autem fuga
 & contemptu celebratum, profert lotos arbor quasi
 ALISSE Vlyssium. Mireris tam doctum vulgus ad
 Vlysses cogitasse? mirer quoque etymi tam dignum
 approbatione casum, inter vernacula inuentum. Nam
 à loto arbore, quasi alotium: aut verò quasi allicium
 (allicit enim & auiculas & viatores) dicat, cui arri-

deat magis. Merei vocisque lepida non minus monet ratio. Fingitur illa à præstantissimo Homero pendulicium quidem fructuum hoc est vitiorum arbor: ob quæ & animi facilitate, & gustus dulcedine Ulyssis socij incauti, & ut in via, hoc est, terrestri hac vita irreviti, potioris patriæ oblitj sunt: ipse verò multifcias sapientia constantiâque animi aduersis superatis plurima pericula evasit. Cerasorum inter genera infimo inquam id pretio est, immò apud alios, quod prodatur, nullo & innominato, viles pastorum delitiæ: Eâque ratione à viscioli nunc Romani fructu (quidam contra putant) præstantiore differt, Græcâque illa λάρυξ præstantia perierit: Viscioli inquam non Latini fructus sunt BISSOLE Jt. à bis quasi bissula, aut binabi- Bissole It. nulâque cerasa: parili ratione rei & etymj GVINES G. inquam bina, præstantia ab illis tantum, sed his aptior Guinej G. sub Cerasis locus fuerit.

ALLECHER.

ALETTARE & ADESCARE It. Alettare
Adescare It.
Yescar H.
yelcar H. Esca & blanditijs allicere, cæterisque excitamentis, titillationibus, hamis, morsibus ut aliàs dicitur, attrahere & ansam faciendi dare. Dubium an allicere & ab allecto, anne ab esca, quæ ipsa apud Latinos re vicina sunt, verbo etiam apud nostrates: ESCA It. yelca H. HAMORCE G. hamus, ad- Esca It.
Yelca H.
Hamorce G.

V ij

DE ORIGINE ET VSV

- ieſtitiis fini ceteris, Vt iam in HAMERSON: aut à morſu & mordaci titillatione. Cumque ille & agendi occasionem & actus exordium præſtet: meritò vel in
- Hamorcerio.* *aneis ſclopis* utrumque uſurpatur: HAMORCERG.
- Aleſche G.* rem ut hamo ordiri. ALESCHÉ G. aduerbij vice, ad eſcam: cum expetiti tantillum cibi porrigitur, ut hinc maius deſiderium & appetitus allectis ſuperſit. Malim enim quàm à λέλειν & lingere: atque iſtius cibi
- Leſche G.* buccella, LESCHÉ G. Rei ſimilitudo in molariis bacillis proceſſit, quorum attactu mola ad conuerſionem excitatur & allicitur ALLECHONS G. ruſticula flexione ALIOCHONS. Viſi quidem minutuli piſces, exque minutis ſerè probatiores eſca quidem tam alliciti quàm maiuſculos allicientes, quaſi allicij captantium ſpe, aut prædæ euentu: aut denique illaqueati: quaſi
- Allechons G.* LACQVBS, atque alia iterum mutata facilè vocali
- Loches G.* LOCHES. Eodem riuuli ductu non diſſimiles piſciculi
- Laſche It.* LASCHÉ It. parua iterum additione: ni à lacu LAGHO, tum ubi commendantur Peruſino. Quibus reſpondeant item piſciculi, quod turmatim expiſcentur PESQVERELLI Jt. à PESCARÉ. Quo de genere & tractatu, nec probatiores, ſunt quoque albi, molles, & ſubamari piſciculi, vilis que obſonij, que in Apuas aut Aphias Romanas quadrant ſingula,
- Pesquerelli It.*
- Ables G.* APLES, ABLES G. aut ab illa albedine, quaſi ALBES, & eò magis ſi Auſoniani alburni.

ALLEGORIE.

ALLEGORIA It. & H. Hac figurata dicendi forma aliud sentitur, & intelligi volumus (sensu aiunt allegorico) aliud dicitur, hoc est, ἄλλοι ἀγορεύειαι. Translatio quidem seu μεταφρᾶς (illius una species) in una alterave dictione est, ubique lepida atque ἐμπύκη aptatio, etymis frequentata. Cum enim res sint infinitæ, vocabula finita: oportuit unum rei suæ propriè adiudicari, idémque alteri nonnunquam & alteri translatitiè & figuratiuè aptari. Ἀλληγορία verò rei est in factum producta: qualis etiam fabulosa narratio, qualis καὶ ὁμοιοῦς καὶ παροιμία, utraque similitudo atque collatio. Paræmia quidem & proverbium contractior allegoria est: parabole latior. Parabolarum passim populari forma maximus optimusque doctor nos Christus rudes edocuit, tardos excitavit. Parabolani optimæ hinc originis, & sanandi ministerio, & circumeundi per prouincias sub imperatoribus Romanis per collegia extitere. Neque is mos potissimum in Italia deperijt, non dico inter mimos, sed qui medicinam experimentis exercent, ἐμπειρικοὶ **EMPIRICHI** It. & H. Empiriques. Ft. quibusque opponuntur Physici, naturalium arte tradita præceptorum, ὠτentes medici, **MEDICI PHYSICI** Ft. Quibus si observatio incerta, illis incertissima, circitoribus & ἐπο-

DE ORIGINE ET VSV

pulo conductis, atque fortuita. Atenim parabolano-
rum ex laudabili inquam principio, & pio ad Xeno-
dochia obsequio gliscens abusus, inde eorum qui vanos,
futiles, mendacésque hominibus, in scenicum spectacu-
lum sub sanandi specie, venditant sermones, verba in-
quam non herbas, lucri cratem, non veri artem, FA-

Pariboles G. RIBOLES G. quæ & ipsa friuola hoc est cassa, & ut
nullus pretij fictilia, vocem intruferit. Inter prophana
non illaudata est ludens sub Æsopi nomine, & quis-
quis ad Æsopi argutiam peruenit, fabulosa sed rei se-
riæ demonstratio & παθολόγια. præstat enim his sæpe
inuolucris ubi peruicacia, metus, tegendi ars proba in-
tercedit (figuris sæpe plus cogitatu relinquitur, quam
dictu exprimitur) rem allegorice perhibere. Parna-
quidem ex priuatis fabulis utilitas: in his inquam so-
cariis atque anilibus, Apuleianis immò asininis nar-
ratiunculis (quæ ἀκροάματα χερδοθηµιδία, auribús-
que adstructa & ægri somnia) ingens inuicili per-
niciè est iactura. At neque omnigenis receptæ hi-
storiæ desunt, neque selectæ poëtarum fabulæ: quæ
siue amplexandæ siue fugiendæ etiam prosunt. Iusta
enim atque iniusta scire, è iurisprudencia est. Aut enim
detestanda odimus, probæque amplectimur, aut ambi-
gua in Ἰσοκρίτῳ exemplumque traducimus. Quam
rem & ingenioso studio, & vili lectione nonnulli pro-
sequuntur. At ludentem, enim ait ille, dicere verū
Nil vetat, sed & utile & honestum, lepido, ut diximus,

plausibilibus sub inuolucro. Postremò fabulas illas a-
uiles, atque fabulosas historias, & in quibus velut æ-
gri somnia vanæ Finguntur species, vt nec pes nec
caput vni Reddatur formæ vix dignemur loco: vt
diç, aiunt, tempusq; fallant, immò ne nos fallât. At quas
non iam Bibliothecas coacta volumina compleant:
quibus neque commentis in Hispania opus fuit, neque
in Galliam Italiámque commeantibus. Aut denique
(aliorum enim sit ea animaduersio) apium & studio &
iudicio (multos enim vel eloquij imitatione adiuerunt)
selectissimè notentur.

A L L E G V E R.

*Allegare nostratum usu, & secunda ferè sub Ju-
risconsultus latinitate, ea quæ ad causam faciunt,
è iure, hoc est lege, & legis ratione proferre. Turpe
quidem Jurisconsulto causæque patrono sine lege lo-
qui: non passim verbis, vt Gorgias plausibiliter in
scholis, sed cum mente, vi sensuque legis, ait Iuris-
consultus. at neq; , vt nunc plurimum vel Accursiano
more videmus, assiduè neque affectanter, immò rarò
sepe ipsi Jurisconsulti suæque inuicem nominabant, ra-
rò Cicero classicoque illo numero scriptores. Nunc quo
parciùs, meo sed Veterum iudicio, eò probabiliùs edẽ-
di constabit ratio: & ni necessitas dicentis probantisue
exigat, ad scribendum legendumque tersiùs. Lex au-*

DE ORIGINE ET VSV

*Droit con-
stumer.
Droit écrit
G.*

*tem vel in non scripto iure videntium, moribus vel
conquisitis turmatim testimoniis approbato, & curia-
runt decretis confirmato (name eius origo ex consuetu-
dine hoc est ex non scripto prodiit) vel scriptis princi-
pum edictis, curiarumque decretis consistit: adde exem-
pla similiæque ad rem apposita, altero ferè curiarum
iudicio confirmata, communis (ubi illa deficiunt) hoc
est Romani scriptique iuris legem, & rationem le-
gis animã. A Græcis enim Romani, à Romanis nostra-
tes loquelam, legemque, & aquã & digestam successionem
desumpserunt. Hac qui ad causam protulerit iustis alle-
gationibus vti: idque propriè allegare ex fori seculi-
que vsu dicitur: ni in cæteris & similitudine & ioco.
Sed neque allegasse sufficit, probare demùm ad iudi-
cium conuenit: vulgatumque illud & verum iudicij
symbolum est, secundum allegata & probata iudican-
dum esse. Notoriis quidem nonnunquam & parcè lo-
cus est his, quibus probationes non repugnant: inuita
quamuis & fastidiente conscientia, cæterum in Dei nu-
mine sacramento exoluta. Nam aut à testibus pro-
batio est, quorum probitatis cognitor est, periurij autem
ultor deus: aut è scripto, quod falsi improperare litigã-
tibus liberum est. Etenim aut certissima iudici fides est,
ac tum cauet Sepola testis partes induat, aut utcumque
monitoris: Aut probabili opinione, ne à probatis, in
maioris sententiam descensurus, discedat.*

*Not: ricté
G.*

ALLEMAIGNE.

Amplissima Europæ Christianæ regio Germania, duplo maior hispania, qudruplo Gallia, oëtiplo Italia. Id enim per hæc loca vulgari, non spernendo dicto, circumfertur. Contenta his finibus Gallia, Italia, Histria, Polonia, Vngaria, mari: Continens verò multas, amplas, diuitesque regiones & vrbes: Regiones has fere, Regni, Ducatus, Comitatus, Marchionatus, Principatus, & quo alio indigena dominationis titulo aut à feudis, ecclesiasticisve petito: Austriā, Bohemiā, Bauariā, Daniā, Pomeraniā, Prussiā, maiore & antiquā Marcham, Saxoniam, Cliuiam, Iuliacū, Coloniensem episcopatum, Hassiā, Palatinatum, Turingiam, Misniā, Lusatiam, Silesiam, Moraviā, Franconiā, diæcesim Moguntinensem, Treuirensem ditionem, Alsatiā, Vvittembergum, Sueuiam, Stiriam, Carinthiam, Tirolim. Hæc enim ex nominibus nota sunt loca, & ex locis nomina: quid enim priscis & obsoletis palabundi innoluamur? suis verò illas addictas subiectasque principibus, partim septem imperatoris, Romani successoris, Germanici electoribus, partim aliis, imperatorem, siue ad diætā & comitia cum vocatio est, siue in Spirēsī (ut etiam vocāt) Camera cūriāve agnoscentibus. Inter eas regiones Aristocraticæ reip. ciuitates non paucae sunt, ut opulentiæ, ita doctrinarum mercimoniorumque studiis celebres. Adde amplæ Germaniæ Heluetiam lingua, mō-

DE ORIGINE ET VSV

tibus, libertate (quam exactis è nobilitate dominis, democratica rep. armis diu tentata, iam stabilita, sibi constituit) paulò duriorē, bellacēmque gentem: nō regnantem, sed comparata fidelitate regna iuantē. Atenim si recentioris Germania, Germanica quidem lingua, ambitum descriptione perlustremus: ad Germaniam quoque Flandria, Brabantia, Zelandia, Hollandia, Frisia, Vvestphalia, Geldria, Lutsemburgum pertinebunt. Intestinis sub Carolo quinto Imperatore relligionum discordiis multum illa vexata, longa interpace quieta, corporum quidem præstantia, ingeniiq̃ labore, vel ex Tacito, satis commendata, reliquiis imperij Romani illustrata est. Atenim multitudinem Alemanos fuisse inter pleyōsque conuenit, quæ irrumpēs, aut ambitu, aut certē nomine Germaniam totam occuparit, feroces & Romanæ debellationi nō peruios: Caracalla Alemanico honorato eo cognomine. Hos alij Sueuia antiqua circumscribunt, plures inferiore Germania: nec inter omnes nē nunc quidem conuenit. At nos Alemania Germaniā totā complectimur: **LEMAGNA** cæteris, at sæpius **TERRA DITODESCHI** it. huius quidē contorta est deflexio. a Teutone aut Teutonico **duytschē, TODESCO** quasi **TODENICO** (sternēda enim via est vel ad abditiōra) sed quæ negari nō possit notatio: Alemania leuior quidē sed multiplici-
tate magis ambigua est. Nū enim ab Alanis Germania
ulterioribus Scythis, inferiores, autem hi & viciniore

Lemagna It.
& H.

Todescho It.

Alemanian Alamani (parua sed graui additione) alieni
 gēna primū multitudo? Nū à Lemano lacu, *Alcmanóue*
*fluui*o (nec enī ab his nouū est) & vicinia vocis, & quòd
Romani Imperatores angustis primū finibus Germaniā,
speciali nūcupatione pronuncias multas donantes, abdi-
derint. *Carolus autē magnus ultra hos testamēto fru-*
endā, primogenito qui successit patri Germanico in im-
perio, dedit. Nā alā magnā dicere, ut ab ala nōnulla lo-
 ca & castris, vereor ne facilitas fidē multis minuat. Sim-
 plicioribus denique rectoribúsque ut mihi videbatur,
 cōiecturis innitens (quis enim hoc totum in his nesciat)
 dixerim quasi *Ermaniam Almaniā* Germania patrij
 natia, hoc est, aspera oris deflexione. Nam als man
Alemanum tanquam virum, *Gar ein man* Germa-
 num prorsus virum, laudine an origini, Etymologico
 si cui scriptori credulōque vulgo non reluctabor: at pre-
 ter notationis etiam coactionem, partim est, latina lin-
 gua Germanicam superiorem etate asserere, in qua &
 multa latinitas undique oberrat, ne plura diligenti na-
 tioni ansa loco obtrudam: partim ipsa *Alemania Ale-*
manos: at negabat Romā à Romanis quidam. Adsti-
 puler autem Galliae quoque Latinum ascitū ve nomē,
 non patrium existimantibus. Moueor dictionis *Man*
 quae illic vir fuit, mētionē extendere Latio non ignota,
 multo magis iam in Germania *Alemania*que, quas di-
 cimus, proximis alienisque nationibus vsitata, non
 tam addititio quàm expresso sono: *Brachmanis, Mar-*

DE ORIGINE ET VSV

romanis, Carmania, Turcomania, multisque, ne omnes complectar: aut inquam à Germanico man homine, lingua amplitudinem indicante: aut indicetur eo manus atque hominum multitudo. Externis, dixi, nationibus & linguis, tū Turcica: inde adeo in ora erupit externa & ignorata lingua interpretem TRUCHE-
Trucheman G.
MAN sed integrius TURCHEMAN Turcomanum non tam ex origine, quàm eloquio dicere. Externarū nulla gens notior, simulque remotior. In hac aliāque nos deduxit vocabula Germania: at neque propria nomina institutum est persequi, nec nisi quæ vulgata & amplissima.

ALLER.

Ire & gradi, gradūque accelerare, ipsum denique accelerare (nam & ceteritas festinatio est) sed sic ut à cursu differat, elisio autem in alterum labeat. Aut integrius ab alis, tanquàm alis ferri: nam etiam incessu agilius est, cursu autem lentius, quasi alare: indicioque
Abailier G.
sit ABAILLER G. quasi abalare, pervenire aliquo idque acceleratione assequi, tanquàm alis in aëre, ut remis velisque in mari, figuratitio utroque: Celeripedes enim cum Ausonio, atque celerimanus volare dixeris.
Alcantar H.
Conuenit hispanica vox Alcantar H. idipsum assequi, ut pernitate & eleuatione alitis quasi alitare, altantar contortè quidem (vix ab alcar) sed gravitate Celtiberica aucto vocabulo. Commeandi abeundi-

que licentia, inde & agendi concessione, vulgaris &
 rusticula vox est ALLES G. agite, ite. IRE, GIRE *Alles G.
 Ire gire It.*
 Italis, & Sicilissantibus GIRE, yr Hire: à vado VO *Tr H.
 Vo It.
 Vay G.*
 It. VAY G. quo loco operæ pretiū est coniuratim à lin-
 guis ferè omnibus anomaliam verbi eundi annotare,
 perquirere grammaticorum opera. ALLEE G. locus *Alice G.*
 eundo ambulando homini, neque ad iter tantum tran-
 situmque, sed frequentem itionem, &, ut exprimit Ci-
 cero, deambulationem: oblongiore quàm latiore (Plato-
 nica contento triade) spatio, vicino ferè edificiis, PER
 SPASSEGGIARE It. por passear H. in *Per spasseg-
 giare It.
 Per passear
 H.*
 quo expatiari exercitij voluptatisque ergo mos est.
 Cūque voluptuarie vel antiquo testimonio imprimis
 partes tam rustici, quàm urbani prædij, speciosioresque
 picturarum, & prospectuum lata salubrique accessione
 sint in ambulacro: id ipsum GALERIE G. pro HAL-
 LERIE: nisi γάλερος, iucundusque locus videatur, & re-
 motiora placeant. Emanavit patentis hinc & remotio-
 ris tabulati vox GALETAS, EN GALETAS G. *Galetas
 Chambre en
 galetas G.*
 porticali ut neglecta forma patentius cubiculum. Du-
 plicis verò porticus perhibetur usus & hodierni &
 antiqui, aut sub dio edificiis coniunctæ, vel hortensi:
 ALLEE, TERRASSE, G. siquidē terræ congestæ
 tumulus sit. SOLARIO It. & H. quod sub sole, so- *Terrasse G.
 Solario It.
 Et H.*
 larium inquam & subdiale ὑπέρσολ. Quod apertum
 atque aperto sub dio abierto H. Et in quo discurre est
 parato & oblongiore spatio ut stadio, CORRI- *Abierto H.
 Corridore It.*

DE ORIGINE ET VSV

- Corredor H.** DORE It. corredor H. adde subdiale, quod undique omnibusque peruium **PERVIS** G. antè maiorum domorum ecclesiarumve atria. Aut tectus, quod præstantium tabularum tablinum, Xistus, propriè porticus: at **PORTICO** It. patens & promiscuus in ædibus locus, aut in quam porticum portatur peruius loco, aut portuosa & ingressu patens ea, & aditum portasque ad cætera conclavia prebens (hodierno illic usu) vel columnis variata, quæ collatæ portarum circumactus referunt, **portal** H. Nam quæ Gallis porticus nunc dicitur, minorum liminum angustum magis atrium
- Portico It.**
- Porte H.** est **PORCHE** G. cubiculo tamen præmittitur, si quibus in locis nondum deessetum est. Antiquæ porticui etiam nunc respondet, prestolationi destinatus ante cubiculum & triclinium nonnunquam non minor locus,
- Porte G.**
- Antecamera**
It.
Antichambre
Antisale G. **ANTECAMERA** It. **ANTICHAMCRE**, **ANTISALE** G. Est etiam criptoporticus hoc est subterranea porticus & occulta (murenarij ad Baïas Italia, antri Sybillini ruinarum miranda extâte facie, Catilmarie specus, & plurimo eiusmodi adhuc Romæ vestigio) nullis nunc verò quàm templorum subterraneis & absconditis sacellis, vixque nisi porticali-
- Grutta It.**
Grutta H.
Grotte Cripte G. bus, $\kappa\rho\upsilon\tau\alpha\tau\eta$, **grutta** H. **GROTTA** It. **GROTE** G. & Carnotensibus **CRIPTE** (pridem cauerina solo condita, crypta) cognatæ litteræ g assumptione. Quod verò resumpta & **CROTESCA** It. & H. **CROTESQUE** G. picturarum varietate læta fictio-
- Crotisca It.**
Crotisque G.

ne ludicra est facies, eam criptoporticis adhibere & attribueretur visum est. Accedit huic prosapia HALLEG. Halle G. (arbitraria aspiratio nec stata est) forum venalitium, quo undique commercium ad promiscuum acceleratur hoc est, conuenitur, & deambulatur. Opertus quidem mercium ab iniuria cæli tullela, populique cōmoda ambulationi & negotiosa locus: publico vsui sed & ornamento & Italicis utique, si aliis, in urbibus, LOGIA Logia It. It. amplus locus quasi loceum: aut logeum, scenicus ut choris in theatro colloquentibus τὸ χορῶν δόγμα Andare It. Andar H. Anar G. ANDARE It. Andar H. Vasconibusque Gallis ANAR, qui ab anate deduxerint quasi anatare, probè & genuinè saltē alluserint: nō aliās enim cursum humanū à gressu, alternoque pedum officio temperatum, sic piētè expresseris: & ut ne ab alitè, ut diximus, recessus fiat. Is enim terrestris est & inter ἀμφίβια censitus. At ab ante etiam visum est quod ire, ante se ire, ante pedes prospicere sit, unico ex animātiatibus ostreorum genere excepto. Adde quod ire & abire iussis, deuant INANZY antè occlamatur. Opportunè fortasse tēdere occurrat (quasi tendare t abstracto) quod cum adiunctis gressu, itinere, via ire est: vel ipsum tendere, quale & Maronianū illud celebre & in ore frequēs, Tendimus in Latium. Coniecturarum multiplicitas varietatē parit, certitudinis fidem alicundè non derogat.

HALLER.

Halare, halitum spiritumque emittere vehementem

DE ORIGINE ET VSV

quidem, & ut concusso è pectore : quod Hispanis, tanquam ex acido turbatoque ira animo, singultienti voce
 Acezo H. acezo . Ad nautas onerū laboriosa attractione aut impulsione anhelantes halitantēque refertur: Et hoc grauioris spiritus HAALLER G. HALEINE G. alien-
 Haaller, Ha-
 leine G.
 Aliento H.
 Halleter G.
 Rehaller G.
 TO H. ad halitum diuersa via: ad quem item HALLER G. hunc quidem penè ἀσθματικὸς ductitare. RE-
 HALLER G. difficulter frequentēque hallare, quod exhalantis animæ errantēque spiritus momentaneum
 est, aut obstipati pectoris egrotatio. FIATTO It. flatus animalium ex ore & humano quidem, quo nonnunquā & per vices ingrato fatidōque ὀρώσαντα ὀύτορ, gloriatur scilicet. Exhalatio media ex aëris regione atque halatio aereum spiritum protulit, non in ventum sed auram tepētem, mitēque Fauonium, HALLE G. Nec enim tantū ardor solis, nec is percellit aerem: at vulgò ardentioris, ut sub aestiuo Sirio, halitus solis dicitur: quique ex eo cute perusta vultu rigorem contraxerit HALLE' G. adde quem fascēs popularis inuidiæ, aut aduersæ occlaminationis tempestates exceperint. Foco etiam domestico ad purgandum humiditatis nocumentum, halitūque inducendum salubrem quid appositum. Illius verò auræ atque exhalationis, quā diximus, sepē latenti penetratione corpus sinistrè afficitur, vel huius in dies serotinæ SERIN SOIRIN G. Noxia pestilēnsque aut perambulat in tenebris, aut volat in die, irascēti sagitta Dei: at cui adiutor est

ior est altissimus (ex promissore diuino Dauide) Non timebit à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Est quoq; sed fortior asperique vectrix frigoris aura: etiam ferente vento asperissima, pro **VLTRAMONTANA, TRAMONTANA** It. E Galliis aut verò Germania, asperiore & rigidiore celo, in Italiam quidem

Tramontana It.

Ver vbi perpetuum est & formississimus annus, superatis montibus eam inuolare credulitatis dicto receptum est.

ALLEVF.

Dicemus modò neque sine exemplo, id Allauide, aut Allode, ceu Allaudium latio intrusa, חלל Halal laudare effluxisse ab hoc quasi חלל possessionem laudatam ceu allaudatam. Nec enim ita vocibus dissonantia, neque acitise Germania auxiliaribus opus est, nihilque hic cum ales leud vniuersa plebe. Nulli inquam, nec seruituti, nec iam præstationi feudali ac censuali obnoxiam possessionem: adde neque retentionis à domino ius agnoscentem, neque, ita dicamus, lauditiorum venditiorumque, **LOTS ET VENTES** G. Atque illa passim Laudimia, aut verò Laudia, in censualibus quidem rebus pro ratione locorum mutabilia, in sextam aut duodecimam ferè exoluti pretij partem expenduntur: in feudilibus in quintam, & quinta iterum quintam, **QVINT**

Droit de retenue G.

Lots & ventes.

Deux, ou quatre carolus pour livre.

Y

DE ORIGINE ET VSV

*Quint & re-
quint, quint
& recoquint.
G.*

ET REQVINT, QVINT ET RECOQVINT.

*Abſque laudiis ergo allaudia dici V. C. Budæi, aliorū-
que ab eo mens fuit, haud mihi improbata: idque eſt op-
timo iure prædium cum Cicerone dicere: quòd ſervitu-
tes non debet (quarum iam loco annuæ præſtationes)
licet nulla debeantur, ait Iuriſconſultus. illud optimum
& maximum : nullius inquam cenſui fideique manci-*

*No tient que
de Dieu &
de l'eſpee G.*

patum: exceptis quidem Deo & Principe: **NETIENT**

QVE DE DIEV ET DE L'ESPEE G. *Quis e-*

*nim munera Rei non agnoſcat? Principi verò nihil non
auxiliari obſequio debetur. Quod cùm ita ſe habeat, &
Romanorum imperatorio iure ſiue cenſu fundus teneri,
non poteſt: Longobardico verò, & quarumdam Gal-
liæ partium fidelitati allaudium nexum eſt, regalium
multò magis actorum priſcis documentis, nulla præten-
di poſſe in principem ſupremum quem dixi, licet uſque
inconcuffa, videbatur immunitas: quæque ſi in liberis
non accidat, quanto minus in liberrimis. Pleraque &
alia delegationis (qua occlamentibus indeuotis probior
& antiquior non alia eſt) magiſtratum curiæ princi-
palis à latere, aut per loca more etiam ante acto emiſſo-
rum, ſideli & circumſpecto, moderato verò (utrumque
proſiteor) agitentur & definiantur arbitrio. Bina verò
ſpecie allaudia, hoc eſt, libera proſtant prædia: aut ab eo
cuius nulla memoria extat tempore, aut cenſus fidelita-
tisve redemptione: quæ ſi inter inferiores celebrata ſit,
ſuperiorum iuri non derogatur, Quædam verò (ut dixi-*

mus) vel apud Andegauenses nude fidelitatis obsequio
(quam ore & manibus attestatur vasallus) alligata
sunt, ut pridem Longobardicis omnia statutis: Borbo-
nensiu feudis similia, aut hæc allaudiis, NE DOIVENT

Ne doiuent
que la bou-
che & les
mains G.

QVELA BOUCHE ET LES MAINS G. Sunt
& medij cuiusdam generis allaudia, laudationis ven-
ditionisque cōditioni nexa, à præstatione annua libera,
dubitarim allaudia: at immunitas cognomento patriæ

est uni atque alteri: PAYS DE FRANCALEVF

Pays de frâc
alleuf G.

G. alia laudationis expertia, vix quidē allaudia, & o-
tioso (id enim sonat) censui obnoxia, & quod annuatim
certoque die tribuatur CENS TRVANT, G. Quam-
obrem quæ nullo iure tenentur ea maximè allaudia, li-
bera, nobilia attem omnia, feudis ut paret præstantio-
ra. ALLEVFS & FRANCS ALLEVFS G. præ-

Cens truant
G.

posita illic indicio non discrimini dictione, Beni fran-
chi, allodiali, H. non secus It. ALLODIAVX G.

Alleufi, frâc-
alleufi G.

Quemadmodum autem liberos homines natura produ-
xerit: sic libera, immunia, communiæque bona. Cūque

Beni franchi
allodiali H.
& It.
Allodiaux
G.

lex humana, deinde & ciuile ius sua cuique diuiserit,
legibusque præscripserit: etiam naturali subnixum est
æquitate ius hoc Gallicum ἀρεστος & consuetudinibus
regionum insertum, allodia censeri, ni contrā probetur,
omnia. Accepi tamen qui hoc in principem tantum su-
premiū negarent: ducti, tum Zenonianæ legis vel æ-
quabilis interpretationis argumento: tum Mauritiani
I. C. auctoritate à reo edendum esse fisco, imò fisci dela-

Tout bien est
presumé allo-
dial, s'il n'est
prouuë du cō-
traire G.

DE ORIGINE ET VSV

tori : adde documentorum regionum antiquitatis vim : quòdque nonnullis in locis dominico omnia censui addicta , multo magis regio præsumentur . Postremò , cùm maxima prædiorum pars regio inquam iuri nexa sit , nullus edendi probandique , vel in inficientium iam caterua , finis foret . Atqui allodialis potest etiam demonstrari probarique diuturna & stata possessio : nullaque ratio longinquo (huic enim illa rei & adstipulantur documenta) census feudique cuiquam petenti domino suffragabitur . Nos verò sic semper pium neque alienorum auidum experiamur principem , principisque magistratum .

ALLOY.

Hinc mihi erit exordium à voce Alleluya , quæ penè vulgaris , frequens autem & intercalaris ecclesiasticis cantibus dictio , præcinentibus Choristis , à Davidico antiquoque sacrorum ritu , exultationi credita , unde & à ieiuniorum & μετανοίας indicto tempore , tanquam lugubri , auocata : quamquam idem utraque referat , hæc quadragesimalis laus tibi Domine , & hæc festiuior alleluya laudate Deum : atque indita hæc voci sonantia est , ab Hebræis iocunda festiuæque per hanc mente ad laudes diuinas prorumpentibus . 4m enim laudare est & allaudare : propiusque (ex Iudea vicinia) Hispaniense alabar . Non tantum autem in laude Dei vera exultatio est , sed & sine laude vix ea ulla est : inde & no-

Alabar H.

stratibus & penè omnibus communis vox est festiuitati & letitiæ la la, etiam in Muscis sexta, similique nō nulla ex l & r vicinis mutatoriisq; literis sonantia: nobiliori fortasse origine quā λήρεος λήρευν ἢ εἰς τὸ λύειν:

Nugari enim & ad lyram canere LIRE LIRON G. *Lire liron G. Alloy, alleuf, Allouer G.* malint quidā. Atque his appendent ALLOY, ALLEV, ALLOVER G.

Hoc inquam laudare & approbare, siue in expungendis rationibus, partimque approbandis, siue in exponendis monetis. Inde porro laudatus probatusque numus, metallumque nō adulterino mixtum, & quale ex sono indicatur, ALLOY. Nisi verò ad legem cufum & eam quæ probitati laudique metallice requiritur, conditionem, tanquam allex, ut contrā apud Horatium exlex dicitur. Est quidem & in lanienis aliisque quibusdam rebus iusta laudatāque ponderis, mensura, bonitatis ratio. ALLEV denique optimus maximusque fundus à seruitutibus & annuis præstationibus (quæ antiquarum vice seruitutum) liber, quasi allodium, allodium, ceu allode Latio iam pridem inuecta. Cetera de hoc suo speciali loco. Nobili verò illa & antiquissima patent origine: quam in plurimis præmonstrari posse & hoc perscrutatorio in opere gratamur intercedere,

Y iij

DE ORIGINE ET VSV

ALLOVETTE.

*Allogetta,
Lodola It.*

ALLODETA, LODOLA It. aut per
au, è Galliis in Italiam aduecta vox creditur, attri-
buita Cæsarianarum legionum è Gallia reducùm deci-
matertæ, aut ex galeatis, trita ethimo, militibus Gallis
compositæ, aut veteranis à pernicitatis fortè spe Alau-
da. At neque indigenæ voci sua defuerit origo, aut e-
thimo (alauden æternum Cimbrica antiquaque Gal-
lorum lingua Deum, volucrem autem DIEV DIEV
cantilena intonare Goropij iudicium est) aut utcum-
que æstimabitur proba allusione: plausibilique ut alias
auiculas dicamus donatam nomine, quòd lato matuti-
no tripudiantique cantu, splendida opera Dei, verna
tempora, albicantem auroram laudet, ceu allaudet, et
magnificiat: eaque ratione inter Ieroglyphica AEG y-
ptiorum collocata. Laudatur & ipsa sæturæ copia pla-
nis ubi habitat locis: unde vetere prouerbio ruinæ cæli
ultimo & impossibili casui locum dederit. Cassitis ea

*Coquiada H
Capellina
conarella It.*

galeritisque Latio, atque Hispania coquiada: **CA-
PELLINA, CONARELLA** It. quod cas-
sidis, galeri, cuculli, conuie instar in apice capitis plu-
mam (præstantiæ indicem) elatam habeat. Incerta verò
Varroniana lectio aut vetus alaci, an quæ probiori spe
inducta est alaуди (cognomentum enim recens volucris,
vix adhuc legioni erat) an ethimi, an allusionis, cuius fi-

dei atque arbitrio dubitationem adauget.

ALLUSION.

Allusio quamuis non ethimus, ad ethimum tamen institutumque nostrum non parum pertinet. Est enim vera ethimi imitatio atque simia, verbi inquam originis specie ludique instar fictio. Sed una quidem probior & concinnior, qua veritas iusto simulachro aut patet, aut elucescit: quam non modò non refutem, sed & ingeniosam & verũ referentẽ suspiciã atque suscipiam. ludentem dicere verum Nil vetat. Tales apud auctores probos, Iurisconsultos, nostratẽsque (ut ne unũ nominem, liceãtque idem omnibus) & hoc protenso in opere inuenientur: quas si seueriore examines statera, in classẽ non reluctanter transibunt. Sint quidem & ethymi, & id genus allusiones ex confesso coniecturæ (quid enim hoc sub cœli omplexu quod humanum, certũ est) at ethimi sunt quæ Rhetoribus signa, certiores coniecturæ. Ridiculæ verò sunt allusiones aliæ, imò elusiones atque illusiones falsa mendacique specie etymi, tantumque ab hac distantes, quantum ab argumentatione cauillatio, ab honestate scurrilitas: BONET BON EST, CHAPEAV ESCHAP EAV, BATEAV BAT EAV. At veri speciem dum veritatem fronte tenus plures existimãt, doctique ut in re fortasse aut desueta, aut noua leuiter attendunt, detecta inquam in

Bonnet bon
est, chapeau
eschape eau,
Bateau bat
eau.

DE ORIGINE ET VSV

paucis specie idem in cæteris putâtes, totum opus etymologicum probrosis sannis excipiunt, atque auersantur.

ALOE.

Aloes It. & H.

ALOES It. & H. succi amarissimi herba radixque, amaritiei immò symbolum, ut in absinthij notatione diximus. Atenim quod vermicularis utraque, & quædam aliæ amaritie pollentes herbæ (vermiculos corpori alliciunt dulcia, eijciunt amara) confunduntur. Alienigena ex Arabia Indiâque, viridantibus autem

Peroquet G.

Psitaci similitudine foliis in officinis Gallicis **P E R R O Q V E T**, vulgò notatur: apud easdem ipsius una forma est, quòd succo concreseat, à succo concreto dicta, quasi succrotinum quàm corruptè **C H I C O T I N G**. Pluribus

Chicotin G.

medicaminibus vix alia celebrior notiorque quamvis amaritie ingratiissima: & quæ ori propinata nauscam,

Babas, Yerua babosa, Yerua da cibari, H.

spumâsque quæ Hispanis babas excitat, unde yerua babosa, yerua dacibar tanquam da cippo herba cippi sepulchrique: lapis enim cippus sepulchri, pròque ipso sepulchro, cui condiendis corporibus intruditur aloes: tanquam sepulchralis herba, ut feralis arbor dicta fuit

Cauilla H.

cypressus. Cauilla eisdem quod capillos tabulatis apposita, miro radicatim opere ipsa emittat, tanquam capillata: aut demùm quòd radicem agat, & vulgari phrasi capiat.

ALOE

A L O S E.

Alosa è Galliis orta, Romæ vel consularis Ausonij auctoritate recepta: ab ἀλὸς mari salæque: quæ licet ab undis recens abundet, commendatiórque sit, pluribus tamen locis sale condita frequentissimo usu est. Et quod arridet magis, salis item confecti ita avidus est piscis, ut eo onusta nauigia mari fluminibúsque ad escam confectetur: idémque plusquam ter centum à mari miliaribus, tum nostratem ad Ligerim, copiosus studiosè capitur. Huic si quis Hispaniensibus similis est, sit hic saualo pro saualado, non insolita Linguae epenthesi pro salo salado: idémque sabogo tanquam sa-
Saualo,¹
Sabogo H.
 lapusius, nec nisi sale conditus piscis. Cum inquam tanto studio nauigia sequatur, tanquam prædæ furtóque inhians κλέπτης, CHIEPPA It. κλέπτης enim
Chieppa,
Laccia d.
 ac clapere, aut cum Varrone clepere, clam rapere est: LACCIA quasi ab auferendo ablatia, latrun-
 cula visa est.

A L P E S.

Altissima Italix Gallixq;, ait Cicero, sed & Germania propugnacula Alpes: iamdudum tamen, ducibúsque Pœnis, cura & artificio humano peragrati & hospitales. Ab infero ceu Ligustico mari Appenninum quasi Alpenninum, ut coniicio, minorémque Alpem,

Z.

DE ORIGINE ET VSV

Aponino, Carrara, Lanigiano I. dictasque Liguria has Alpes excipiunt: **CARRARA**, in quo lapidum, sed indigenæ etiam non ignobilis marmoris latumia prostant, quæ carceres vocantur, ut alio loco dicitur: **LVNIGNANO** ob altitudinem, ut suspicari est, Lunæ montem: ut alium modo Jovis columnam: Pelionaq; cum Ossa cælos tentantem. Inde **Montifferrati** (aut quidem feracis, feracitate enim vicina montana superat, ni verò ferrati, hoc est, saxosi & commeatu obdurati) non rude educunt solum: post hoc **Pedemontij** in pedibus montium (nam cacumina pluribus spatiis inculta sunt) situm cultiorem prospectant. Prouinciam Narbonensem ad Niceam urbem, Delphinatum ad Gratianopolim ferè prosequuntur. E Lugdunensi Gallia in Italiam peregrinantibus prostabant hi montes: Sabaudienfis ditionis in limine, occurrit cognitus pridem, è re noua & loco miranda, indito Aquæ bellæ nomine mons, **AIGVEBELLE** & **ETE** Gallicè: **Allobrogum** enim idem sermo purior & præcipuus, qui Gallorum: ceterum idiomata penes quosque sua sunt. Sinistra prospectui visorius theatralisque mons quasi theatrius corruptè **Tarenticius TARENDAISE** à videndo & *ἰδωπεῖαι*, pecuaria rei locuples, patebat. Alteri Lugdunensem confinem ad prouinciam tale extat nomen, contortius quidem, **TARARE**: alterique iterum Parisiense ad confiniū eminentiori **TARTRE** aut **TERTRE** à theatro: tumulus enim terræ unde ut ex proscenio spectari &

*Montferrato G.
Montferrat G.*

*Piemonte It.
Piedmont G.*

*Mont d'Aig.
guellat G.*

*Tarentaise,
Mons Tarare
Mont du Tartre G.*

VVLGARIVM VOCVM.

spectare est, is quiuis terræ: at malim quàm à terra
 quasi terratū. Hux ex mōtibz in valles Oētauanorū
 & Marianam, aiunt, descensus est, VALLEES
 D'OTTE, DE MAVRIANE G. Occurrūt eūtibz Vallee d'Otte.
de Mauriane
 Alpes Cottia, Punica, summa, aut eadem, aut con-
 tigua Adulis, D. Gottardi: adde Bernardi non dis-
 sitos montes, maiorem ab altitudine Iouis columnam:
 Illum etiam omnium summū & difficillimū MONT
 GENEVRE, MONT SENIS G. Is quasi Iuniperius, quod
 in eo hæ fruticeæ Iuniperi rigoris hieme perdurantes, Mont saint
Gottard, saint
Bernard G.
 acclivi & salebroso enascuntur: xēvos vacuus, incul-
 tūque, sub Alpino Borea periculosus, tabescentibus
 horrore viatoribus: Suspiciabar locorum ego anxius à Mont Genevre
Mont Senis G.
 mōte Arabia Sinay, Dei ad Moſē alloquio celebra-
 to & altissimo, dictū CENIS aut SINIS: & quod san-
 cta mōtibz hinc illinc affectentur nomina: Bernardi
 Gottardi, Claudij, Catharina, Sylvestri, Iuliani, etiam
 Christi. Anne quod in mōtanis ferinisque solitudinibus
 magis diuinis incumbendum? exemplo Dei frequenti
 patrūque ab eo antesignanorum. Trium milliū sta-
 diorum lōgitudine ad inferum vsque mare distare fe-
 runtur Alpes: at quam longissima serie per forum Iu- Zelie lt.
 lij, ubi Iulia ZELIE f. glaciali postremo mari clau-
 duntur. Cur autem superiora identidē nō suspicemur,
 cum ab albedine dictas Sabina lingua (quæ iam pridē
 in Latinā, trāssusa aut exoletā, ne quidem Alpes vise-
 rit) prisca opinati sunt. Sed danda petenda est, non ex-

DE ORIGINE ET USV

torquēda licentia. Fortissimi & discriminales regionum hi montes, quale Cisalpinae atque Transalpinae Galliae nomen olim dedere, tale ultra citraque montes, ambabus Italia Galliâque ritē diuisis regionibus nunc impartuntur: CITRAMONTANI, ULTRAMONTANI Jt. DECA, DELA LES MONS G. Notis vocibus in Insubria pridē bellicis cladibus: notis in legalium utrimque scholarum emulatione, rixarūque digladiatione.

Citramontani, Ultramontani lt.
Deçà, delà les Monts. G.

A L V M.

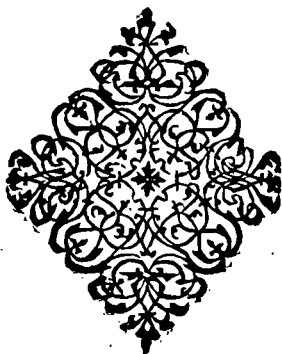
Alume lt.
Alumbre H.

Ab alumine, ALVME Jt. & qua Hispanis grauior desinentia videtur alumbre, Alumine quod id perluceat autumant, at illuni scilicet: tum potiùsne ab ἄλως, & qua è concretionē & constrictionē præditum est, ut gustu paret, salsugine? Niualet scilicet gelidamque, seculis autem obduratam, contractionem sortitur, similarēque dissolutionem: rupeum montisūque, unde nomen habet, origine. Christallo (τὸ χρύσεον καὶ τὸ λεῶδες, quod gelu contrahatur notant, Hispanisq; agua congelada Christallus est) in hoc non dissimile (Et utrumque præstat montanum) Tenerius tamen est, nec tanto tempore obduratum, aquas balneario vsui nonnunquam salutes, tū sua constrictionis vi, inficiens. Alumi-

Agua congelada H.

nis quidem genus vulgò notatur, quod in tenuia ca- Alume di pin-
pillamenta plumásque soleat dehiscere DI PIV- me, Scariolo l.
ME It. DE PLVME G. quod secari quasi Alum de plu-
SECARIOLO, SCARIOLO It. Plura me. g.
factitiij feruntur genera, quæ, qui id agunt, exactius per-
sequuntur.

Z iij

Recenti scribendi in genere monitu digna, difficilique in excussione excisa, seorsum hic annotanda censuit auctor: quæ te, labendi facilitatis memorem, animaduertere desiderat. Gal. vel G. Gallicè. It. vel I. Italicè. Hisp. vel H. Hispanicè. Sui singula distincta sunt, quàm commodè licuit, caractere: Gallica autem, quia nostra, præposuit. Quasi, vocis barbare, sed per quam transmutatio à lingua in linguam inducta sit, indicum est: Tanquam, Latine quidem sed nonnumquam usu rudis. Non tam, adhibet cum non assentit: nil autem negligit. Rusticum ait sæpe, quod rusticorum à comuni loquela differat, durior, tamen antiquior & immobilior. Raras & obscuras dictiones non secus à ceteris estimat: Affre, Haillons, si quas & alias. Alia atque alia, sed & penè aliena uni voci supponit: idque instituit ratione, in quo multa diversitas cernitur, toleretur.

— In A. legendum, octavo numerationis, non ultimo. **AAGE**. leg. minùs: credibilior: fidei: quàm si aliquid nequiveris, non, qui aliquid. **ABBB**. ἀρχοντα. **ABSINTHE**: indicant: Vtrumque: santolina. **ACGOVSTRAR**. opificium: cultu & paratu. **ACIER**. assure, Vacat in margine. **AGHILLES** lethidico. **AFFLIGER**. his sine, non sue. **AFFLVENCE**. Add: margini Ποζολο It. **AFFRE**. addendum post Charibdis, aut quasi Charimora, Charibdiuora. **AFFVBLER**. superindumentum: canonicorum: semestris: amyce amuce. **AGNEAV**. Gallica. **AGONIE**. lothali. **AGRASTE** prematurè. **AYEVL**. iteretur, finis parenthesis: primus ab auro erit abauus, deinde sic legendum, ἡ ἀπόστακτος, secundus atauus ἡ, Αὐατακτος, tertius tritauus ἡ, τριτακτος. **AIGV**. acuminatum: grammaticis, finis parenthesis. **AIGVI**. in dictorio est) finis parenthesis, non in verbo frequentissimus. **AII**. Terrestres alium sapor. **AYMER**. Feruisculorum & frebiscula: aut apud Vlpianū feruiculum non friuiculum. post, morum: adde, Pares numis ambiunt, impares abigunt. At in quibusdam relucet etiam splendor. **AIRAIN**. tympani forma non tympano. **AISE**. Res non parva labore. gemmis non numis: **SOVSISANCE**: addend. in fine καὶ ἀλγος. **ALAIGRE**. post coriacea: addendum, Quod animum addit, atque animat, anime. **ALICHEMIE**. atque χαλκον. **ALESNE**, calcariorum. **ALOSE**. post, ab illis tantum. add. differentia. **ALIMENT**. ad præsapia gloriam, non ad præsapiam. **ALLEMAIGNE**, Caracalla Alemanici honorato cognomine. **ALLER** tutela. **HALLER** formæ τικω. **ALLOVETTE**. Decimatertia. **ALLVSION** post statera legen. in Allusionem classem. **ALOSE**. conditæ. **ALPES**. peragrati montes. En l'épître Syre.

